

Puoluetoimikunnan lausunto.

Puoluetoimikunta toteaa, että edelläoleva, ohjelmaehdotus eroaa nykyisestä ohjelmasta sikäli, että sen jokapäiväistä uudistustoimintaa tarkoittavaa osaa on ansiokkaalla tavalla kehitetty sisältörikkaammaksi ja monipuolisemmaksi ollen omiansa helpottamaan puolueemme eduskunnallista ja muuta toimintaa etenkin pienviljelijäväestön aseman parantamiseksi. Ohjelman periaatteellinen osa ei huomattavasti eroa nykyisestä. Maatalousohjelmaan on nyt liitetty metsätalousohjelma, mikä on katsottava tärkeäksi edistysaskeleeksi.

Tähän nähden Puoluetoimikunta, joka läheltä on seurannut ohjelmakomitean työtä, puoltaa ehdotuksen hyväksymistä.

Sosialidemokraattisen puolueen sosialisointiohjelma.

Vuoden 1926 puoluekokouksen päätöksen mukaisesti puolue-toimikunta asetti komitean laatimaan uutta ehdotusta puolueen sosialisointiohjelmaksi ja valittiin komitean jäseniksi J. Helo, (puheenj.), J. W. Keto, V. Meltti, M. Paasivuori, K. H. Wiik ja V. Voionmaa. Komitea on sittemmin puolestaan hyväksynyt allaolevan ohjelmaehdotuksen puoluekokoukselle esitettäväksi.

Sosialisoinnin käsite ja sen edellytykset.

Koska sanaa »sosialisointi» käytetään eri merkityksissä, on välttämätöntä ilmaista mitä sillä tarkoitetaan. Ei kaikki tuotantovälineitten yhteiskunnan haltuun saattaminen ole sosialisointia siinä mielessä, mitä sosialidemokratia tarkoittaa ja jossa se pyrkii sosialisoinnin toteuttamiseen. Määritelmään täytyy lisätä, että oikean sosialisoinnin tarkoituksena on poistaa kapitalistiluokka ja toteuttaa sosialistinen yhteiskunta. Siis, kun porvarillinenkin yhteiskunta hankkii tuottavaa omaisuutta saadakseen tuloja, muuten puuttumatta kapitalistiseen talousjärjestelmään, ei tällaisista porvarillista valtiokapitalismia saa pitää oikeana sosialisoinnina.

Sosialisointia, yllä mainitulla tavalla ymmärrettynä, ei voida toteuttaa minkälaisissa oloissa tahansa. Yhteiskunnan, jonka talouselämässä kokonaan tai pääasiassa vallitsee pikkutuotanto, on pakko vielä säilyttää tuotantovälineiden yksityisomistus. Ainoastaan suuren kapitalistisen kehityksen aiheuttama taloudellisen toiminnan keskittyminen tekee mahdolliseksi ottaa tuotantovälineet ja tuotanto yhteiskunnan haltuun.

Tärkeät ovat myös eräät valtiolliset edellytykset. Koska työväki on ainoa kansanluokka, joka vaatii sosialisointia, on välttämätöntä, että se saavuttaa valtiollisen vallan. Tosin se nyt jo voi valmistaa sosialisoinnille maaperää osaksi valistustyöllä, osaksi rajoittamalla lainsäädännön avulla ja ammatillisella liikkeellä kapitalististen työnantajain yksinvaltaa tuotannossa, mutta sosialisoinnin toteuttaminen vaatii, että porvariston luokkavalta murtuu. Kun eri maat meidän aikanamme läheisesti ovat toistensa taloudellisista oloista riippuvaisia, ei yhden maan talouselämää voida ryhtyä muuttamaan sosialistiseksi,

elleivät myös muiden maiden työläiset menestyksellisesti pyri sosialismia kohti, estäen vallassaolijoitaan tukahduttamasta työväen valtaa niissä maissa, joissa sosialisointia toteutetaan. Tämä pitää erityisesti paikkansa semmoisen maan suhteen kuin Suomi, joka vientinsä sekä elintarpeiden ja raaka-aineiden saannin kuin myös maantieteellisen asemansa vuoksi on suuressa määrin riippuvainen muista maista.

Menettely sosialisoinnissa.

Menettely sosialisoinnissa riippuu oleellisesti niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Kun sosialistinen työväki kansan työtätekevään enemmistöön nojautuen — kansan enemmistön kannatus on yhtenä välttämättömänä edellytyksenä työväen vallassa pysymiselle — alkaa toteuttaa sosialismin aatteita, ryhtyy porvaristo, jos se havaitsee sen menestyksellä voivan tapahtua, todennäköisesti vastustamaan uutta järjestelmää. Jos tästä kamppailusta valtiolta suoriutuu voittajana, on pakko ottaa yhdellä kertaa miltei koko taloudellinen elämä yhteiskunnan haltuun, koska silloin sen entiset johtajat ovat lakanneet huolehtimasta tuotannosta ja muutenkin koettavat saattaa uudet vallanpitäjät mahdollisimman suuriin vaikeuksiin. Tässä sosialisoinnissa on soveltuviin kohdin otettava huomioon seuraavia näkökohtia:

On pyrittävä siihen, että sosialisointi voisi tapahtua mahdollisimman suotuisissa oloissa. Sillä sen toteuttaminen kansalaissodan jälkeen, silloin kun miltei kaikki tuotanto olisi lakannut ja teknikot olisivat ehkä suurimmaksi osaksi yhtyneet työväen vastustajiin, olisi erittäin vaakea tehtävä. Ei voisi välttää, ettei joksikin aikaa syntyisi ehkä hyvinkin ankara puute. Ei myöskään voitaisi tuotannon järjestämisessä uusille perusteille välttää virheitä, kun kaikki olisi tehtävä yhdellä kertaa eikä ensin ole, rajoitetummalla alueella toimimalla, saavutettu kokemusta. Kaikki nämä haitat voisivat uusille vallassaolijoille — työväelle — käydä turmiollisiksi.

Työväen on sentähden käytettävä valtaansa siten, että se, mikäli mahdollista, ei tarpeettomasti aja porvaristoa muodostamaan yhtä ainoata, eheätä rintamaa ja etteivät väliluokkiin kuuluvat joukot ryhdy vastustamaan yhteiskunnallistuttamisen toimeenpanoa.

Tästä seuraa, että sosialisointi on pantava toimeen asteittain. Tuotantoa on ylläpidettävä ja jos mahdollista lisättävä, niin että sen tuottamat edut käyvät heti väestölle kouraantuntuviksi. Teknillisille johtajille on tämän vuoksi annettava erikoista korvausta. Tuotantoala toisensa jälkeen on kuitenkin otettava yhteiskunnan haltuun niin

nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ynnä ulkonaiset olosuhteet kulloinkin sallivat.

Jotta työväen hallitsema yhteiskunta saavuttaisi jo alusta alkaen voimakkaan vaikutusvallan taloudelliseen elämään, on sosialisitava ensi sijassa maan luonnonrikkauudet sekä ne tuotannon alat, joista muut ovat raaka-aineitten tai voimanhankinnan puolesta riippuvaisia, ja toiseksi ne muutkin teollisuudenhaarat, joilla monopooliaseman tai korkean kapitalistisen kehityksen saavuttaneina on tärkeä sija maan taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä.

Niistä tuotanto-aloista, joissa valmistetaan tuotteita joukkokulutusta varten, ovat muutamat vielä kapitalistiseen kehittymiseen nähden alhaisella kehitystasella, joten niiden ottaminen yhteiskunnan haltuun kohtaisi suuria vaikeuksia. Tähän on sentähden ryhdyttävä vain silloin, kun voidaan katsoa siitä koituvan huomattavia välittömiä etuja kuluttajaväestölle, koska päinvastainen tulos olisi omiaan saattamaan koko sosialisoinnin huonoon maineeseen.

Niitä toimintahaaroja, jotka toistaiseksi jätetään yksityiskapitalistien haltuun, ei ole jätettävä heille oman mielensä mukaisesti johdettavaksi, koska he siinä tapauksessa voisivat käyttää asemaansa vaikeuttaakseen yhteiskunnan pyrkimyksiä. Sentähden on nämäkin toimintahaarat alistettava yhteiskunnan vaikutusvallan alaisiksi.

Ne taloudellisen elämän alat, jotka eivät ole muodostuneet suurkapitalistisiksi — kuten pienviljelys ja pikkukauppa — on jätettävä edelleen yksityisten haltuun, mikä tietenkään ei estä yhteiskuntaa sosialisella lainsäädännöllä huolehtimasta näilläkin aloilla toimivien työläisten tai mainittujen alojen tuotteita kuluttavan yleisön turvallisuudesta.

Pakkoluovutus ja korvaus.

Kun eri maissa ylipäänsä on asetettu sille kannalle, että pakkoluovutuksen kautta omaisuutensa menettäneille kapitalisteille on maksettava korvausta, on se tapahtunut vähemmän periaatteellisista kuin käytännöllisistä syistä. Päinvastainen menettely saattaisi jyrkään vastarintaan uutta valtiovaltaa vastaan sekä kyseessäolevat kapitalistit itse että myös kaikki muut omistavan luokan ryhmät, jotka pelkäisivät joutuvansa ennen pitkää kaikki saman kohtalon alaisiksi. Silloinkin, kun aseellinen vastarinta olisi niille mahdoton, tekisivät ne yhteiskunnalle mitä tuntuvinta haittaa puristamalla tuotantolaitoksistaan mahdollisimman suurta hetkellistä voittoa sekä antamalla niiden rappeutua niin, että sosialisoinnin toimeenpano kyseessäolevilla aloilla kohtaisi sittemmin mitä suurimpia vaikeuksia. Tietoisuus siitä, että täysi korvaus tulee annettavaksi sen arvon

mukaan, mikä tuotantolaitoksilla sosialisoimishetkellä on, on sitä-vastoin omiansa kannustamaan niiden omistajia ylläpitämään laitostensa säännöllistä toimintaa, vieläpä kehittämään niitä teknillisessä suhteessa.

Korvausta ei ole annettava semmoisessa muodossa, että se joutuu rasittamaan työtätekevää kansaa tai antaa entisten tehtaanomistajain käytettäväksi suuria rahapääomia, joita he ehkä tulisivat käyttämään taisteluun uutta valtiovaltaa vastaan. Sentähden-on korvausta yli-päänsä annettava obligatioiden muodossa, joista omistajat saavat nostaa määrättyä korkoa. Yhteiskunnan pitää olla oikeutettu milloin tahansa lunastamaan nämä obligatit, koska tämä voi olla tarpeellista esim. korkokannan alentamiseksi. Tällöisiin toimenpiteisiin tarvittavat varat on hankittava yläluokkaa verottamalla eikä työtätekevää kansaa rasittamalla ja on vähitellen tätä verotusta kehitettävä hyvinkin ankaraksi. Kun tämä tapahtuu, on yhteiskunta siinä määrin vakiintunut ja kehittynyt sosialistisen järjestelmän pohjalla, että se voi tarjota työtä ja ihmisarvoisia oloja kaikille jäsenilleen, joten ei myöskään entisen kapitalisti luokan jäsenille tai heidän lapsilleen voi koitua vaikeuksia, jos vain tahtovat rehellisellä työllä itsensä elättää.

Semmoisille kapitalisteille, jotka tahallisesti ovat jättäneet teollisuuslaitoksensa rappeutumaan tai esiintyneet rikollisesti uutta järjestelmää vastaan, ei tietenkään korvausta eikä muita etuja ole suotava.

Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Taloudellista elämää järjestettäessä uusille perusteille on oltava selvillä siitä, ettei heti alussa ole odotettavissa sosialisomisesta suuria välittömiä etuja, vaan että työväenluokan on, valtaan päästyäänkin, ponnistettava kaikin voimin voittonsa puolustamiseksi ja aatteittensa toteuttamiseksi sekä oltava sitä paitsi valmiina torjumaan vastavallankumouksellisia yrityksiä. On siis vaadittava tarmokasta työtä niin joukoilta kuin niiden toimihenkilöiltäkin sekä vankkaa toverikuria. On koetettava saada teknilliset johtajat ja muut asiantuntijat, aineellisia etuja myöntämällä, pysymään paikoillaan.

Valtaansaapääseen työväen on pakko luoda ne pääasiassa uudet elimet, joiden on johdettava ja kehitettävä sosialistista talouselämää. Näiden elimien luomisessa on pidettävä silmällä toisaalta sitä, että työntekijöille työpaikassa varataan mahdollisimman turvattu asema, toisaalta, että tuotantoa johdetaan yhteiskunnan edun vaatimalla tavalla.

Työntekijöille on tuotantoelämässä annettava sellainen asema, että se poistaa sen orjuuttavan tunteen, joka työntekijää nykyisissä oloissa painaa. Heille on myönnettävä oikeus mahdollisimman suuressa määrässä vaikuttaa työn yksityiskohtaiseen sisäiseen järjestykseen työpaikalla niiden yleisten säännösten ja määräysten rajoissa, joita katsotaan tarpeellisiksi tuotannon järkipäristä hoitamista ja kohottamista varten. Työntekijöillä ei ole omistusoikeutta tuotantovälineisiin, mutta on heille varattava oikeus järjestää olot työpaikalla itselleen sopivimmalla tavalla niissä rajoissa, joita tuotannon tehokkuus ja sen suunnitelmanmukaisuus sekä yleensä yhteiskunnan yleinen ja yhteinen etu asettaa. Tätä sisäistä oikeutta työpaikalla käyttävät työntekijät luottamusmiestensä tai näiden muodostaman liikeneuvoston kautta.

Tuotannon kohottaminen ja järjestäminen palvelemaan välittömästi yhteiskunnan kokonaisuutta edellyttää tuotannon keskittämistä ja sen saattamista yhtenäisen johdon alaiseksi. Samalla alalla toimivat tuotantolaitokset on yhdistettävä koko maata käsittäväksi teollisuusliitoksi, jonka johdossa oleva teollisuusneuvosta johtaa tuotantoa tällä alalla koko maassa. Se arvioi kulutuksen vaatiman tuotantomäärän, jakaa sen eri työpaikoille, ryhtyy tuotannon edistämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin, perustaa tarpeen mukaan uusia työpaikkoja ja lakkauttaa tarpeettomat tai epäedulliset, pitää huolta raaka-aineiden hankinnasta, niiden jaosta eri työpaikoille j. n. e.

Koko maan talouselämää johtaa talousparlamentti, pitämällä silmällä yleisiä, koko maan etua tarkoittavia näkökohtia.

Teollisuusneuvostojen ja talousparlamentin kokoonpanossa tulee kuvastua yhteisen elämän eri puolet siten, että niihin kuuluu sekä yhteiskunnan että kyseessäolevan tuotantoalan työläisten ja myös samaa tuotantoalaa tuottavien kuluttajain edustajia. Työläisten edustajat valitsevat tuotantolaitosten liikeneuvostot. Kuluttajain edustajat valitsevat kuluttajain järjestöt, jos on kysymys kulutustarpeita tuottavasta teollisuudesta, mutta jos on kysymys raaka-aineita tai puolivalmisteita tuottavasta teollisuudesta, näitä tuotteita kuluttavien teollisuuden haarojen teollisuusneuvostot. Eri edustajaryhmiin lukumäärä riippuu kunkin tuotantoalan laadusta. On muistettava, etteivät nämä edustajaryhmät edusta niin paljon eri väestöryhmiä, koska sosialistisessa yhteiskunnassa jokainen kansalainen on samalla ei vain kuluttaja, vaan myös tuottaja, vaan ne edustavat eri näkökohtia ja yhteiskunnallisia intressejä, jotka kaikki on otettava huomioon ja saatettava keskenään sopusointuun.

Siihen mennessä, kun valtiovallan jouduttua työväenluokan

käsiin voidaan ryhtyä tuotantoelämän lopulliseen yhteiskunnallistuttamiseen, on tuotanto-oloja kehitettävä sellaiseen suuntaan, että se toisaalta helpottaa yhteiskunnallistuttamisen käytännöllistä toteuttamista, kun aika sitä varten on tullut, toisaalta jo nykyisen järjestelmän aikana pyrkii osittain tuottamaan yhteiskunnallistuttamisen tarkoittamia etuja.

Sitä paitsi on tärkeätä, että jo ylimenoaikana, siirryttäessä kapitalistisesta tuotantojärjestelmästä sosialistiseen tuotantojärjestelmään, on elimiä, jotka voivat pitää tuotantoa pystyssä huolimatta siitä vastarinnasta ja jarrutuksesta, jota tuotantovälineiden entisten omistajain taholta epäilemättä tullaan silloin tekemään. Myöskin tässä tarkoituksessa on syytä jo nyt ryhtyä kehittämään sellaisia elimiä, jotka pääpiirteissään vastaavat niitä elimiä, jotka tulevat johtamaan sosialistista tuotantoa. Näille elimille on jo nykyisen järjestelmän aikana pyrittävä saamaan merkitystä niin hyvin toisaalta teollisuuden johdon keskittämisessä kuin myöskin työntekijäin aseman parantamisessa. Saattamalla työläisille mahdollisimman suuren vaikutusvallan näissä elimissä on pyrittävä kansanvaltaistuttamaan talouselämää siinä määrin kuin se olevissa oloissa on mahdollista. Varsinkin on tärkeätä, että työntekijöille saadaa sananvaltaa työpaikkaa koskeissa kysymyksissä. Jokaisessa liikkeessä on pyrittävä siihen, että siellä työntekijät luottamusmiestensä tai näiden muodostamien liikeneuvostojen kautta pyrkivät mahdollisimman suureen vaikutusvaltaan asemansa parantamiseksi.

Talouselämän kansanvaltaistuttamista edellä sanotulla tavalla on pyrittävä aikaansaamaan ei ainoastaan yksityisille kuuluvissa yrityksissä, vaan myöskin valtion ja kunnan tuotantolaitoksissa, joissa tuotannon kansanvaltaistuttaminen ei kohtaa alussa niin suuria vaikeuksia ja vastustusta kuin yksityisissä liikkeissä.

Samalla kuin näillä väliaikaisilla elimillä on merkitystä tuotannon ylimenoaikaisessa murroskaudessa, on niistä, varsinkin liikeneuvostoista, pyrittävä saamaan uusi taisteluelin, joka sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän puolesta suorittaa tärkeätä ennakko-raivaustyötä. Tätä silmälläpitäen on pyrittävä siihen, että liikeneuvostoille jo nykyisen järjestelmän aikana saadaa vaikutusvaltaa liikettä koskeissa asioissa siinä määrässä, kuin tuotannon järkipäiväinen hoito ja yleensä yhteiskunnan yhteinen etu sitä edellyttää.

Koska vihdoinkin meidän aikaamme taloudellinen vuorovaikutus eri maiden välillä käy yhä kiinteämmäksi, on välttämätöntä, että kansainvälisillä toimenpiteillä järjestetään kansainvälistä laatua olevat toimintahaarat jo ennenkuin saadaa aikaan kaikkia maita käsittävä taloudellinen parlamentti.

Osuuskauppaliikkeen merkitys sosialisomiselle.

Myöskin osuuskauppaliikkeellä on tärkeä tehtävä sosialismin toteuttamisprosessissa. Sen merkityksen voi tässä suhteessa sanoa olevan kolmenlaisen:

1) Osuuskauppaliike luo nykyisen taloudellisen järjestelmän sisällä sosialisoinnin edellytyksiä. Ensinnäkin se syrjäyttämällä vapaassa kilpailussa yksityistä vähittäiskauppaa ja yksityistä tuotantoa osoittaa yhteistalouden mahdollisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden. Toisekseen se kasvattaa työtätekevät yhteiskuntaluokat toteuttamaan yhteistaloutta ja antaa kuluttajain luottamusta nauttiville henkilöille mahdollisuuksia kehittyä kykeneviksi yhteistalouden järjestämiseen. Joukkojen yhteistaloudellisessa kasvattamisessa sillä on myös merkitystä sikäli, kuin se opettaa työtätekevät luokat osittain jo nykyisen taloudellisen järjestelmän puitteissa ratkaisemaan erään sosialistisen järjestelmän vaikeimpia kysymyksiä, nimittäin miten on saatettava sopusointuun useimmiten vastakkaisilta näyttävät edut: yhteistaloudellisen yrityksen työntekijäin tuottajaedut ja tällaisen yrityksen tuotteiden kuluttajain edut. Tätä kysymystä ratkaistaessa työtätekevät joukot oppivat tuntemaan, mitä yksityiskohtaisesti merkitsee niiden velvollisuus esiintyä omissa taloudellisissa yrityksissään esikuvallisena työnantajana, ja toiselta puolelta yksityiset työväenryhmät oppivat alistamaan ryhmäetunsa työtätekevien luokkien kokonaisedun alle. Edelleen voi osuuskauppaliikkeen kasvatustehtävistä mainita, että se totuttaa sellaisetkin työtätekevät luokat, jotka nykyisen taloudellisen järjestelmän sisällä useasti toimivat taloudellisissa asioissa erillään ja toisiaan vastaan, mutta joiden yhteistoiminta on sosialismin toteuttamiselle välttämätön, jo nykyisen tuotantojärjestelmän aikana taloudelliseen yhteistoimintaan. Näin on laita ennen kaikkea toiselta puolen palkkatyöväen ja toiselta puolen pienviljelijä- ja talonpoikaisluokan.

2) Osuuskauppaliike voi oikein järjestettynä toteuttaa nykyisen järjestelmän sisässä sosialistista talousjärjestelmää. Osuuskaupallista taloudellista järjestelmää on pidettävä sosialistisena talousjärjestelmänä tämän sanan laajimmassa mielessä. Varsinaisesta sosialistisesta järjestelmästä se tosin poikkeaa siinä suhteessa, että yritysten omistusoikeus ei kuulu pakkoyhdyskunnille, vaan kuluttajani vapaaehtoisille järjestöille, mutta osuuskaupallisessa järjestelmässäkin yritysten hallinto ja hoito voi tapahtua kansanvaltaisella pohjalla ja toiminnan tarkoituksena on yhteisön tarpeiden tyydyttäminen. Liikevoitto kansantaloudellisessa mielessä on niissä poistettu. Osuuskaupallisissa tuotantolaitoksissa voidaan tuotanto

järjestää ennakolta määrättyä kulutusta eikä vapaita markkinoita varten. Täydellisesti toteutetussa sosialistisessa talousjärjestelmässä on valtio- ja kunnallissocialismin rinnalla esiintyvä huomattavasti osuuskauppallista sosialismia.

Vaikka jo nykyinenkin kokemus osoittaa, että osuuskauppaliike nykyisen taloudellisen järjestelmänkin sisällä kykenee kehittymään varsin mahtavaksi yhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka suurliikkeenomaisella liikemuodollaan ja paremmalla liiketeknisellä järjestelyllään kykenee tekemään huomattavan osan yksityisiä vähittäiskauppiaita tarpeettomiksi, ei tule kuitenkaan luulla, että se kokonaan kykenee yksityistä vähittäiskauppaa poistamaan. Osuuskauppaliikkeen ulkopuolelle jää aina huomattava osa kuluttajista, ja toiselta puolelta kapitalistinen kehitys ajaa kapitalistisessa tuotantoprosessissa tarpeettomiksi tulleet ihmisiä etsimään elatustansa vähittäiskaupasta.

Osuuskauppaliikkeen avulla on mahdollista sosialisoida suuri osa joukkokulutusteollisuudestakm. Näin on laita varsinkin paikalliseen kulutustarviketeollisuuteen ja yleisiä kulutusesineitä valmistavaan kotimarkkinateollisuuteen nähden. Mutta näyttääpä mahdolliselta eri maiden osuuskauppaliikkeiden yhteistoiminnan avulla luoda yhteistaloudellista järjestelmää sellaistenkin tuotteiden valmistuksen alalla, joita tuottavat joko kansainvälisiä markkinoita varten työskentelevät yksityispääomalliset suurliikkeen tai kansainväliset kartellit.

Kun viimeksimainittu kehitys on tuskin vielä alussakaan, on toistaiseksi vaikeata sanoa, kuinka pitkälle osuuskauppaliike pääsee yhteistaloudellisen järjestelmän luomisessa nykyisen taloudellisen järjestelmän sisälle. Kun kuitenkin on todennäköistä, että suurin osa tuotannollisesta toiminnasta pysyisi silminkantamattomiin aikoihin yksityisten yritysten käsissä, jos taloudellisen järjestelmän muuttaminen riippuisi yksinomaan osuuskauppaliikkeestä — koska ainakin maataloustuotantoa ja muuta alkutuotantoa, koneiteollisuutta, liikennelaitoksia j.n.e. lienee suurimmalta osalta mahdoton yhteiskunnallistaa osuuskauppaliikkeen avulla — ei työväkeä ole tuudittava sellaiseen harhakäsitykseen, että osuuskauppaliike yksinänsä kykenee ratkaisemaan nykyajan yhteiskunnallisen kysymyksen. Mutta toiselta puolelta ei ole osuuskauppaliikkeen merkitystä tässä suhteessa myöskään väheksyttävä. Osuuskauppaliikkeessä mukana olevien sosialistien on pidettävä huolta siitä, että osuuskauppaliike mahdollisimman suuressa määrässä täyttää tehtävänsä yhteistaloudellisen järjestelmän luomisessa.

3) Osuuskauppaliikkeellä tulee olemaan myöskin tärkeitä tehtäviä sosialistisen yhteiskuntatalouden aikana. Edellä on jo mainittu, että

osuuskaupallisella jakelu- ja tuotantojärjestelmällä on sijansa myöskin sosialistisessa taloudessa. Osuuskauppaliikkeen jakelu- ja tuotantolaitoksia voidaan tarkoituksenmukaisesti käyttää myös sosialisoidussa taloudessa. Niille voidaan ehkä antaa lisäksi uusiakin tehtäviä niin hyvin jakelun kuin tuotannonkin alalla.

Kolmaskin tehtävä on osuuskauppaliikkeellä oleva sosialistisessa talousjärjestelmässä. Kuten tämän mietinnön edellisissä osissa on mainittu, tullaan yhteiskunnallistettujen tuotantolaitosten hallintoelimet järjestämään sillä tavalla, että niissä yhteiskunnan tärkeimmät eturyhmät tulevat edustetuiksi. Useissa yhteiskunnallistetun tuotannon haaroissa kuluttajaetujen edustajina hallintoelimissä tulevat esiintymään kulutusosuuskuntien nimittämät henkilöt. Näiden tehtävänä on olla vastapainona asianomaisen tuotannonhaaran työväen edustukselle ja valvoa, että asianomaisen työväenryhmän etujen tyydyttäminen ei tapahdu yhteiskuntakokonaisuuden ja erityisesti kuluttajain etujen kustannuksella.

Mitkä talouselämän alat olisi Suomessa ensi sijassa sosialisoitava?

Sosialisoimiseen on ryhdyttävä siten, että heti alussa hankitaan yhteiskunnalliselle tuotannolle määräävä asema niillä talouselämän aloilla, jotka määräävästi vaikuttavat talouselämään ylipäänsä. Tästä alkaen voidaan sitten jatkaa etenemistä sillä nopeudella, kuin huomataan voimien riittävän.

Pyrkiesään sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti ottamaan *luonnonrikkaudet* yhteiskunnan haltuun, joutuu tulevaisuuden yhteiskunta luonnollisesti myös käyttämään niitä teollisesti, paitsi puuteollisuudessa, myös kalkki-, tiili- ja sementtiteollisuudessa, joilla on suuri merkityksensä rakennusteollisuudelle.

Teollisuuden yhä kasvavan voimantarpeen tyydyttämiseksi ja metsävarojen säästämiseksi on välttämätöntä, että yhteiskunta paljon suuremmassa määrin kuin tähän saakka ottaa haltuunsa maan *koskivoimat*, jotka metsien ohella muodostavat mitä tärkeimmän kansallisomaisuutemme ja joita toistaiseksi väin hyvin pieneksi osaksi on otettu käytäntöön. Niiden ottaminen valtion haltuun on jo senkin tähden välttämätöntä, että ne, yksityisten suurpääomien puutteessa, voidaan ainoastaan täten saattaa taloudellisen toiminnan palvelukseen. Näin menetellen joutuu yhteiskunta myös suureksi osaksi hallitsemaan tärkeätä sähköteollisuutta.

Se ala, joka Suomen talouselämässä on oleva lähtökohtana sosialisointityössä, on *metsätalous*. Maamme pinta-alasta on metsämaata 25 miljoonaa hehtaaria eli $\frac{5}{4}$, tästä alasta taas 14 miljoonaa hehtaaria kuuluu valtiolle, joten yhteiskunnallisella tuotannolla on

tällä tärkeällä alalla nyt jo varma pohja. Tämän alan merkitys käy ilmi siitäkin, että metsä tehnee lähes kolmannenosan kansallisvarallisuudestamme ja että metsätaloudesta, uittotöistä ja metsäteollisuudesta viidesosa maan väestöstä saanee toimeentulonsa. Metsätalous on sen metsäteollisuuden pohja, joka ennen muita hankkii maalle ulkomaista valuuttaa ja jonka tuotteilla on määräävä asema ulkomaan kaupassamme. Maamme kansainvälinen asema on siis oleellisesti siitä riippuvainen.

Metsäteollisuuden eri haaroista on *sahateollisuus* erikoisen voimakkaasti kehittynyt. Tällä alalla on myös valtion harjoittama tuotanto saanut jalansijaa, jos kohta ei määräävästi, niin kuitenkin siinä määrin, että kokemusta on saatu. Muuten on sahateollisuus keskitetty suurimmaksi osaksi verraten harvojen, rahallisesti voimakkaiden kapitalististen yritysten käsiin. Sahateollisuudessa työskentelee 40,000 työläistä ja tuotannon arvo on vuosittain yli 2 miljardin markan.

Metsäteollisuuteen liittyvät *selluloosa-*, *puuvanuke-* ja *paperiteollisuus*. Miten tärkeä paperiala on Suomelle, käy ilmi siitä, että siinä työskentelee 16,000 työläistä, että valmistusmäärän arvo on 2 miljardia markkaa ja että Euroopan suurimmat paperitehtaat sijaitsevat täällä. Myös maamme kansainvälisten suhteiden kannalta katsoen tämäkin teollisuus on erittäin tärkeä. Monet edellämainituilla aloilla toimivat suurliikkeet ovat, tehdäkseen itsensä riippumattomiksi vieraista liikkeistä, hankkineet itselleen muunlaisia teollisuuslaitoksia, muodostuen täten sekä laajuuteensa että monipuolisuuteensa nähden hyvin kehittyneiksi taloudelliseksi kokonaisuuksiksi. Tällaiset yhtymät olisivat erittäin valmiit sosialisoitaviksi.

Toisen teollisuusryhmän, jota sosialisoinen kannalta on pidettävä tärkeänä, muodostaa *metalliteollisuus*. Sillä ei ole maassamme takanaan, niinkuin puuteollisuudella, rikkaita raaka-ainelähteitä, mutta sen tärkeys on ennen kaikkea siinä, että se hankkii kaikille muille talouselämän haaroille niiden työvälineet: teollisuudelle koneet, liikenteelle rautatiet ja niiden liikkuvan kaluston, höyrylaivat, sillat y.m. sekä maanviljelyksellekin sen yhä suuremmassa määrässä tarvitsemia koneita. Metalliteollisuudessa toimii 25,000 työläistä ja sen vuotuisen valmistusmäärän arvo on runsaasti yli yhden miljardin markan. Myös tämä ala on kapitalistisesti hyvin järjestynyt.

Kutomateollisuudessa työskentelee maassamme 20,000 työläistä ja vuotuisen tuotannon arvo tekee 1 miljardin. Tämäkin teollisuus on kapitalistisesti keskitetty. Sen sosialisoinen tärkeys johtuu muun muuassa sen suuresta merkityksestä tärkeiden joukkotarvikkeiden tuottajana.

Sellaisia elinkeinoaloja, joilla kapitalistinen keskittyminen on

pitkälle kehittynyt ja jotka tältä kannalta katsoen ovat valmiit sosialisoitaviksi, joskaan niillä ei ole yhtä keskeistä asemaa maamme elinkeinoelämässä kuin yllämainituilla, ovat *nahka-* ja *jalkine, sokeri-in tupakkateollisuus*.

Kun vastaisuudessa sosialististen yhteiskuntien kesken saadaan aikaan järkipäiväinen työnjako, on hyvin mahdollista, että kansamme kokonaan tai osaksi luopuu sellaisista elinkeinoista, joilta maassamme puuttuu luonnollisia edellytyksiä, hankkien siis vastaavia tarpeita ulkomailta ja käyttäen työvoimaansa muilla, paremmin kannattavilla aloilla.

Rahallisista syistä on maamme rautatieliikenne miltei kokonaan syntynyt valtion toimesta. *Ulkomaan liikenne* on sitä vastoin pysynyt yksityiskapitalismin käsissä. Jos kerran yllämainitut talouselämän haarat tai edes tärkeimmät niistä sosialisoidaan, joutuu — koska niiden tuottamat tavarat jo muodostavat maamme viennin melkein kokonaan — valtio tuottajana ja viejänä sellaiseen asemaan, että sen on sosialisoitava ulkomaan liikenne tai muulla tavoin saatettava se määräävän vaikutusvaltansa alle. Samaten se joutuu teollisuuden harjoittajana esiintymään määräävänä tekijänä raaka-aineiden *tuonnin* alalla.

Joukkotarvikkeiden tuonnin säännöstelijänä on yhteiskunnan esiinnyttävä, mikäli kuluttajaväestön etu sitä vaatii.

Ylläolevan perusteella komitea ehdottaa, että puoluekokous hyväksyisi näin kuuluvan ohjelman:

Sosialidemokraattisen Puolueen sosialisimisohjelma.

1. Sosialisoinnin käsite.

Sosialisoinnilla tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisen sekä kaupallisen toiminnan ottamista yhteiskunnan haltuun tarkoituksessa poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakohdat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työtekevän kansan yhteiseta.

2. Sosialisoinnin valmistelu.

Jotta määrättyssä maassa voitaisiin menestyksellä ryhtyä sosialisointiin, on välttämätöntä,

1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut jokseenkin korkean kapitalistisen kehitystason,

2) että maan sosialistinen työväki on saavuttanut valtiovallan ja
 S) että, mikäli muut maat vielä pysyvät kapitalistisella asteella, niiden sosialistinen työväki kuitenkin kykenee estämään yläluokansa ja hallituksensa tukahduttamasta valtiollisilla tai taloudellisilla pakkotoimenpiteillä kyseessäolevan maan kehitystä sosialismia kohti.

Sosialisoimiselle on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa valmistettava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoimisen merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväen neuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen ja työnjohtajain vaaliin ja niinmuodoin rajoittavat työnantajavaltaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnonrikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa. Yhteiskunnan hallussa nyt jo olevaa tällaisista omaisuudesta ei saa luovuttaa yksityisille.

Myös osuuskauppaliikkeellä on huomattava merkitys ei ainoastaan nykyisen tuotantjärjestelmän erinäisten epäkohtien lieventämisessä, vaan myöskin itse sosialisoimisen valmistelussa. Samalla, kun se eräillä aloilla osoittaa sosialisoimisen käytännössä mahdolliseksi, luo se myös edellytyksiä sosialisoimisen lopullista toteuttamista varten.

Porvarillisen yhteiskunnan harjoittamaa valtiokapitalismia ei ole käsitettävä sosialisoimiseksi.

3. Menettely sosialisoimisessa.

Menettely sosialisoimisessa riippuu niistä olosuhteisista, joissa se pannaan toimeen.

Sosialisoiminen olisi kuitenkin, mikäli mahdollista, toimeenpantava asteittain ja elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa. Pitäen silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se, jos mahdollista, päinvastoin lisääntyy, on tarkan suunnitelman mukaan kokonaiset taloudellisen elämän haarat otettava toinen toisensa jälkeen yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ja työväenluokan valta-asema kulloinkin sallivat.

4. Sosialisoimisen järjestys ja laajuus.

Ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkauudet sekä ne tuotannollisen ja kaupallisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määrävä asema maan talouselämässä.

Luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen •metsät ja kosket, sekä sosialisoitavina tuotantoaloina metsäteollisuus, paperiteollisuus, sähkö-, metalli-, sementti- ja kalkkiteollisuus sekä tukkukauppa, ennen kaikkea raaka-aineiden ja tärkeimpien kulutus-tavaroiden tuonti, sekä tärkeimpien oman maan tuotteiden vienti, ynnä tärkeimmät kulkuneuvot.

Edelleen on sosialisoitava ne muutkin tuotantohaarat, joiden kapitalistinen rakenne on saavuttanut verraten korkean kehityksen, kuten kutoma- ja nahkateollisuus. Tällöin on erkoista huomiota kiinnitettävä semmoisiin teollisuudenhaaroihin, jotka tuottavat tärkeitä kulutustarpeita, kuten sokeri- ja tupakkateollisuus, jos havaitaan niiden sosialisomisesta voivan koitua kuluttajille tuntuvia välittömiä etuja.

Muut kapitalistisen talouselämän alat on saatettava yhteiskunnallisen valvonnan alaisiksi.

Samalla, kun ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan yllä lausuttujen suuntaviivojen mukaan kokonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamien yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain paikallinen merkitys, aluksi ne, joilla on monopooliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisointi väestön hyvinvoinnin kannalta katsoen on tärkeä, kuten elintarvetuotanto, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskunnan kanssa) ja sitä palvelevat paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apteekit, saunat, puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.m. tärkeiden kulutustarpeiden hankinta, tai jotka tuottavaisina ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elokuvat. Yhteiskunta olkoon oikeutettu, teollisuusaloja tai muita liikkeitä sosialisoidessaan, kieltämään kilpailevien liikkeiden Perustamisen.

Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikkutuotantoon ei ole puututtava. Yhteiskunnan etujen mukaisesti osuuskunnat saakoot jatkaa toimintaansa.

5. Pakkoluovutus ja korvaus.

Yksityisomaisuuden ja -liikkeiden ottaminen yllämainittujen periaatteiden mukaan yhteiskunnan haltuun on tapahtuva pakkoluovutuksella.

Sosialisoidun omaisuuden tai liikkeen entisille, omistajille maksetaan siitä korvausta todetun tai arvioidun tuottavaisuuden eikä keinotteluarvon perusteella.

Korvaus suoritetaan pääasiassa korkoa kantavien obligatioiden •muodossa, jotka yhteiskunta on oikeutettu milloin tahansa lunastamaan.

Sikäli kuin varoja tarvitaan korvauksen suorittamiseen, on ne hankittava omistavaa luokkaa kohtaavalla omaisuusverolla. Niin pian kuin työväenluokan lujittuva valta-asema sen sallii, on kapitalisteille korvauksena annetut obligatiot ja muut varat, samoin kuin kapitalistien hallussa olevat rahapääomat ja arvopaperit yleensä, jyrkästi ylenevällä tulo- ja omaisuusverolla sekä perintö-, testamentaus- ja lahjoitusoikeutta rajoittamalla saatettava yhteiskunnan haltuun.

6. Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Sikäli kuin yhteiskunta saavuttaa taloudellisen elämän suhteen määräys- tai vaikutusvaltaa, on se suunnitelmallisesti ja järkipäisesti järjestettävä sekä tuotantoa mahdollisuuden mukaan lisättävä, Luovaan työhön on pantava pääpaino ja asiantuntemukselle annettava riittävä sananvalta.

Jokaisessa liikkeessä on työväellä oikeus neuvostonsa tai luottamusmiehensä kautta valvoa työväensuojelulakien ja ammattientarkastajain määräysten noudattamista, ehdottaa toimenpiteitä ammattiväärän vähentämiseksi ja tereveydellisten olojen parantamiseksi, olla mukana työsääntöjä laadittaessa sekä työläisiä ja virkailijoita otettaessa ja erotettaessa, edistää oppilasten ammatikitehitystä sekä valvoa yleensä liikkeen työläisten ja virkailijain ammatillisia etuja.

Liikkeen johto, joka saamiensa ohjeiden mukaan määrää liikkeen teknillisestä ja taloudellisesta toiminnasta, on kokoonpantava parhaista asiantuntijoista sekä niin, että se nauttii myös liikkeen henkilökunnan luottamusta.

Saman teollisuuden alalla toimivat liikkeet on yhdistettävä yhdeksi teollisuusliitoksi.

Jokaisen teollisuusliiton toimintaa johtaa erityinen teollisuusneuvosto, johon kuuluu kokonaisyhteiskunnan keskuselinten, asianomaisten liikkeiden työväenneuvostojen ja kuluttajain edustajia.

Teollisuusneuvoston tehtävänä on sosialisoiduissa ja, mikäli mahdollista, muissakin teollisuudenhaaroissa huolehtia tuotannon lisäämisestä keskittämällä sitä teknillisesti parhaiten järjestettyihin tai muuten parhailla edellytyksillä työskenteleviin tehtaisiin, lakkauttamalla muut sekä edistämällä teknillistä kehitystä; hankkia tarvittavat raaka-aineet ja työvälineet sekä jakaa ne eri tehtaiden kesken; edistää parhaiten tavaratyyppien yleistämistä ja määrätä tavarain hinnat; sopia ammatillisten järjestöjen kanssa työehdoista sekä asettaa sosiali-

soiduissa teollisuudenhaaroissa eri liikkeiden johtohenkilöt ja vaikuttaa voiton käyttämiseen.

Niissä kunnallisissa elimissä, jotka määräävät kuntien haltuun saatettujen liikkeiden toiminnasta, pitää sanottujen liikkeiden työväenneuvostojen ja paikallisten kuluttajajärjestöjen olla edustettuina.

Maan eri tuotantohaarojen keskinäisiä suhteita järjestämään ja maan taloudellista elämää yleensä johtamaan asetetaan koko maata käsittävä taloudellinen neuvosto, joka valitaan samojen periaatteiden mukaan kuin teollisuusneuvostot.

Taloudelliset toimintahaarat, jotka ovat luonteeltaan kansainvälisiä, on järjestettävä yhteistyössä muiden sosialististen maiden kanssa.

Maataloustuotannon järjestämisestä puhutaan Maatalousohjelmassa.

ALUSTUKSIA

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUEKOKOUKSELLE

V. 1930.

•

Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattisen Puolueen maanpuolustus- pa ulkopoliittinen ohjelma.

Vuoden 1926 puoluekokous päätti, että ensi puoluekokoukselle on esitettävä ehdotus puolueen maanpuolustusohjelmaksi ja että ehdotuksen laatimista varten on asetettava komitea, jonka jäsenet puolue-neuvosto valitsee. Puolue-neuvosto valitsi tämän johdosta syys-kuussa 1926 pitämässään kokouksessa, puoluetöimikunnan ehdotuk-sesta, komitean jäseniksi J. Helon, M. Puittisen, R. Swentorzetskin, K. H. Wiikin ja V. Voionmaan. Komitea on sittemmin puoles-taan hyväksynyt allaolevan ohjelmaehdotuksen puoluekokoukselle esitettäväksi.

Sosialidemokratian periaatteellinen kanta.

Sosialidemokratian periaatteellinen kanta sotilaskysymykseen nähden on riittävän usein tullut esitetyksi ollakseen tunnettu. Sosia-lidemokratia myöntää, että väkivallan käyttö on erinäisissä tapauk-sissa, kuten suurissa vallankumouksissa, ollut tarpeen sulkujen avaa-miseksi kansanvaltaiselle kehitykselle, ja että se vastakin saat-taa toisinaan olla välttämätön kansanvallan ja työväenluokan saavu-tusten puolustamiseksi. Mutta sosialidemokratia hylkää sellaiset uskottelut, että työväenluokka aina ja kaikissa olosuhteissa olisi velvollinen puolustamaan sotilaallisesti omaa maataan. Viimeksi-mainittua käsitystä levittää mielellään suurporvaristo, joka pyrkii käyttämään työväkeä tälläkin tavoin valtansa puolustamiseksi, samalla kun porvaristo selittää siveellisesti hylättäväksi kaiken väki-vallan, joka kääntyy sitä vastaan.

Jo sellaiset kysymykset kuin, onko työväenluokka »oikeutettu» puolustamaan maataan tai onko se »velvollinen» sen tekemään, osoittavat epäsosialidemokraattista katsantokantaa.

Isänmaan puolustus on tosiasiallisesti myös maassa vallitsevan yhteiskunta- ja valtiomuodon puolustusta. Sellaisissa maissa siis, joissa — kuten Venäjällä tsaarivallan aikana — vallitsevan valtio-vallan kukistuminen merkitsee työväelle joka tapauksessa helpotusta, ei se voi tuntea halua eikä tunnustaa velvollisuutta puolustaa maata. Siellä taas, missä työväki on saavuttanut vaikutusvaltaisen aseman, toteuttanut kansanvaltaisen järjestelmän ja yhteiskunnallisia uudis-

tuksia sekä luonut omassa keskuudessaan laitoksia aineellisen ja henkisen sivistyksen edistämiseksi, tahtoo se, jos ulkoa uhkaa vaara, puolustaa näitä saavutuksiaan ja vastaisen etenemisensä mahdollisuuksia.

Tästä ei mitenkään seuraa se, että se haluaisi taistella käsi kädessä yläluokan kanssa sen hallitsemassa sotalaitoksessa. Päinvastoin, mitä luokkatietoisemmaksi työväenluokka kehittyy, sitä selvemmin se huomaa sen ylipääsemättömän juovan, joka on sosialistisen työväenluokan ja taantumuksellisen yläluokan välillä, ja työväenluokan eräänä mitä tärkeimpänä tehtävänä esiintyy juuri sotalaitoksen tekeminen kansanvallalle vaarattomaksi joko lakkauttamalla se tai riistämällä porvaristolla sen yksinmääräisoikeus sotalaitokseen nähden. Myös kansainväliseltä kannalta tämä tehtävä käy yhä välttämättömämmäksi sentähden, että sotalaitokset, sotatekniikan yhä kehittyessä, uhkaavat koko ihmiskuntaa turmiolla ja koska sotalaitos jo olemassaolollaan alituisesti uhkaa rauhaa, kun eräät porvarilliset piirit sopivan tilaisuuden sattuessa haluavat käyttää sitä hyväkseen imperialistisiin tarkoituksiinsa.

Nämä viimeksimainitut seikat ovat juuri viime vuosikymmeninä, vieläpä viime vuosinakin käyneet yhä tärkeämmiksi. Sotalaitosta vastaan puhuu nykyään yhä voimakkaammin se seikka, että sotalaitos merkitsee vaaraa, joka uhkaa niinhyvin kansojen sisäistä vapautta kuin niiden ulkonaista rauhaa. Tämän vuoksi koko työväenluokan ja Sosialistisen Työväen-Internationaalin vaatimukset sotalaitosten supistamisesta käyvät yhä kiinteämmiksi. Yhä vähemmän kiinnitetään enää huomiota siihen ennen niin tärkeänä pidettyyn näkökohtaan, että aseistariisumisen piti tapahtua asteittain ja kaikissa maissa yhtäikaa, jotta mikään maa ei joutuisi vaaralle alttiiksi. Nyt tunnustetaan, että sotalaitosten vähentämiseen on pyrittävä kaikkialla odottamatta turvallisuustakeitakaan, ja hyväksytään myös se, että useiden, varsinkin pienien maiden sosialidemokraattinen työväki on omaan maahansa nähden asettunut välittömän ja täydellisen aseistariisumisen kannalle. Meidän aikanamme yleinen kehitys vaikuttaa eri maihin tasoitta vasti; mikään ulkoa tuleva valloitus ei voisi siinä määrin kuin ennen mullistaa maan,oloja, sillä samaan sivistysmaailmaan kuulumme kaikki. Mutta sodan raivottaret tuottaisivat, kerran irtipäästettyinä, kaikille kansoille tuhoa.

Sodankäynnin luonteen muuttuminen.

Käsityskannan muuttumiseen on voimakkaasti myötävaikuttanut sotatekniikan viime vuosina tapahtunut suunnaton ja omalaatu-

nen kehitys. Maailmansodan aikana lentotekniikka oli vielä kehitymätön nykyiseen verraten ja kaasutekniikka otti vasta ensimmäiset hapuilevat askeleensa, tuottaen kuitenkin jo silloin 100,000 sotilaalle turmiota. Nyttemmin nämä sotatekniikan haarat ovat kehittyneet niin, että ne asiantuntijain yksimielisen käsityksen mukaan tulevat muodostamaan tulevassa sodankäynnissä pääasian.

Tämän johdosta sodankäynnin luonne oleellisesti muuttuu. Varsinaisen sodankäynnin (taistelujen) tilalle tulee joukkohävitys. Heti sodan puhjettua tai puhjetessa koetetaan, ennenkuin vastustaja on ehtinyt sen tehdä, hävittää vihollismaan sellaiset laitokset, jotka ovat sodankäynnille välttämättömiä: tehtaات, voimalaitokset, varastot, rautatiet. Tämän takia on usein välttämätöntä tuhota kokonaisia maa-alueita siitä huolimatta, että niiden koko väestö samalla tuhoutuu. Lento- ja kaasutekniikka antaa kaikkeen tähän mahdollisuuden. Kuten lukuisat eri maissa ja kaupungeissa — Lontoossa, Pariisissa, New Yorkissa—toimeenpannut harjoitukset osoittavat, ei ilmahyökkäysten tehokas torjuminen ole mahdollista. Myöskään ei kokonaisten väestöjen suojeleminen kaasunaamareilla y.m.s. ole käytännöllisesti katsoen mahdollista. Maan »puolustus» olisi siis, asiantuntijain verraten yksimielisen käsityksen mukaan, oleva ennen kaikkea siinä, että samanlaisilla vastahyökkäyksillä koetettaisiin lamauttaa vihollisen elinhermot, ennenkuin hän on ehtinyt toteuttaa tarkoituksensa. Kokonaiset väestöt ja niiden luomat rikkaudet ja sivistysarvot tulisivat siis tulevassa sodassa, jos sellainen saa syttyä, yksinkertaisesti tuhotuiksi.

Nämä seikat ovat, kuten sanottu, voimakkaasti myötävaikuttaneet käsityskannan muutokseen. Kun »puolustuslaitos» ei enää voisi maata ja kansaa puolustaa, menettää se merkityksensä ainakin niiden suurten kansanjoukkojen kannalta katsoen, jotka sotalaitokselta ovat odottaneet todella suojelua eivätkä, kuten yläluokka, riistätätujen edistämistä.

Toisessakin suhteessa tilanne on muuttunut. Nykyajan sotalaitos ei ole enää vain armeija. Sodankäynti vaatii nykyään koko kansan myötävaikutusta tavalla tai toisella. Teollisuus asetetaan sodankäynnin palvelukseen, maatalous pakotetaan hankkimaan armeijalle ruokatarpeet, kaikki työkuntoiset miehet ja naiset mobilisoidaan tekemään sotalaitoksen hyväksi työtä. Tälläkin tavoin sodankäynti ulottuu kaikkialle, maan kaikkia osia ja sen kaikkia kansalaisia käsittäväksi, niinkuin myös vihollisen hyökkäys voi joutua kohtamaan kaikkia.

Mutta tästä seuraa myös, että kansan laajojen rivien, työtätekevän luokan merkitys ja vaikutusvalta kasvaa. Ankarat sotalaitkaan eivät

voi tehdä sitä kokonaan mitättömäksi. Hyvän järjestynyt, itsetietoinen työväenluokka voi suuriin kansanjoukkoihin nähden harjoittaa sellaista vaikutusvaltaa, joka peloittaa sotahaluistakin porvaristoa heittävästä kansaansa sodan pyörteisiin, ja jos se kuitenkin näin tekisi, voi sama työväenluokka edelleen puolustaa asemaansa ja käyttää syntyneitä tilanteita hyväkseen pakottaakseen yläluokkansa rauhaan.

Muita sotalaitoksen varjopuolia.

Punnittaessa sotalaitoksen etuja ja haittoja huomataan siis, ettei se ylipäänsäkään pysty antamaan minkään maan väestölle sen toivomaa suojaa vihollisten hyökkäyksiltä. Sitävastoin se saattaa »puolustamansa» kansan mitä suurimpiin vaaroihin. Kun varsinkaan pieni kansa, kuten meidän, ilmeisesti ei voisi yksin toimien mitenkään puolustautua suurvaltaa vastaan, voi se helposti joutua tavoittelemaan sotilaallisia liittoja — kuten eräät reunavaltiot ovatkin tehneet — ja juuri tällaiset liitot saattaisivat maan mitä suurimpaan vaaraan. Riippuvaisuus toisista ja mahtavammista »ystävistä» pakottaisi pienen kansan ottamaan huomioon näiden tahdon — tai olemaan ottamatta sitä huomioon. Kumpikin menettely voisi muodostua turmiolliseksi.

Sotalaitosta vailla oleva pikkuvaltio ei houkuttelisi mahtavampia valtoja käyttämään sen voimaa hyväkseen tai tekemään siitä napolon maailmanpoliittisessa shakkipelissä. Toisin, jos sillä on sotalaitos. Maamme on jo noin kymmenen vuotta aikaisemmin ollut vaarassa joutua tällä tavalla käytettäväksi, mistä sille olisi ollut arvaamattomia ja luultavasti aika kohtalokkaita seurauksia. Voidaan otaksua tulevaisuudessakin sellaisten tilanteiden voivan syntyä, jolloin jotkut suurvallat haluaisivat käyttää Suomea eräänä voimatekijänä sodankäynnissään Venäjää vastaan. Kuitenkin työväenluokkamme, samalla kuin se omankin etunsa takia tahtoo elää rauhassa, jyrkästi kieltäytyy antautumasta loukkaamaan Venäjän kansan itsemääräämisoikeutta ja pystyttämästä siellä jotakin ehkä hyvinkin taantumuksellista järjestelmää.

Mitä taas tulee siihen, että Suomi joutuisi venäläisen imperialismin uhriksi, ei tätä mahdollisuutta voida pitää kokonaan poissuljetuna. Toistaiseksi ei kuitenkaan mitään tällaista todennäköisyyttä näytä olevan eikä siis kannata ylläpitää täällä kallista ja kansamme turvallisuutta ehkä vaarantavaa sotalaitosta siltä varalta, että joskus sodanvaara syntyy, joka silloin ei lienekään sotilaallisilla keinoilla torjuttavissa.

Sotilasmenomme tekevät nykyään vuosittain lähes 600 miljoonaa

markkaa eli seitsemännennesosan valtion menoista. Tämä tuottamattomasti käytetty määrä vaikeuttaa suuresti varoja vaati vain yhteiskunnallisten uudistusten toimeenpanoa. Kuitenkaan ei sotalaitoksen aiheuttama kansallinen tappio rajoitu tähän, vaan on siihen lisättävä sotapalveluksessa ja sotilaallisissa töissä kulutetun työajan arvo.

Erittäin tärkeänä seikkana on mainittava, että sotalaitos useimmissa maissa ja myös meillä muodostaa taantumuksen erään mahtavimman tuen. Korkeampi upseeristo on miltei kokonaan taantumuksellista, alempi väki taas on tavallisten kansalaisoikeuksien puutteessa päällystönsä vallassa, ja kun vain tilanne kävisi fascistiselle kaappaukselle otolliseksi, olisi tällainen sotalaitos kansan vapaudelle hyvin vaarallinen.

Samaten porvaristomme keskuudessa olevat muut fascistiset tai niihin verrattavat ainekset voisivat, kun ne katsoisivat tilaisuuden tulleen, käyttää sotalaitosta imperialististen yritysten toimeenpanemiseksi, sellaisten, joista meillä jo vuosilta 1918—19 on ikäviä kokemuksia. Sotalaitoksen poistaminen poistaisi tämänkin vaaran ja turvaisi siis rauhan paremmin kuin sotalaitoksen olemassaolo.

Pienten valtioiden aseistariistutuminen.

Suurten maiden sosialidemokraatit pyrkivät, kuten luonnollista on, valtioiden keskinäisillä sopimuksilla vähentämään sotavarusteluja täydelliseen aseistariistumiseen saakka. Pikkuvaltiot ovat toisessa asemassa ja tämänmukaisesti onkin niiden työväki enimmäkseen määrännyt kantansa. Tanskan, Hollannin, Norjan ja Sveitsin sosialidemokraattiset puolueet ovat jo kauan olleet omiin maihinsa nähden välittömän ja täydellisen aseistariistutuksen kannalla, huomauttaen, etteivät niiden aseelliset voimat mitenkään riittäisi maata puolustamaan. Ruotsissa kehitys käy sosialidemokraattien keskuudessa nopeasti samaan suuntaan. Suomi on näihin maihin verraten vielä turvattomammassa aseillassa ja sen sotalaitoksen säilyttäminen siltä kannalta vielä hyödyttömämpää.

Eräiltä tahoilta on moitittu tai pilkattu näiden pikkuvaltioiden sosialidemokraatteja heidän kantansa takia. Lenin esimerkiksi piti Tanskan sosialidemokraattien aseistariistutuspyrkimystä pikkuporvarillisena pyrkimyksenä vain oman maansa turvaamiseksi sodan kauhuilta.

Mutta tämä pikkumaiden työväen pyrkimys — paitsi että se on itsensä säilytysvaiston oikeutettu ilmiö — on hyvin puolustettavissa myös kansainväliseltä kannalta. Pikkuvaltiothan eivät voi suurvaltain välisessä voimamittailussa näytellä itsenäistä osaa; ne olisivat

tuomitut toimimaan saatujen määräysten mukaisesti. Tämän vuoksi pikkuvaltioiden riisuutuminen aseista edistäisi maailmanpoliittisen tilanteen laukeamista; sitomalla pikkuvaltiot johdonmukaisesti rauhalliseen politiikkaan kävisi suurvalloillekin mahdolliseksi käyttää niiden välisiä riitoja hyväkseen maailmanpoliittista tilannetta järjestellessä, ja monia laajempienkin sotien aiheita poistuisi täten.

Toiseksi pikkuvaltioiden sotalaitosten poistaminen vaikuttaisi siveellisesti rohkaisevasti ja kohottavasti suurtenkin maiden yleiseen mielipiteeseen. Se vahvistaisi tietoisuutta siitä, että raaka väkivalta ei enää saisi ratkaista kansojen välisiä riitakysymyksiä.

Pikkukansojen sisäisessä elämässä taas sotalaitosten poistaminen heikontaisi taantumusta ja lisäisi näin ollen työväenluokan vaikutusvaltaa.

Tietoisuus sotalaitosten vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta on jo voimakkaasti levinnyt laajojen kansanjoukkojen eikä vain palkkatyväestön keskuuteen. Porvarillinen pasifismi on kasvamassa, siihen liittyy yhä lukuisammin upseerejakin, jotka uskaltautuvat tuomita oman ammattinsa. Kaiken tämän eri aineisten toivomusten ja pyrkimysten yhdensuuntaisuuden perusteella voidaan sanoa, että sosiaalidemokratialla on mahdollisuus sotilaskysymyksen alalla saavuttaa pyrkimyksilleen huomattavasti kannatusta eri maiden ja eri kansalaispiirien taholta.

Suomen sotalaitoksen tilalle rajavartiosto.

Jos kerran luovutaan siitä käsityksestä, että Suomi voisi todellisessa sodassa puolustautua suurvaltaa vastaan, on sen puolustuslaitos supistettava niitä tehtäviä vastaavaksi, jotka se todella voi ratkaista. Varsinaisten sotien lisäksi voi nimittäin sattua rajakahakoita joko siten, että — kuten varsinkin maailmansodan jälkeisinä vuosina Itä- ja Keski-Euroopan rajamailla tapahtui — yksityiset poliittiset seikkailijat hyökkäsivät omin päin toisen valtion alueelle, tai voi, toisten valtioiden käydessä keskenään sota, joku niiden joukko osasto tunkeutua puolueettomankin valtion alueelle, joko sattumalta tai käyttääkseen sitä hyväkseen sodankäynnissä. Tällaiset hyökkäykset, jotka tietenkään eivät yleensä merkitse niitä tekeväälle valtiolle mitään elinettä, joten se ei niihin tahdokaan paljon uhrata, ovat rajavartioston torjuttavissa. Rauhan aikana rajavartiostolla voi olla tärkeä tehtävä maan puolustamisessa aseistettuja salakuljettajajoukkoja vastaan.

Tällaisia tehtäviä varten on Tanskassa suunniteltu rajavartiostoa, ja niin voi Suomikin, jos se tämän periaatteen omaksuu, hyötyä niistä

valmistelutöistä ja kokemuksista, joita siellä on saatu tai tullaan saamaan.

Poliisintapainen rajavartiosto on pienelle maalle samanarvoinen kuin sotalaitos, jossa ainoastaan pidetään silmällä niitä tehtäviä, jotka pienen maan puolustuslaitos todella voi ratkaista. Se ei voi puolustaa maata, jos ylivoimainen vieras valta vakavasti tahtoo valloittaa sen; mutta sitä ei voisi nykyinenkään sotalaitos. Rajavartioston nimestä käykin ilmi sen tehtävä; jos kerran rajalta on täytynyt perääntyä ja vihollinen jatkaa etenemistään tarkoituksessa valloittaa maa, niin rajavartioston tehtävä on loppunut.

Rajavartiostosta olisi siis sama hyöty kuin sotalaitoksesta, mutta siinä ei olisi samoja varjopuolia kuin tässä. Sen olemassaolo ei voisi houkutella oman maan sotahaluja aineksia ryhtymään sotaisiin hankkeisiin, eikä se voisi, muutamiin harvoin tuhansiin miehiin supistettuna, muodostaa sisäistä kansanvaltaa uhkaavaa mahtia. Myöskään eivät ulkovaltat voisi vetää tällaista maata mukaan vaarallisiin sotilaallisiin liittoihin tai muihin sotilaallisiin toimenpiteisiin.

Tällaisen poliisikunnan täydentämiseksi ei välttämättä tarvittaisi yleistä asevelvollisuutta, vaan voitaisiin käyttää värväystä. Tässäkään ei tarvitse olla kansanvallan kannalta katsoen mitään epäilyttävää, sillä, kuten Kautsky huomauttaa, värvätty sotajoukkokin (ja niin myös nyt tarkoitettu pienoinen poliisivoima) voidaan panna kokoon kansanvaltaisuuden vaatimuksia vastaavalla tavalla. Minkälaiseksi puolustuslaitos tässä suhteessa muodostuu, riippuu loppujen lopuksi maan kansanvaltaisten aineiden tosiasiallisesta merkityksestä.

Puolustuslaitoksemme väliaikainen järjestely.

Se, milloin siirtyminen rajavartioston kannalle voi tapahtua, riippuu siitä, milloin maamme työväki riittävästi voimistuu saadakseen — yhdessä ehkä porvarillis-pasiiististen aineiden kanssa — tällaisen muutoksen aikaan. Jo sitä ennen on pyrittävä sellaisiin uudistuksiin, jotka mahdollisuuden mukaan poistavat yläluokan yksinmääräis-oikeuden sotalaitoksen johtoon nähden ja itse sotalaitoksesta sen varjopuolet, siis kansanvaltaisempaan ja samalla, mikäli mahdollista halvempaan järjestelmään.

Tarkat määräykset tästä eivät kuulu puolueen maanpuolustusohjelmaan. Sotateknillisiä näkökohtia on myös asiaa järjestettäessä otettava huomioon, mutta sotatekniikan kehitys saattaa meidän aikamme muutamissa vuosissa vaikuttaa ennen laadittuihin järjestelmiin mullistavasti. Parista seikasta kuitenkin tässä huomautettakoon.

Muistona viime vuosisadan keskivaiheilta, jolloin asetettu kansa

taisteli ruhtinaitaan vastaan, on useiden sos.-dem. puolueiden ohjelmissa kauan säilynyt miliisivaatimus. Kuitenkin voidaan, kuten kokemus onkin osoittanut, miliisiäkin käyttää kansaa vastaan, jos se on yläluokkaan kuuluvain miesten johtama. Nykyään ei juuri missään sos.-dem. puolueessa enää harrasteta miliisiä ainakaan ainoana hyväksyttävänä sotalaitoksen muotona.

Meidän aikanamme suositellaan useita muita sotalaitoksen muotoja, jotka osaksi ovat miliisi- ja nykyisen kaaderijärjestelmän väli-muotoja. Niidenkin suhteen on varottava, ettei suostuta sellaiseen järjestelmään, joka — ehkä näennäisen kansanvaltaisuuden varjolla — on omansa saattamaan miehistön liian paljon taantumuksellisesta päällystöstä riippuvaksi. On esimerkiksi ajateltu sellaista vakinaista armeijaa, joka muodostaa kantamiehistön ja taisteluyksikköjen rungot, joiden ympärille mobilisoinnin sattuessa reservit kerätään, ja joka osaksi tai kokonaan on palkattua väkeä. Tällöin tulisivat asevelvolliset suorittamaan asepalveluksensa reservissä täydennysmuodostelmajoukkoina. Tällainen rakenne muistuttaisi lähinnä kansanmiliisiä ja se tarjoaisi suunnilleen samat epäkansanvaltaiset heikkoudet kuin sekin. Jos n.k. taisteluyksikköjen runkoja varten pidettävä vakinainen henkilökunta olisi värvättyä, palkattua väkeä, kuten miliisissäkin, valikoitaisiin ne sotilaspäällystön mielen mukaisista, taatusti militaristisista piireistä. Tällainen aines muodostaisi kuuliaisen joukon, jota ylin sotilaspäällystö voisi käyttää sisäpoliittisiinkin tarkoituksiinsa, koska kasarmien ulkopuolella olevat kansanvaltaiset voimat eivät voisi siihen vaikuttaa niinkään paljon, kuin voidaan vaikuttaa yleisillä kutsunnoilla koottuun varsinaiseen sotaväkeen.

Toisena mahdollisena järjestelmänä voidaan ajatella sellaista kaaderi- ja territorialijärjestelmän yhdistelmää, että säilytetään vakinainen seisova armeija, johon asevelvolliset — mahdollisimman lyhyellä palvelusajalla — otetaan yleisillä kutsunnoilla, ja kaikki asevelvolliset määrätään vakinaisen palveluksensa päätyttyä reserviin esim. kahden vuoden ajaksi. Meidän oloissamme voitaisiin nykyhetken vaatimuksena ajatella esim. kuuden kuukauden vakinaista palvelusaikaa, jonka jälkeen seuraisi mainittu reservivelvollisuus. Nämä reservijoukot jaettaisiin alueisiin siten, että kaikki saisivat kotipaikkakunnallaan tai lähellä sitä yhden kerran kumpanakin reservivuotena kertausharjoituksen. Nämä alueryhmät tulisivat olemaan niitä täydennysmuodostelmia, joilla vahvistettaisiin vakinaisen väen muodostamien taisteluyksikköjen runkoja.

Tähän järjestelmään siirtyminen merkitsisi siinä tapauksessa, että vakinainen palvelusaika olisi kuusi kuukautta, voimassaolevaan järjestelmään verraten noin 70 milj. markan vuotuista, miesmäärän

vähentymisestä johtuvaa rahallista säästöä valtiolle ja yli sadan miljoonan markan arvoista kansantaloudellista säästöä. Toisena tuloksena siitä olisi se, että helpommin vapauduttaisiin suojeluskunnista, koska kosketellun järjestelmän voimaantumisen jälkeen ei enää voitaisi suojeluskuntien säilyttämistä minkäänlaisilla asiallisilla syillä puolustaa; olisi hienoa järjestöntä, maanpuolustukseen vedoten, pitää yllä kahta armeijan reserviä.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Siihen saakka, kunnes sotalaitos voidaan kokonaan poistaa, on pyrittävä niin kansanvaltaistuttamaan sitä, että se mahdollisimman vähän uhkasi kansan sisäistä vapautta ja ulkonaista rauhaa. Tässä tarkoituksessa on pyrittävä uudistamaan upseeriston kokoonpanoa kansanvaltaisessa hengessä. Alempaan väkeen nähden tarjoaa työväenliikkeen kasvu parhaat takeet siitäkin, että työväenluokka voi niin säilyttää yhdyssiteensä sotapalveluksessakin olevien poikiensa kanssa, etteivät nämä joudu kokonaan taantumuksellisten voimien johdettaviksi. Suoranaista yhteyttä on, varsinkin nuorisjärjestöjenime toimesta, koetettava ylläpitää asevelvollisten kanssa.

Sotamiehille on suotava kaikki ne oikeudet, jotka ylipäänsä kuuluvat kansalaisille, sen sijaan, että nykyään päällystys ottaa itselleen oikeuden määrätä esimerkiksi siitä, missä julkisissa huoneistoissa sotilaat saavat käydä. Sotilaiden vapaa kansalaisoikeuksien käyttö ei tietäisi armeijan vetämistä politiikkaan, kuten porvaristo tavallisesti väittää, vaan pikemminkin päinvastoin: sotilaiden vapaa poliittinenkin kehitys antaisi takeita siitä, ettei politikoiva upseeristo voi vetää armeijaa epäilyttäviin poliittisiin hankkeisiin, mitä muussa tapauksessa täytyisi erinäisissä tilanteissa pelätä.

Suojellakseen sotilaita päällystön mielivallalta olisi kaikissa joukko-osastoissa ja ylöspäin puolustusministeriöön saakka asetettava sotilaiden valittavia toimihenkilöitä, valvojia, kuten Itävallassa on tehty. Jo näiden toimihenkilöiden olemassaolo johtaisi siihen, ettei sotilaiden ihmisarvoa voitaisi niin raastasti loukata, kuin usein tähän saakka on tapahtunut. Armeijassa ja sotilashallinnossa vallitsevia oloja valvomaan olisi asetettava eduskunnan suhteellisilla vaaleilla valittavia valtuutettuja.

Kaikkien näiden ulkonaisten toimenpiteiden tueksi olisi sosiaalidemokraattisen työväen toimesta luotava mahdollisimman valistunut ja voimakas rauhanmielinen yleinen mielipide. Tämä antaisi samalla parhaat takeet siitä, ettei vallanpitäjiin onnistu sodanvaaran uhatessa niin helposti johtaa kansanjoukkoja harhaan, kuin muuten tällaisissa tapauksissa helposti tapahtuu.

Työväki ja ulkopoliitiikka.

Rauhan turvaamiseksi ja sotien ehkäisemiseksi on mitä tärkeintä, että luokkatietoinen työväki kansainvälisesti ja kussakin maassa erikseen saavuttaa mahdollisimman voimakkaan vaikutusvallan ulkopoliitiikkaan ja käyttää tätä vaikutusvaltaansa luottamuksellisten suhteiden aikaansaamiseksi kansojen kesken. Tässä suhteessa työväki voi määrätietoisella toiminnallaan tehdä paljon. Tosin ei koko porvaristokaan, vaan eräät sen osat harrastavat sotaista esiintymistä ja nämäkin vain erinäisissä tilanteissa. Mutta juuri nämä ainekset ovatkin vaikutusvaltaisia ja sen tähden on tarpeen saada aikaan ulkopoliitiikan kansanvaltainen kontrolli. Ulkopoliitiikan johto, joka tähän saakka on ollut miltei kauttaaltaan yläluokan yksinoikeutena, on asetettava eduskunnan ja sen kautta sosialidemokraattisen työväen jatkuvan ja tiukan valvonnan alaiseksi.

Ulkopoliitiikassaan sosialidemokraattinen työväki noudattaa kansainvälisen sosialidemokratian monasti julistamia periaatteita. Sekä Kansainliiton kautta, jonka kansanvalta istuttamista työväki vaatii, että muullakin tavoin se pyrkii poistamaan erimielisyyksien aiheet kansojen väliltä, helpottamaan niiden aineellista ja sivistyksellistä vuorovaikutusta ja velvoittamaan kaikki valtiot ratkaisemaan risti-riitansa rauhallista tietä. Tähän suuntaan on Suomenkin sosialidemokraattisen puolueen yhä edelleen pyrittävä.

Luokkatietoinen työväki on tietoinen siitä, että kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa ei täysin päteviä takeita voida luoda kansojen välisten suhteiden rauhallisina pysyttämiseksi. Työväen vallanotto on siis tältäkin kannalta välttämätön, sitä suuremmalla syyllä, koska sotatekniikan saavutettua nykyisen kehitysas- teensa — jolloin luvallisiinkin tarkoituksiin valmistettuja kaasuja ja lentokoneita voidaan helposti asettaa kansojen välisen joukkomurhan palvelukseen — rauhaa uhkaavien voimien kurissapito vaatii alitusta ja tarkkaa valvontaa mitä vain hallitseva luokka voi harjoittaa. Ainoastaan sosialismi voi vapauttaa ihmiskunnan sodan kauhuista.

Komitea ehdottaa, että puoluekokous hyväksyisi puolueellemme näin kuuluvan maanpuolustus- ja ulkopoliittisen ohjelman:

Sosialidemokraattisen puolueen maanpuolustus- ja ulko- poliittinen ohjelma.

Suomen sotalaitos.

Yleisen kansainvälisen tilanteen helpottamiseksi on ryhdyttävä viipymättä ja kaikkialla sotavoimien ja sotilasmenojen mahdolli-

simman suureen vähentämiseen, odottamatta yleistä aseistariisumista. Tähän on Suomeenkin nähden kaikin voimin pyrittävä, sitä suuremmalla syyllä, koska Suomen sotalaitos, vaikka se kansalle merkitsee raskasta ja sen kehitystä ehkäisevää taakkaa, ei kuitenkaan pystyisi nykyään, ilma- ja kaasusodan aikakautena, todellisessa sodassa menestyksellä puolustamaan maata suurvaltaa vastaan, vaan saattaisi sellainen yritys maan perikatoon.

Suomen puolustuslaitos on näin ollen supistettava rajavartiostoksi, jonka tehtävänä on, mikäli mahdollista, torjua Suomen alueen tai sen puolueettomuuden loukkauksia. Sen miesvahvuus ja sen ylläpitoon käytettävät varat on määrättävä tätä sen tarkoitusta silmällä pitäen.

Jo ennenkuin maamme työväki on riittävästi voimistunut saadakseen aikaan tällaisen aseistusten supistuksen, vaatii puolue, että nykyisestä kaaderijärjestelmästä on luovuttava ja tilalle asetettava uusi, kansanvaltaisemmille perusteille rakennettu ja vähemmän menoja vaativa muu puolustusjärjestelmä. Asevelvollisten palvelusaika ei tällöin saa nousta kuutta kuukautta pitemmäksi. Tämän alokaskoulutuksen jälkeen voitaisiin, eduskunnan myöntämien määrärahojen puitteissa, kutsua vuosittain kaksi ikäluokkaa korkeintaan yhden kuukauden ajaksi kertausharjoituksiin, ja järjestettäköön nämä tällöin siten, että asianomaisella on mahdollisuus ne suorittaa kotiseudullaan tai lähellä sitä. Jos rauhanaikana katsotaan rajojen vartiointi välttämättömäksi, on se järjestettävä asevelvollisten suoritettavaksi.

Pyrkimyksiä sotilaallisten varustusten, kuten ilmalaivaston, rannikkolaivaston tai liikekannallepanoa tarkoittavien varastojen lisäämiseen on mitä ankarimmin vastustettava.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Vähentääkseen sitä vaaraa, jota yläluokan johdettavana oleva armeija merkitse kansanvallalle ja rauhalle, sekä suojellakseen sotilaita päällystön mielivaltaa vastaan, on toimeenpantava sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Upseeriston keskuudessa ilmenevä taantumuksellinen militaristinen henki on tukahdutettava erottamalla ne upseerit, joiden uskollisuus tasavaltaa ja kansanvaltaa kohtaan on osoittautunut epävarmaksi, sekä helpottamalla etupäässä vähävaraisiin kansanaineksiin kuuluvien, kansanvaltaisesti ajattelevien nuorukaisten aliupseereiksi ja upseereiksi pääsyä. Upseeriston keskuudessa tai sotilashallinnossa ilmeneviä väärinkäytöksiä ja mielivaltaa vastaan on esiinnyttävä ankarasti.

Suojeluskunnat on yläluokan asekaarteina viipymättä lakkautettava.

Sotilaille on turvattava täydet kansalaisoikeudet, kuten ääni-, yhdistymis- ja kokoontumisoikeus, ja on heitä muutenkin kohdeltava täysiarvoisina ihmisinä ja kansalaisina. Sotaväen rikoslakia on tarkistettava, jotta ihmisarvoa loukkaavat rankaisutavat poistettaisiin ja kohtuuttoman kovat rangaistusmäärät lievennettäisiin; kuolemanrangaistus on poistettava. Sotaoikeuksia älköön rauhan aikana käytettävä.

Tylsistytävistä, sotilaskasvatuksen kannalta katsoen ala-arvoisista harjoitusmuodoista on luovuttava.

Kaikissa joukko-osastoissa on yleisillä vaaleilla asetettava sotilasvalvojia, joiden tehtävänä on valvoa, että sotilaat saavat nauttia heille kuuluvia oikeuksia ravintoon, palkkaukseen ynnä muihin etuihin nähden, että rangaistuksissa noudatetaan kohtuutta ja että sotilaita yleensäkin kohdellaan lain ja inhimillisyyden vaatimusten mukaisesti.

Sotaväessä vallitsevaa terveys- ja raittiustilannetta on tarmokkaasti käytävä parantamaan. Upseerit ja muut armeijan palveluksessa vakituisesti olevat henkilöt, jotka juopottelevalla tai muuten siveettömällä elämällä antavat sotilaille huonoa esimerkkiä, erotettakoon armeijasta.

Kaikki, jotka vakaumuksensa perusteella kieltäytyvät asepalveluksesta, vapautettakoon siitä.

Siviiliväestö ja sotalaitos.

Siviiliväestöä ei saa kohtuuttomasti rasittaa sotalaitoksen hyväksi.

Älköön valtio sotatilalaeilla rajoittako kansalaisten yhdistymis-, kokoontumis- tai muita oikeuksia enemmän, kuin mitä sotatoimet tekevät välttämättömäksi. Sotatilaa älköön julistettako, paitsi todellisen sodan sattuessa ja sotatointen koskettelemissa maan osissa.

Eduskunnan valta sotalaitokseen nähden.

Eduskunnalla olkoon ratkaiseva valta sotalaitokseen nähden. Kaikki sitä koskevat tärkeämmät asiat esitettäköön eduskunnan ratkaistaviksi.

Liikekannallepanoon ei saa ryhtyä ilman eduskunnan suostumusta, paitsi milloin tämä kiireellisissä tapauksissa maan puolustamiseksi välittömästi uhkaavaa hyökkäystä vastaan havaitaan tarpeelliseksi, ja on tällöin ilman viivytystä esitettävä toimenpide eduskunnan hyväk-

syttäväksi. Rauhan solmimisesta sekä rauhanehdoista päättäköön eduskunta yksinkertaisella äänen enemmistöllä.

Eduskunta valitkoon suhteellisilla vaaleilla valtuutettuja, jotka kaikki yhdessä ja kukin erikseen ovat oikeutetut ja velvolliset tarkastamaan sotilashallinnon kaikkia haaroja sekä nimitysasioita, armeijassa vallitsevaa mielialaa, terveydellistä ja siveellistä tilaa y.m.s., käymään tarkastusmatkoilla kasarmeissa, asettumaan tällöin suoraan yhteyteen sotilaiden kanssa ja vastaanottamaan heiltä valituksia sekä tekemään kaikista näistä asioista esityksiä hallitukselle ja eduskunnalle.

Puolustusneuvostoon, taloudelliseen puolustusneuvostoon ja muihin ehkä asetettaviin sellaisiin elimiin on eduskunnan valittava suhteellisilla vaaleilla jäseniä.

Sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattaminen.

Valistamalla työväkeä ja muita kansalaisia kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän laadusta, sotavarustelujen alkuperästä ja tarkoituksista sekä niiden tuottamista vaaroista on luotava mahdollisimman yleinen ja voimakas mielipide kansainvälisen rauhan ja aseistariisumisen puolesta. Työväelle on tehtävä selväksi, että sen on muun luokkataistelunsa ohella erikoisesti taisteltava militarismia vastaan. On vierottava ja vastustettava sellaisia porvarillisia järjestöjä, jotka pyrkivät syöttämään työväelle porvarillisia, kansalliskiihkoisia aatteita tai saamaan työväen alistamaan luokkaetunsa yhteisiksi väitettyjen isänmaallisten etujen alle. Mikäli tällaisten järjestöjen toiminta vaarantaa rauhaa, on se kiellettävä.

Valtiovallan on pidettävä silmällä sellaisia aineksia, sekä kotimaisia fascisteja että Suomeen siirtyneitä pakolaisia, jotka juonitteluillaan saattavat häiritä Suomen rauhallisia välejä ulkovaltojen kanssa. Maan rajojen ulkopuolella asuvien suomalaisten keskuudessa ei saa Suomesta käsin koettaa synnyttää kapinoita eikä muutenkaan heihin vaikuttaa kiihoittavasti.

Koska on mitä tärkeintä, että sotaväki pysyy solidaarisena kansan kanssa eikä anna itseään koskaan käyttää kansa avastaan, on työväen, ennen kaikkea nuorisojärjestöjensä kautta, ylläpidettävä vilkasta vuorovaikutusta sotilaiden kanssa, pyrkien myös tukemaan heitä päällystön mielivaltaa vastaan.

Kansalaisten oikeutta arvostella sotalaitosta ei saa rajoittaa.

Kansanopetuksessa älköön ylistettävä sota, älköönkään levitettävä ahdasmielisiä kansallisia käsityksiä. Sen sijaan annettakoon tietoja kansainvälisyyden ja rauhanaatteen kehityksestä sekä erikoisesti työ-

väenluokan pyrkimyksistä niiden toteuttamiseksi. Militarististen tai kansalliskiihkoisten järjestöjen älköön sallittako harjoittaa toimintaansa koululasten keskuudessa. Partioliike on puhdistettava militaristisista piirteistä.

Kansainvälisyys ja kansalliset edut.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on yhtä mieltä kaikkien maiden sosialististen työväenpuolueiden kanssa siitä, että kaikkien työtä tekevien kansojen yhteisetu samoin kuin kunkin kansan yksityisetu parhaiten edistyy kansojen välisen yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan avulla. Tämän kansainvälisen tietoisuuden pitää johtaa kansanvaltaiseen kansainväliseen oikeusjärjestykseen, joka tekee mahdolliseksi yhdelle kansalle omien todellisten tai luuloteltujen erikoisetu]ensa hyväksi loukata ihmiskunnan yhteisetua. Eri kansojen yläpuolelle ja niiden yhdyssiteeksi on rakennettava valtiollisia ja taloudellisia järjestöjä, jotka järjestävät niiden väliset suhteet.

Koska sosialistinen työväenluokka on luokka-asemansa vuoksi parhaiten selvillä työtätekevien kansojen kansainvälisen solidarisuuden välttämättömyydestä ja sen asettamista velvoituksista, ja koska työväenluokka tuntuvimmin joutuu kärsimään kapitalismin ja sen harjoittaman imperialistisen politiikan synnyttämistä ristiriidoista ja sodista, kuuluu myös ennen kaikkea sosialistiselle työväenluokalle velvollisuus tehdä kaikkensa tällaisen järjestelmän lopettamiseksi sekä yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön perustuvan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseksi. Tämän tietoisuuden vahvistaminen työtätekevässä kansassa on Suomen sosialidemokraattisen puolueen tärkeimpiä tehtäviä.

Koska eri kansoilla ja kansallisuuksilla on oikeutuksensa ihmiskunnan jäsenenä ja koska kansallinen sorto yhteiskunnallisen sorron ohella vaikeuttaa työväenluokan vapaustaistelua, saattaen työväenluokan vähemmän tietoisia osia kansallisten porvaristojensa johdettaviksi, vastustaa sosialidemokratia kansallista sortoa. Se vaatii kaikille kansoille mahdollisuutta vapaaseen omintakeiseen kehitykseen kansainvälisen oikeusjärjestyksen puitteissa sekä myös kansallisille vähemmistöille varattavaksi tilaisuutta sisäisesti itsenäiseen kehitykseen.

Suonien ulkopolitiikan suunta.

Suomen sosialidemokraattinen puolue tahtoo vaikuttaa maansa ulkopolitiikkaan siten, että tämä osaltaan edistäisi kansojen yhteisymmärrystä ja toisiaan lähentymistä. Se kannattaa sellaisia sopimuksia ja muita toimenpiteitä, jotka aineellisen ja henkisen sivistyksen

alalla vahvistavat eri kansojen välisiä yhydyssiteitä ja vilkastuttavat niiden keskinäisiä suhteita sekä vakiinnuttavat rauhallisilla keinoilla Suomen kansainvälistä asemaa ja edistävät sen taloudellista kehitystä. Erikoisesti se pyrkii vahvistamaan ja kehittämään Suomen rauhallisia ja ystävällisiä välejä naapurikansojen ja muidenkin sellaisten kansojen kanssa, joihin nähden tämä on Suomelle valtioUisesti, taloudellisesti tai sivistyksellisesti erikoisen tärkeää. Ennen kaikkea on tällöin kiinnitettävä huomiota välien parantamiseen ja taloudellisten suhteiden kehittämiseen Venäjän kanssa. Ulkopoliitikassa on, välttämättömien poliittisten tehtävien ohella, pantava päähuomio taloudellisten olojen kehittämiseen.

Puolue pitää Suomen valtiollisen aseman parhaana takeena sellaista johdonmukaisesti rauhallista ulkopoliitikkaa, joka, samalla kun se pitää kiinni Suomen oikeutetuista eduista, tarkoin välttää loukkauksia toisten oikeutta tai myötävaikuttamasta sellaisiin oikeudenloukkauksiin. Jyrkästi se hylkää sellaisen politiikan, joka asettaisi Suomen vieraiden valtojen tai valtaryhmien imperialistisen etupoliittikan palvelukseen.

Puolue vastustaa myös ulkopoliittisista syistä suojelustullijärjestelmää ja yleensä sellaisia taloudellisia toimenpiteitä, jotka eristävät kansoja toisistaan, vaikeuttaen niiden hyödyllistä vuorovaikutusta. Samoin puolue vastustaa periaatteessa vapaan maahan- tai maastamuuton rajoittamista.

Ulkopoliitikan kansanvaltaistuttaminen.

Puolue pyrkii hankkimaan työtätekevälle kansalle määräävän vallan ulkopoliitikan johtoon ja valvontaoikeuden sen hoitoon nähden sekä poistamaan täten salaisen diplomatian.

Kaikki kansainväliset sopimukset, jotka jossakin suhteessa asettavat Suomelle tai sen kansalaisille velvoituksia, on esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi; samaten on ulkopoliitikan suunnan muutosta tarkoittavat sekä yleensä tärkeämmät ulkopoliittiset kysymykset ennen niiden ratkaisua esitettävä eduskunnan päätettäväksi.

Maan ulkopoliitikan hoito olkoon eduskunnan alituisen valvonnan alainen. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta kokoontukoon eduskunnan väliajoillakin, milloin vähintään kolmasosa sen jäsenistä sitä vaatii. Noudattakoon hallitus niitä ohjeita, joita valiokunta sille antaa, tai kutsukoon eduskunnan kokoon asiaa ratkaisemaan.

Suomi ja Kansainliitto.

Kansainliitto ei voi imperialistisen porvariston johtamana täyttää tehtäväänsä maailmanrauhan turvaamiseksi. Suonien sosialidemo-

kraattinen puolue pyrkii sentähden, yhdessä kaikkien maiden sosialistisen työväen kanssa, saavuttamaan sosialistiselle työväenluokalle mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa Kansainliitossa tehdäkseen siitä erään keinon kansainvälisen oikeusjärjestyksen luomiseksi ja kehittämiseksi sekä rauhan turvaamiseksi imperialismia ja sen tuottamaa sodanvaaraa vastaan.

On pidettävä erittäin toivottavana, että Kansainliiton ulkopuolella olevat valtiot, ennenkaikkea Venäjä, saataisiin siihen liittymään.

Kansainliiton kokouksiin lähetettävissä valtuustoissa pitää työväellä olla huomattavan voimakas edustus. Työväen edustaja ei saa menetellä vastoin puolueensa antamia ohjeita. Esiintymisessään Kansainliittoa koskeissa asioissa puolue ja sen edustajat noudattavat Sosialistisen Työväen-Internationaalin tekemiä päätöksiä.

Aseistariisuminen.

Sotalaitos on porvariston käsissä kehittynyt mahdiksi, joka uhkaa sekä kansojen välistä rauhaa että niiden sisäistä kansanvaltaista vapautta. Varsinkin lentoliikenteen ja kaasutekniikan viimeaikaisen kehityksen johdosta uhkaa se koko väestöä hävityksellä. Kaiken tämän vuoksi on entistä välttämättömämpää pyrkiä kaikin voimin mahdollisimman pian tapahtuvaan aseistariisumiseen. Suomen sosialidemokraattinen puolue yhtyy tässä suhteessa koko kansainvälisen työväenluokan vaatimuksiin ja pyrkimyksiin.

Kunnes yleinen aseistariisuminen saadaan aikaan, kannattaa puolue yleisiä tai alueellisia sopimuksia varustusten supistamisesta sekä kansainvälisen kontrollin järjestämistä varustuksiin ja sotateollisuuksiin nähden, yhtven myös vaatimukseen siviiliväestön suojelemisesta sodassa sekä myrkkyaasujen ja bakteerien käytön kieltämisestä. Tarton rauhansopimuksessa säädetty Itämeren neutralisoiminen on toteutettava.

Kansainvälisten ristiriitojen rauhallinen ratkaiseminen.

Jotta kansojen turvallisuus lisääntyisi ja aseistariisuminen helpotuisi, on pyrittävä, sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka sitovasti velvoittavat kaikki valtiot lykkäämään keskinäiset ristiriitansa, olkootpa ne mitä laatua tahansa, välitystuomioistuinten ratkaistaviksi ja alistumaan niiden päätöksiin.

Puolue vaatii, ettei Suomi koskaan ala sotaä ja että sen valtiovalta, jos sota uhkaa, tekee kaikkensa sen välttämiseksi. Jos hallitus menettelee toisin, syösten tai uhaten syöstä kansamme sotaan, vaikka tämä olisi vältettävissä, kieltää puolue sellaiselta hallitukselta kaikki sotilas-

määrärahat, ja käyttäköön työväenluokka muutenkin kaikkia tarkoituksenmukaisia keinoja hallituksen kukistamiseksi ja rauhan säilyttämiseksi.

Puolue hylkää kaikki sotilaalliset liitot, koska tällaiset enemmän vaarantavat kuin lisäävät maan turvallisuutta.

Rauhanaatteen toteuttaminen sosialismin kautta.

Lopullisesti ja luotettavasti voidaan sodat poistaa ainoastaan toteuttamalla sosialistinen yhteiskuntajärjestys, joka perustuu niin yksityisten kuin kansojenkin yhteistyöhön.

Valmistaakseen osaltaan tämän päämäärän toteuttamista tahtoo Suomen sosialidemokraattinen puolue, yhteisymmärryksessä kaikkien maiden sosialistisesti ajattelevien työläisten kanssa, tehdä voitavansa kapitalististen anastuspyy teiden ja vallassaolevien luokkien lietsomien kansallisten intohimojen vastustamiseksi sekä sosialistisen tietoisuuden ja kansainvälisen yhteisymmärryksen levittämiseksi.

Puolueemme valistustyö.

Puoluetoimikunnan esitys.

Viime puoluekokouksen valistustyöpäätöksessä pyrittiin valistustyön harjoittamisessa entistä suurempaan keskitykseen ja asetettiin puolueen keskusjohdolle tehtäviä entistä runsaammin. Mikäli kokeumus, tosin lyhytaikainen, on tähän mennessä osoittanut, vastasivat nämä päätökset suurin piirtein katsoen viimeaikaista valistustyön tarvetta. Puolueemme toimivan jäsenistön keskuudessa oltanee yksimielisiä siitä, että ne useat koko maassa yhtäikaa järjestetyt tilaisuudet, kuten jäsenhankintaviikot, veronmaksajain kokoukset ja piiriä käsittävät kunnallisasiani käsittelytilaisuudet, jotka puoluetoimikunnan taholta järjestettiin, ovat olleet tarpeenvaattimia ja suuresti puoluetoimintaamme edistäviä ja joukkoja kokoavia tilaisuuksia. Tyydytyksellä on myöskin jatkuvasti otettu vastaan se vuorovaikutus, mitä sanomalehtimiesten ja puoluetoimitsijani yhteisten kokousten ja kurssien kautta on aikaansaat. Myöskin se suoranainen vuorovaikutus, mikä on ollut puoluetoimiston ja perusjärjestöjen kesken ja joka on osoittautunut yhä vilkastuvan, on ollut omiaan hyödyttämään toimintaa. Onpa linjoilla kaivattu valistustyössä käytettäviä havaintovälineitä ja muutakin aineistoa runsaammin, kuin sitä on voitu toimittaa. Valistustyössä käytetyistä keinoista on vielä mainittava entistä runsaamman ja monipuolisemman

aineiston valmistaminen ja lähettäminen puoluelehdille tärkeinä agitatioaikoina.

Erittäin ilahduttavaa on, että järjestöt ovat yleensä suorittaneet vitkastelematta ne tehtävät, mitä piirijärjestöjen ja puoluetoimiston taholta on niille esitetty. Kuitenkaan ei tässä suhteessa ole vielä päästy toivottuun tulokseen. Eihän esim. puoluetilastokaavaketta saada millään keinolla ajoissa tulemaan, vaan viipyy se kuukausimääriä ja saa sitä useat kerrat pyytää. Tämäkin hidastelu on hyvin kiuksallista ja hidastuttaa puoluetilaston valmistumista kuukausimääriä.

Puuttumatta aikaisempaan toimintaan pitemmälti, on syytä harvasta vastaisen toiminnan järjestämisestä. Tällöin on otettava huomioon ne muutokset yleisissä olosuhteissa, jotka vaikuttavat valistustyömuotoihin ja jotka vaikuttavat sen, että toiminta on ajoissa suunnattava sellaiseksi, että se vastaa ajan tarvetta. Tässä suhteessa näemme ensinnäkin, että muuttuneet poliittiset olosuhteet asettavat valistustyölle uusia vaatimuksia, samoin tästä johtuva puolueemme käytännöllinen politiikka. Yleinen teknillinen kehitys valistustyön suorituksessa, vastustajain toiminta ja omien järjestöjen sisäinen kehitys y. m. seikat on tätä kysymystä ratkaistessa otettava huomioon. Ehkä on syytä lyhyesti kosketella näitä kysymyksiä erikseen.

Muuttuneet poliittiset olosuhteet ja puolueemme käytännöllinen politiikka ovat sikäli muuttuneet, että työskentely tapahtuu nykyään paljon leveämmällä rintamalla kuin aikaisemmin. Meillä ei voida harjoittaa yksinomaan porvarilliseen yhteiskuntaan kohdistuvaa hyökkäystoimintaa, vaan on tehtävänämme nykyään tämän lisäksi esittää ajatuksemme ja pyrkimyksemme porvarillisen yhteiskunnan sisäelimiissä ja koettaa toimia niissä periaatteittemme mukaisesti. Tämä tehtävä on hyvin vaikeata. Sivussa olevan arvostelijan osa on paljon helpompaa ja sitä ymmärtävät paremmin nekin joukot, jotka eivät ole voineet hankkia asioista seikkaperäisempiä tietoja. Sensijaan tunkeutumalla kovin pitkälle porvarillisen yhteiskunnan valtaeliimiin voidaan katkaista yhteys joukkojen kanssa ja unohtaa myöskin osittain aikaisemmat periaatteet.

Näin ei kuitenkaan tarvitse käydä. Meidän on vain valistustyömme ja keskinäinen vuorovaikutuksemme järjestettävä olojen vaatimalla tavalla.

Paitsi sitä, että valistustyössä tietoisesti pyritään periaatteelliseen selvyyteen ja johdonmukaisesti sovelletaan tätä ajatustapaa päivän kysymyksiin, on myöskin entistä voimakkaammin tehostettava vuorovaikutusta järjestöjen ja erilaisissa toimielimissä toimivien puoluetovereitten kesken, jotta yhteys eturivin ja joukkojen kesken säilyisi. Entinen hyvä tapa selostaa asioita järjestöjen kokouksissa

ja antaa niistä evästyksiä on saatava jälleen joka asteessa käytäntöön. Muuten kansa nukkuu tahi raivostuu ja etulinjoilla toimivat vieraantuvat pohjakerrostert ajattelutavasta, eikä puolue voi näinollen käyttää läheskään kaikkia voimavarojaan hyödyllisesti.

Yleinen teknillinen kehitys on sijoittanut jalkaparikassa tallustele-
van agitaattorin linja-autoon ja kohdakkoin lentokoneeseenkin ja
asettanut hänen käteensä useammanlaisia välineitä, joiden avulla
hän voi paremmin täyttää kuulijain yhäti lisääntyviä vaatimuksia.
Välttämätöntä olisi, että puoluekin voisi kulkea tässä suhteessa kehi-
tyksen mukana. Tarkoitukseen olisi saatava varoja ainakin sen ver-
ran, että puoluetoimisto voisi hankkia piirien ja perusjärjestöjen
käytettäväksi erilaisia välineitä. Toistaiseksi on meidän kuitenkin
tyydyttävä esittämään asioita yksinkertaisin välinein, sillä esim.
filmien käyttö tulee meille liian kalliiksi ainakin siihen asti, kunnes
toiminta kehittyy sellaiseksi, että eri maiden kesken saadaan synty-
mään sopivaa vuorovaikutusta. Sen sijaan puhuja-aineiston jatkuva
kerääminen, varjokuvien hankinta, erilaiset taulukot ja havainto-
sarjat ovat välttämättömiä nykyään ja niitä voidaan kustannusten-
sakin puolesta helpommin hankkia.

Vastustajain toimintatavat on myöskin valistustyötä suunnitel-
taessa otettava huomioon. Tässä suhteessa on erittäin merkillepan-
tavaa se, että porvariston taholla on luottamus parlamenttiin vähen-
tynyt. Heidän valonarat toimenpiteensä eivät kestä julkista kansan
arvostelua, siksi sillä taholla toivotaan ototilaa, jossa kansan arvoste-
leva ääni vaimennettaisiin. Kommunistit pyrkivät samaan tulokseen.
He haaveilevat ototilasta, jolloin vain heillä yksin olisi jotakin sanot-
tavaa. Myös pyritään sillä taholla nojautumaan järjestymättömien
työläisten kannatukseen. Meilläkin on syytä jatkuvasti tarkata
näitä ilmiöitä. Eiköhän myöskin suurempi aktiivisuus siinä suhteessa,
että pyrittäisiin entistä enemmän kosketukseen joukkojen kanssa,
vaikkapa ne olisivat järjestymättömiäkin, olisi paikallaan. Tapoja
ja keinoja tämän saavuttamiseksi olisi useampiakin. Yksi tapa olisi
se, että kävisimme joukolla kommunistien järjestämissä tilaisuuksis-
sa ja esittäisimme niissä omat mielipiteemme ja esiintyisimme
hyökkääjänä kommunistisia haihatteluja vastaan. Riippuu tietysti
paikallisista olosuhteista, mitä tapaa kulloinkin käytetään. Joka tapa-
uksessa näyttää erittäin tärkeältä» että vastustajain toimintatapoja
pidetään jatkuvasti silmällä.

Omien puoluejärj estojen toiminta on edistynyt vaihtelevalla menes-
tyksellä. Siellä, missä on ollut taloudellisia mahdollisuuksia ja eten-
kin, missä on ollut hyviä paikallisia voimia käytettävänä, on toiminta
muodostunut monipuoliseksi ja voimaperäiseksi. Valitettavasti on

kuitenkin vielä hyvin paljon paikkakuntia, joissa toiminta on heikkoa. Useat paikkakunnat kaipaavat siis edelleen herättävää agitatiota ja ohjausta järjestöjen toiminnan järjestämiseksi. Toisilla paikkakunnilla taasen kaivataan syvällisempää asiain selvittelyä, siis kurssitoimintaa. Hyvin tärkeätä on soveltua kullekin paikkakunnalle juuri sitä valistustyömuotoa, joka on sille sopivinta. Ei siis sovi teollisuusseudulla puhua esim. iltamatilaisuudessa pienviljelijäin laidunolojen parantamisesta ja lisämaan saannin välttämättömyydestä eikä taasen herätä mielenkiintoa pienviljelysseudulla, jos puhuu suojalaitteiden tarpeellisuudesta tehdashuoneistoissa j.n.e. Kaikille yhteisiä kysymyksiä on toki riittävästi iltamapuheinkin esitettäväksi. Sosialidemokraattiset periaatteet ovat kaikille välttämättömiä, joskin niitäkin on valaistava eri lähtökohtien ja tarpeitten valossa.

Yhdistysten toimitsijavaimien kasvattaminen on tällä kertaa eräs tärkeimmistä tehtävistämme. Tätä kasvatustoimintaa voidaan *kurssi- ja luentotoiminnan* avulla parhaiten harjoittaa. Kurseilla voidaan tutustuttaa puoluetovereita sellaisiinkin kysymyksiin, jotka eivät kuulu heidän jokapäiväiseen harrastuspiiriinsä. Tällälailla voidaan luento- ja kurssityöllä täydentää niitä puolia, jotka tavallisessa herättävässä agitativuudessa jäävät vähemmälle. Se tapa, että ainakin isommille paikkakunnille järjestetään useampien järjestöjen yhteisiä kursseja, on osoittautunut erittäin hedelmälliseksi. Kurseista saadaan tällälailla monipuolisia ja mielenkiintoisia. Tähän päästään myöskin siten, että lähekkäin olevien piirien piirisihteerit vuorottelevat toistensa järjestämällä kurseilla.

Erittäin hyödyllistä on kehittää yhä kiinteämpiin muotoihin sitä alulla olevaa vuorovaikutusta, mitä eri keskusjärjestöjen ja puolue toimiston välillä on ollut. Näin saadaan eri harrastuspiirien kesken syntymään vuorovaikutusta käytännöllisessäkin toiminnassa ja se näyttää juuri tällä hetkellä erittäin suuriarvoiselta. Sopivaa vuorovaikutusta käyttäen voidaan säästää voimia ja koota niitä yksituumaiseen työskentelyyn ja sitä tietä saadaan syntymään siksi voimakkaita voimainponnistuksia valistuksellisella alalla, että ne kuuluvat ja näkyvät yli nykyaikaisen kohisevan elämän.

Se vilkas ja suuriarvoinen toiminta, mikä parhaillaan on käynnissä ammatillisen liikkeen ja urheiluliikkeen alalla, on pidettävä mielessä puolueenkin valistustyötä järjestettäessä. Meidän on voimaimme mukaan avustettava ja tuettava näissä taisteluissa puolueemme kannattajia. Myöskin on meidän kaikin keinoin tuettava meikäläisten nuoriso- ja lapsijärjestöjen toimintaa. Etenkin on perusjärjestöjen, mahdollisuuksien mukaan ja omaa toimintaa heikentämättä, luo-

vuuttava huoneistoja ja iltamavuoroja edellämainituille järjestöille. Sen sijaan ei ole syytä tarpeettomasti suosia vastustavain järjestöjen toimintaa, vaan on, mikäli huoneistoja niille luovutetaan, perittävä niistä ainakin kohtuullinen korvaus ja, jos näissä tilaisuuksissa harjoitetaan parhausta puolueitamme kohtaan, kiellettävä huoneistojen luovutus sellaisille järjestöille kokonaan.

Se tapa, että puolueemme tiedonannot ja muutkin yleiset ohjeet, mikäli ei niitä julkaista päivälehdissä, on julkaistu »Järjestötoiminta» lehdessä, on syytä edelleenkin säilyttää. Sikäli kuin varoja on käytettävissä, voitaisiin tätä lehteä nykyisestään laajentaa ja tehdä vieläkin monipuolisemmaksi.

Kun viime puoluekokouksen valistustyöpäätös on verrattain yksityiskohtainen ja kun sen mukaisesti on toimintaa harjoitettu vasta verrattain lyhyt aika, kelpaa se edelleen ohjeeksi, kun sitä vaan kehityksen vaatimilla lisäyksillä täydennetään.

*

Puoluetoimikunta ehdottaa siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

Puolueen valistustyön keskus ja ylin ohjaaja on puoluetoimikunta.

Puoluetoimikunta hankii piireille yhteisiä valistusvälineitä ja seuraa valppaasti valistustoiminnan ja -välineitten nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottaa valistustyössä käytäntöön uusimpia muotoja ja saavutuksia.

Puoluetoimikunta antaa piireille ja puoluejärjestöille valistustyön järjestämisessä yleisiä ohjeita ja huolehtii, että piiri-, kunnallis- ja perusjärjestöt toimivat valistustyössä ohjeiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan elvyttämisessä ja valistustyön järjestämisessä on lähinnä kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

että keskuksesta käsin jatkuvasti ja säännöllisesti johdetaan ja suoritetaan puolueen herätys-, valistus-, kasvatus- ja opintotyötä;

että puolueen valistustyössä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

että puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi on silloin tällöin mahdollisuuksien mukaan järjestettävä erikoinen puolueen valistusviikko;

että puolueosastojen on sopivina aikoina järjestettävä ohjelmallisia vapaailtamia;

että puoluetoimikunnan tulee kiinnittää huomiota kirjalliseen valistustyöhön, lähettämällä puoluelehdille säännöllisesti agitatio-kirjoitelmia ja herätysartikkeleita sekä julkaisemalla lentolehtisiä ja kirjasia päivän kysymyksistä;

että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijoiden on matkoilla

ollessaan tutustuttava paikallisiin olosuhteisiin ja annettava yksityiskohtaisia ohjeita asianomaisille johtokunnille järjestötoiminnan ja valistustyön vilkastuttamiseksi ja kuntoon saamiseksi;

että piiritoimikuntien on voimiensa ja varojensa mukaan, puolue-toimikunnan apua ja ohjeita noudattaen, järjestettävä erityisiä kursseja paikallisten järjestötoimitsijain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi; laajempia alueita käsittävien kurssien opastajiksi ja luennoitsijoiksi on mahdollisuuksien mukaan yritettävä saada eri harrastuspiirejä edustavia henkilöitä;

että puoluejärjestöjen on, mahdollisuuksien mukaan, perustettava opintokerhoja ja huolehdittava puolueen ja piirien paikkakunnalle järjestämien valistus- ja opintotilaisuuksien ilmoitusten levittämisestä, lisäohjelmasta ja muusta käytännöllisestä järjestämisestä; myöskin on puoluejärjestöjen huolehdittava siitä, etteivät niiden omistamat kokous- ja juhlapaikat pääse rakennusten ja kalustojen puolesta rappeutumaan, vaan että huoneistot pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa ja että kaikissa tilaisuuksissa vallitsee mallikelpoinen järjesty;

että puoluejärjestöjen ja toimitsijain toiselta puolen ja puoluelehtien toiselta puolen tulee olla läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään valistustyön järjestämisessä ja toteuttamisessa;

että ammatillisesti järjestyneiden puoluetoverien on huolehdittava, että valtiollisen toiminnan ja järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin ammattiyhdistysväelle selvitettyksi;

että piiritoimikuntien on piirisihteerin toimia täytettäessä, pyydettyä puolue-toimikunnan lausunto hakijoista ja että piirisihteerin toimiin pyritään kiinnittämään täysin päteviä voimia.

Siksi kunnes saadaan aikaan varsinainen puolueopisto, on alullepantua puolue toimitsijain kasvatusta edelleen harjoitettava ja kehitettävä.

Puoluekokous kehoittaa puolue-toimikuntaa ryhtymään myöskin sellaisiin toimenpiteisiin, että valistustyön järjestämistä varten saadaan syntymään kiinteä vuorovaikutus puolueen ja puoluetamme kannattavien keskusjärjestöjen kesken ja että yhteistoimintaa yritettäisiin aikaansaada myöskin samalla paikkakunnalla toimivien perusjärjestöjen kesken isompien valistustilaisuuksien järjestämistä varten.

Kun parhaillaan ammatillisen liikkeen alalla samoin kuin urheilua harrastavainkin keskuudessa on käynnissä voimakas työskentely näitten liikkeitten vapauttamiseksi kommunistien kahleista, on tätä taistelua kaikin käytettävissä olevin keinoin tuettava. Tätä varten kehoittaa puoluekokous puoluetovereita;

- 1) liittymään lukuisasti jäseniksi näihin järjestöihin;
- 2) ottamaan runsaslukaisesti osaa näiden järjestöjen kokouksiin;
- 3) toimimaan niissä hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaan; ja
- 4) avustamaan niitä toimintahuoneita järjestämällä y.m. sopivilla keinoilla.

Erikoisesti nuorisotoimintaan nähden päättää puoluekokous:

Ottaen huomioon sen vaikean tilanteen ja heikon taloudellisen aseman, mihin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto on joutunut taistellensa kommunistista hajoitustyötä vastaan sosialidemokraattisen aatteen tunnetuksi tekemiseksi maan työläisnuorison keskuudessa, sen herättämiseksi ja järjestämiseksi sos.-dem. nuoriso-osastoihin, puoluekokous

1) kehoittaa kaikkia puolueosastoja kiinnittämään edelleenkin vakavaa huomiota työläisnuorison järjestämis- ja valistustyöhön sekä antamaan neuvoja ja taloudellista tukea paikkakunnallaan toimivalle sos.-dem. nuoriso-osastolle; sekä

2) kehoittaa puoluetoimikuntaa heikkoja piirejä y.m. järjestöjä avustaessaan ottamaan myöskin huomioon Työläisnuorisoliiton.

Talousohjelma vuosille 1930—1932.

Puoluetoimikunnan esitys.

Voimassaolevien puoluesääntöjen 23 §:n 7 kohdan mukaan on puoluekokoukselle esitettävä ehdotus puolueen talousohjelmaksi seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen asti. Puolueen sääntöjen 37 §:n 9 kohdan mukaan puolueenvaltuusto hyväksyy kutakin vuotta varten menoarvion.

Viime puoluekokous asetti puolueen keskusjohdolle entistä runsaammin tehtäviä. Täyttääkseen näitä tehtäviä ovat puolueen keskuselimet viime vuosina monella tavalla kehittäneet ja laajentaneet puolueen valistustyötä y. m. toimintaa. Mainittakoon jäsenhankintaviikot, veronmaksajain kokoukset, kunnallismiesten neuvottelukokoukset, pienviljelijäin ja palkkatyöväen päivät, toimitsijain kurssit, ohjekirjaset, Järjestötoiminta-lehti ja kiinteämpi vuorovaikutus järjestöjen kanssa. Nämä kaikki toimenpiteet ovat tietenkin kysyneet varoja.

Viime vuosina on myös täytynyt käyttää suuria summia puoluelehdille ja piirijärjestöille meneviin avustuksiin. Myöskin TST:n toiminnan kehittäminen on aiheuttanut puolueelle välttämättömiä lisämenoja. Puolueemme on myöskin tukenut sitä valistustoimintaa, mitä puolueväkemme keskuudessa on harjoitettu ammatillisella ja urheilullisella alalla. Sitä mukaan kuin järjestötoiminta jatkuvasti

voimistuu, voidaan suoranaisia avustuksia piireille, lehdille y.m. kuitenkin vähentää ja sensijaan käyttää varoja runsaammin puolueen itsensä harjoittaman valistustyön hyväksi. Kuitenkin on avustuksia etenkin vaalien ja muiden isompien tehtävien aikana jatkuvasti jaettava edelleenkin verrattain runsaasti.

Kaikista näistä erikoisen suuria kustannuksia kysyvistä toimenpiteistä huolimatta on kuitenkin verrattain tyydyttävästi selvitty rahallisista vaikeuksista. Tämä on voinut tapahtua ainoastaan sen kautta, että on hankittu uusia tuloja ja supistettu vähemmän välttämättömiä menoja mahdollisuuksien mukaan. Niinpä jäsenmaksutulot ovat kohonneet lisääntyneen jäsenmäärän johdosta. Valmistettu »punaruusu» toi myöskin pienen tulojen lisäyksen, samoin näinä vuosina harjoitettu välitystoiminta. Saatavien perimistä on niinkään tehostettu. Puoluetoimiston lisääntyneet tehtävät on voitu suorittaa henkilöitä sanottavasti lisäämättä siten, että on hankittu aikaa-säästäviä työkoneita. Näistä mainittakoon monistuskone ja postituskone ne, jotka ovat tehneet mahdolliseksi suoranaistemman yhteyden järjestöjen kanssa kustannuksia tarpeettomasti lisäämättä. Yhdistämällä järjestösihteerin ja taloudenhoitajan tehtävät samalle henkilölle on myös voitu saada valistustyön tehostaminen aikaan toimihenkilöitä sitä varten lisäämättä.

Pikainenkin silmäys viime vuosien toimintaan näyttää, että puolueellamme on joka vuonna sellaisia erikoistehtäviä suoritettavana, jotka aiheuttavat huomattavia rahallisia menoja. Viime vuosien tapahtumista mainittakoon seuraavat isommat tehtävät: eduskuntavaalit 1927, kunnallisvaalit 1928 ja eduskuntavaalit 1929. Eteenpäin ajatellen on tilanne samanlainen. Vuonna 1930 on puoluekokous, 1931 on presidentin vaali ja kunnallisvaalit, seuraavana vuotena eduskuntavaalit j. n. e. — Tämänlaatuiset poikkeukselliset menot on edelleenkin peitettävä ylimääräisellä verotuksella niinkuin on tehty tähänkin asti. Näyttää myöskin tarpeelliselta järjestää puolueen ja piirien valistustyön tukemiseksi lähiaikana isommat arpajaiset niinkuin useilla muillakin puolueilla on viime aikoina ollut. Sellaiset voitaisiin järjestää esim. vuoden 1931 ajalla. Arpajaiset eivät näinollen häiritsisi piirien vuoden 1930 ajalla toimeenpantavia arpajaisia. Puolueen arpajaisten tulot voitaisiin jakaa esim. siten, että kolmas osa tuloista jaettaisiin piirien kesken, myytyjen arpamäärien mukaan, ja kaksi kolmasosaa jäisi puolueen valistusrastoon.

Viimekeväisessä puolueuueuvoston kokouksessa hyväksyttiin erikoinen lisäverotus, joka oli tuloista riippuen asteittain nouseva. Tämä verotus ei ole kuitenkaan tuottanut tarkoitettua tulosta, osaksi siitä syystä, että se on uusi, mutta myöskin siitä syystä, että sen alaraja

tuli asetetuksi tarpeettoman korkealle. Kun tämäntapainen vero asetetaan suoritettavaksi niiden periaatteiden mukaisesti, joihin pyrimme muussakin verotuksessa, on syytä ottaa se vakinaisesti käytäntöön, kuitenkin siten muutettuna, että ylin raja puolueenuevoston päättämästä verosta tarpeettomana poistetaan ja alarajaan lisätään kolme asteikkoa, joihin asetetaan verrattain lievä verotus. Mitä veron kantamisaikaan tulee, näyttää sopivimmalta, että tämä vero kannetaan kaikki samalla kertaa, koska se helpottaa veron perimistä * eikä tuottane maksajillekaan voittamattomia vaikeuksia. Sopivin kantoaika näyttää olevan ensimmäinen neljännes, koska silloin toiminta on vilkkaimmillaan.

Edelläolevaan viitaten ehdottaa puoluetoimikunta:

että puolueveroa kannetaan edelleen 5 mk. jäseneltä vuodessa;
 että puolueenuevosto oikeutetaan määräämään tarpeen vaatiessa korkeintaan 5 markan suuruisen ylimääräisen veron; ja
 että ne puolueen jäsenet, joiden verotettavat ja mahdollisesti muut tämän lisäksi saamat tulot nousevat 25,000 markkaan, suoriittavat allamainituin poikkeuksin, vuosittain ensimmäisen neljänneksen verotilityksen yhteydessä, tavallisen puolueveron lisäksi lisäveroa seuraavan asteikon mukaan:

25,000- - 29,900 mk:n tulo sta	10 — mk.
30,000- - 34,900	20
35,000- - 39,900	35
40,000- - 44,900	50
45,000- - 49,900	65
50,000- - 54,900	80
55,000- - 59,900	100
60,000- - 64,900	150
65,000- - 69,900	200
70,000- - 74,900	275
75,000- - 79,900	350
80,000- - 84,900	425
85,000- - 89,900	500
90,000- - 94,900	600,
95,000- - 99,900	750
100,000- -149,900	1,000
150,000 alkaen	2,000

Edelleen ehdotetaan hyväksyttäväksi seuraavat lisäykset ja täydennykset:

1) Niiden puoluetoverien-, jotka vastedes mahdollisesti tulevat olemaan valtioneuvoston jäseninä, on suoritettava veroa 5 % valtioneuvoston jäsenyydestä saamastaan tulosta.

Muista tuloistaan maksaa valtioneuvoston jäsen lisäveroa edelläolevan asteikon mukaan.

2) Kansanedustaja suorittaa edustajapalkkiostaan veroa sille piirille, josta hänet on edustajaksi valittu, piirijärjestön määräämän summan.

Muista tuloistaan maksaa kansanedustaja lisäveroa puolueelle edelläolevan asteikon mukaan.

3) Jäsen, joka liittyy puolueeseen huhtikuun 1 p:n jälkeen, suorittaa lisäveroa vasta seuraavana vuotena.

4) Sairauden, vanhuuden ja näihin verrattavien tapausten johdosta voidaan jäsen vapauttaa lisäveron suorittamisesta siksi aikaa, kuin syy, mistä vapauttaminen johtuu, kestää. Tällaiset asiat on käsiteltävä yhdistyksen johtokunnan kokouksessa ja on siitä myöskin piiritoimistolle ilmoitettava.

Lopuksi ehdotetaan: '

että sosialidemokraattisen puolueen valistusrahaston hyväksi toimeenpantaisiin arpajaiset. Puolueneuvoston asiaksi jätetään määrätä arpojen, lukumäärä, niiden hinta ja arpajaisten toimeenpano aika.

Jos edelläolevat esitykset hyväksytään, tekevät vakinaiset ja ylimääräiset puolueverot vuodessa noin 330,000: —. Suurituloisten lisäverotus voinee tuottaa noin 30,000: —. Kalentereista, kevätpulkaisuksista ja vappumerkeistä saadaan vuosittain kokoon noin 200,000, kiinteistöistä 150,000: —, korkoja ja osinkotuloja noin 100,000: — vuodessa ja arpajaisista saataneen kaikkiaan noin 100,000: —, jota paitsi kaikenlaisia sekalaisia tuloja voi vuosittain kerääntyä noin 10,000: —. Tästä määrästä on toistaiseksi käytettävä piirien ja lehtien tukemiseen noin 125,000: —• vuodessa, vaali- y.m. toiminnan rahoittamiseen 200,000: —, valistustyöhön vähintään 100,000: —. Puolutoimiston palkkamenot tekevät noin 250,000: — vuodessa, yleiskulut noin 60,000: —, kansainväliset menot noin 35,000: —, Työväen Arkiston menot samoin 35,000: — ja muut sekalaiset menot noin 50,000: —• vuodessa.

Edelläolevan selostuksen mukaan muodostuisi puolueemme kolmi-vuotiskauden talousohjelma seuraavanlaiseksi:

Tuloja:

Puolue- ja ylimääräisiä veroja 33,000 jäs.	990,000: —
Lisäveroa suurempituloisilta	90,000: —
Kalentereista, kevätjulkaisuista ja vappumerkeistä. . . .	600,000: —
Tuloja kiinteistöistä	450,000: -^
Korko- ja osinkotuloja	300,000: —
Sekalaisia tuloja arpajaisista y.m.	135,000: —

Tuloja yhteensä Smk. 2,565,000: —

Menoja:

Valistustyöhön	300,000: —
Vaalitoimintaan ja puoluekokouskustannuksiin.	600,000: —
Avustuksia	375,000: —
Palkkamenot	750,000: —
Yleiskulut	180,000: —
Kansainväliset menot	105,000: —
Työväen Arkisto	105,000: —
Sekalaisia menoja	150,000: —

Menoja yhteensä Smk. 2,565,000: —

Puoluelippu ja -merkki.

Puoluetoimikunnan esitys.

Kysymys erityisen puoluelipun valmistamisesta on ollut käsiteltävänä puolueuuevostossa, mutta kun tällöin eivät mielipiteet lipun muodosta vielä olleet vakiintuneet, jätettiin siitä päättäminen tois-
laiseksi. Sopivin onkin päättää tämänlainen asia puoluekokouksessa, jolloin saadaan laajempien piirien mielipide paremmin selville. Useita lippuluonnoksia on hankittu, mutta verraten vaikeata on saada sellaista ehdotusta, joka sattuvasti symbolisoisi puoluettamme. Eri ammattialojen vertauskuvia olisi h»lpompimpi saada, mutta jos niitä yhdistelee useita samaan merkkiin ja lippuun, ei se näytä miellyttävältä. Tästä syystä onkin merkkiin sisällytetty vain kahden pää-
alan, teollisuuden ja maanviljelyksen vertauskuvaan soveltuva aihe.

Tarkoituksena on, että puoluelippuun asetetaan myöskin puolue-
merkki verraten suurikokoisena, koska se silloin paremmin erottautuu muista lipuista, esim. katolla hulmutessaan. Puoluelippua valmistettaisiin useampaa kokoa, sekä tavallista että standaarimallia. Myöskin valmistettaisiin puolueen toimesta paperisia pöytälippuja, joita käy-

tettäisiin kodeissa, lastenjuhlissa y.m. Niinikään valmistettaisiin puoluemerkki varustettuna erilaisilla kiinnikkeillä. Puoluemerkkiä käytettäisiin myöskin julkaisuissa, kirjelomakkeissa j.n.e.

Edelläolevaan nojaten ehdotetaan, että puoluekokous hyväksyisi puoluelipusta seuraavan päätöksen:

1) *Puoluelippu on suorakaiteen muotoinen punainen vaate, jossa on keltaisella ommeltu hammaspyörä ja tähtkäpää sekä hopeanharmaat kirjaimet SDP.*

2) *Lipun mittasuhteet ovat: korkeus 7 ja pituus 10 yksikkömittaa. Standaarilipuissa tulevat kielekkeet edelläolevan pituusmitan lisäksi.*

3) *Puoluemerkki kiinnitetään lippuun läpimitaltaan 5 yksikkömitan suuruisena ja yhden yksikkömitan päähän lipun sisäreunasta, jolloin myöskin sivuille jää yksi yksikkömitta vapaaksi merkistä.*

4) *Puoluelippua käytetään sellaisenaan yhdistysten talojen katolla. Mielenosoitustilaisuuksissa kannettavaan lippuun voidaan, etenkin standaarimalliseen, sijoittaa myöskin järjestön nimi tai nimikirjaimet.*

5) *Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään lipun värien tarkempi määrääminen ja sen valmistuttaminen. Puolueneuvosto antaa tarkemmat ohjeet puoluelipun käyttämisestä.*

Puoluemerkistä ehdotetaan päätettäväksi:

1) *Puoluemerkin pohja on punainen, merkin reunaa kiertävä hammasratas ja tähkä varsineen ovat keltaiset ja kirjaimet SDP ovat hopeanharmaat. Julkaisuissa ja kirjelomakkeissa voi merkki esiintyä yksivärisenä.*

2) *Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään merkin ja värien tarkempi määrittäminen ja sen valmistaminen.*

Muutoksia puoluesääntöihin.

Puoluetoimikunnan esitys.

Havaittuaan puoluesääntöjen kaipaavan erinäisiltä kohdin muutoksia antoi puoluetoimikunta ehdotuksen laatimisen tästä asiasta jäsenensä Väinö Hupiin tehtäväksi, joka aikanaan on laatinut nykyään voimassaolevien sääntöjen ehdotuksen. Saatuaan Hupiin ehdotuksen on puoluetoimikunta pääasiassa yhtynyt siihen ja ehdottaa siis puoluekokoukselle, että sääntöjä muutettaisiin seuraavissa kohdin:

8 §.

Puoluesäännöt eivät nykyään sisällä mitään poikkeuksia puolueverojen suorittamisesta. On kuitenkin tapauksia, joissa helpotus olisi suotavaa. Niinpä asevelvollisena samoin kuin työttömän ja työkyvyttömän on vaikea, usein mahdotonkin maksaa puolueveroaan, ja joutuu hän siis voittamattomien olosuhteiden takia eroon puolueesta. Tällaisten tapausten varalta olisi säädettävä helpotuksia puolueverojen maksamisesta. Myöskin näyttää kohtuulliselta, että vanhat puoluetoverit, jotka määrätyn ajan ovat olleet puolueemme jäseninä, vapautetaan puolueveron maksusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että puoluesääntöjen 8 § hyväksyttäisiin kuulumaan seuraavasti:

Puolueen jäsenen on suoritettava puolueosastolle, kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot.

Näistä veroista on kuitenkin asevelvollinen vapaa siltä ajalta, jolloin hän suorittaa asevelvollisuutansa. Jos puolueen jäsen on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, voidaan hänet työttömyys- tai työkyvyttömyysajalta vapauttaa veroista. Jäsen, joka täyttyessään 60 vuotta on suorittanut puolueelle veroa vähintään 25 vuoden ajan, vapautetaan kokonaan veroista. Verovapautuksista päättää puolueosaston kokous. Jos kunnallistoimikunta, piiritoimikunta tai puoluetoimikunta verotilitysten yhteydessä tai muulloin havaitsee, että verohelpotusoikeutta on aiheuttomasti käytetty, voivat ne vaatia puolueosastolta täyden verotilityksen.

10 §.

Jäljempänä 11 §:n kohdalla esitetystä muutoksesta johtuen on 10 §:n toisesta kohdasta poistettava sana »kuukausittain», ja kuuluisi siis kohta seuraavasti:

Puolueosaston vuosikokous määrää, millä tavalla verot jäseniltä (poist.) kannetaan.

11 §•

Ehdotettu veromerkkien käytäntöönotto verotilityksissä, joita puoluetoimikunta kannattaa, aiheuttaisi pykälään muutoksia, tullessa kuulumaan seuraavasti:

Kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot on tilitettävä vuosineljänneksittäin ja kuitataan ne jäsenkirjoihin erityisiä etukäteen hankittuja veromerkkejä käyttämällä.

Piirijärjestön on tilitettävä puolueelta saamainsa veromerkkien hinta viimeistään kahden kuukauden kuluessa niiden saapumisesta

Piirijärjestö, joka määrääjassa ei ole tehnyt suoritusta, on heti menettänyt ääni- ja edustusoikeutensa puolueessa, mutta saavuttaa ne jälleen suorittamalla kaikki maksamatta olevat verot. Vero jaan maksamatta jättäneiden piirijärjestöjen nimet on julkaistava paikkakunnan puoluelehdessä.

15 §.

Puoluesäntöjen nykyinen määräys, jonka mukaan varsinainen puoluekokous pidetään riittävän ajoissa ennen eduskuntavaaleja, on katsottava epäonnistuneeksi. Eduskunnan hajoituksista nimittäin johtuu, että eduskuntavaalit eivät tapahdu säännöllisin väliajoin ja että eduskuntavaalit voivat tulla määrätyiksi niin akkiä, ettei ole mitään mahdollisuutta niitä ennen kutsua koolle puoluekokousta. Puoluekokouksen kytkeminen eduskuntavaaleihin on tarpeetonta, sillä vaaliohjelman vahvistaminen voidaan uskoa puolueuuevostolle, suurin osa puoluekokouksen tehtävistä on senlaatuista, ettei se ole suoranaudessa- yhteydessä eduskuntavaalien kanssa. Kun sääntöjen nykyinen määräys lisäksi on käytännössä johtanut siihen, että puoluekokousten väliaika muodostuu tarpeettoman pitkäksi, ehdotetaan, että puoluekokous säädettäisiin pidettäväksi joka kolmas vuosi eduskuntavaaleista riippumatta. Samalla olisi syytä muuttaa sääntöjä niin, että puoluekokouksen ajan määrää puolueuuevosto eikä puoluetuimikunta. Tämän mukaisesti muutettuna 15 § tulisi kuulumaan seuraavasti:

Puoluekokous on ylin määrääjä puolueen asioissa.

Varsinainen puoluekokous pidetään joka kolmas vuosi.

Tarpeen vaatiessa voidaan kutsua koolle ylimääräinen puoluekokous, niinkuin 24 ja 25 §:ssä säädetään.

Puoluekokouksen ajan määrää puolueuuevosto, joka puoluekokouksen toivomukseen perusteella myös määrää puoluekokouksen paikan.

16 §.

Sääntöjen 21 §:ssä säädetään, että ehdotukset muutoksiksi tai lisäyksiksi puolueen periaatteelliseen ohjelmaan ja sen tulkintaa tar koittavat esitykset on jätettävä puoluetuimikunnalle puoli vuotta ennen puoluekokousta. Jotta säädöstä voitaisiin käytännössä noudattaa, on 16 §:ään tehtävä sellainen lisäys, että puoluetuimikunnan on sitä ennen ilmoitettava puoluekokouksen aika. Tämän johdosta ehdotetaan 16 § kuulumaan seuraavasti:

Puoluetuimikunnan on viimeistään seitsemän kuukautta ennen varsinaista puoluekokousta puoluelehdissä ilmoitettava, missä kuussa puoluekokous pidetään.

Lopullinen kutsu varsinaiseen puoluekokoukseen on julkaistava puoluelehdissä viimeistään neljä kuukautta ennen kokousta.

20 §.

Tässä pykälässä on nykyään säädetty, että puoluetoimikunnan harkinnasta riippuu, otetaanko puoluekokoukselle tehty esitys esitysvihkoon vai ei. Kun kokemus on osoittanut, että kohtuuttoman laajoja esityksiä ei ulkoapäin yleensä ole tullut ja kun puolueosastoilla ja jäsenillä täytyy olla oikeus saada sääntöjen mukaisella tavalla tehdyt esityksensä puoluekokouksen esitysvihkoon, olisi tämä sääntöjen määräys poistettava. Samassa pykälässä on määräys, että puoluetoimikunnan esittämä asia voi tulla puoluekokouksessa päätettäväksi, vaikka sitä ei ole mainittu puoluekokouksen esitysvihkossa ja vaikka se, ei sääntöjen mukaan ole puoluekokouksen päätettävä. Tämä määräys olisi poistettava, jolloin puoluekokouksen omasta päätöksestä riippuisi, tahtooko se ottaa myöhästyneitä asioita käsiteltäväkseen ja päätettäväkseen. 20 §:n loppuosa neljännessä kappaleesta alkaen olisi siis muutettava seuraavanlaiseksi:

Tehdyistä esityksistä on puoluetoimikunnan annettava lausuntonsa (*poist.*).

Esitykset kokonaisuudessaan (*poist.*) sekä puoluetoimikunnan lausunnot on painatettava ja viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta toimitettava piiritoimikunnille näiden jaettavaksi asianomaisille, järjestöille. Esitysten ponnet on samaan aikaan julkaistava puoluelehdissä.

Asia, jota ei ole mainittu kokouksen esitysvihossa tai joka ei sääntöjen mukaan ole puoluekokouksen päätettävä, ei voi tulla puoluekokouksessa esille päätettäväksi, (*poist.*) ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain enemmistö siihen suostu.

21 §.

Katsoen 16 §:ään tehtyyn muutokseen olisi 21 § muutettava näin kuuluvaksi:

Ehdotukset muutoksiksi tai lisäyksiksi puolueen periaatteelliseen ohjelmaan ja sen tulkintaa tarkoittavat esitykset on, voidakseen tulla käsitellyiksi puoluekokouksessa, jätettävä puoluetoimikunnalle *kuusi kuukautta ennen sen kuukauden alkua, jossa puoluekokous pidetään.* Puoluetoimikunnan lausunnot tällaisista ehdotuksista on julkaistava vähintään kolme kuukautta ennen kokousta.

23 §.

Pykälän viidennestä kohdasta olisi poistettava määräys vaaliohjelman hyväksymisestä ja pysytettävä vain säädös vaaleja koskevien asiain käsittelystä yleensä:

5) (poist.) päätetään vaaleja koskevista asioista.

24 §.

On syytä panna sääntöihin niistä nyt puuttuva määräys, että puoluekokouksen asiana on päättää, onko varsinaista puoluekokousta lykättävä, jos ylimääräinen puoluekokous on pidetty. Varsinkaan kiireellinen ylimääräinen puoluekokous ei millään tavoin voi korvata varsinaista puoluekokousta. Jos kuitenkin varsinaista puoluekokousta tahdottaisiin lykätä, tulee sen tapahtua verraten yksimielisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 24 §:n loppuun hyväksyttäisiin näin kuuluva uusi kappale:

Ylimääräisestä puoluekokouksesta riippumatta on varsinainen puoluekokous pidettävä, niinkuin 15 §:ssä on säädetty, ellei ylimääräinen puoluekokous ³/₄ äänten enemmistöllä ole päättänyt lykätä varsinaista puoluekokousta johonkin määrättyyn aikaan.

34 §.

On osoittautunut suotavaksi, että puolueuuvoston jäsenmäärää lisätään. Se käy päinsä alentamalla sitä jäsenmääräperustetta, jolta puolueuuvoston jäsen valitaan. Voimassaolevien sääntöjen mukaan valitsee puoluekokous kustakin piirijärjestöstä puolueuuvostoon yhden vakinaisen ja yhden varajäsenen piirin kultakin alkavalta 5,000 jäseneltä. Alentamalla tämä peruste 2,500 jäseneen, tulisi piirijärjestöistä puolueuuvostoon valittavaksi 7 jäsentä enemmän kuin nykyään, ja kohoaisi siis neuvoston jäsenten lukumäärä 29:ään, sen nykyään ollessa 22. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Oulun puoluekokouksessa puolueuuvostoon valittiin 27 jäsentä.

Puoluetoimikunta ehdottaa, että 34 § hyväksyttäisiin näin kuuluvaksi:

Puolueuuvoston jäseniä ovat:

- 1) puoluetoimikunnan jäsenet;
- 2) piirikokousten esittämistä ehdokkaista puoluekokouksen valitsevat jäsenet, yksi varsinainen ja yksi varajäsen piirijärjestön jäsenmäärän kultakin alkavalta 2,500-luvulta.

Piirijärjestön jäsenmääräksi puolueuuvoston jäsenten lukumäärä määrättäessä otetaan sen vuosineljänneksen jäsenmäärä,

miltä piirijärjestö on suorittanut verot viimeksi ennen puoluekokousedustajan vaalipäivää.

Puolueneuvoston jäsenten toimiaika kestää seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka. Jos jäsen kuolee tai eroaa kesken, toimiaikansa taikka siirtyy toiseen piiriin, valitsee puolueneuvosto' jäsenen hänen tilalleen asianomaisen piirikokouksen esittämistä ehdokkaista.

37 §.

On syytä panna sääntöihin se jo käytännössä vakiintunut tapa, että ne puolueneuvoston jäsenet, jotka samalla kuuluvat puoluetoimikuntaan, eivät saa ottaa osaa puoluetoimikunnan vuosi- ja tilikertomuksen käsittelyyn eikä puolueen raha-asioiden tarkastukseen.

Pykälän loppuun olisi tämän vuoksi tehtävä seuraava lisäys:

Puolueneuvoston jäsenet, jotka samalla ovat puoluetoimikunnan jäseniä, alkoot ottaa osaa päätöksentekoon 7) ja 8) kohdassa mainituista asioista.

42 §.

Puoluetoimikuntaan kuuluu nykyään 7 jäsentä ja 5 varajäsentä. Käytäntö on ollut, että myöskin varajäsenet on aina kutsuttu kokouksiin, joissa he ovat olleet muuten vakinaisten jäsenten asemassa paitsi, että he ovat voineet äänestää ainoastaan jonkun jäsenen poissaollessa. Kaikkiaan on siis puoluetoimikunnan jäseniä ja varajäseniä 12. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että jäsenten ja varajäsenten suhde on epäonnistunut siten, että varsinaisia jäseniä saisi näistä olla jonkun verran enemmän ja varajäseniä riittäisi vähempikin. Oikeampi suhde kuin 7 ja 5 olisi epäilemättä 9 ja 3. Kokemus ainakin viime vuosilta osoittaa, että puoluetoimikunnan vakinaisten jäsenten lisääminen kahdella on asiallisestikin tarpeenvaativa, koska puoluetoimikunnan tehtävät ja työt ovat suuresti kasvaneet. Asettaessaan jaostoja, toimikuntia, komiteoita, antaessaan erilaisia ohjelma- y.m. tehtäviä jäsentensä valmisteltavaksi on puoluetoimikunnalle eduksi, jos varsinaisia jäseniä on jokunen enemmän kuin nykyään. Asiain käsittelyä puoluetoimikunnassa ei tällainen lisäys myöskään hidastuttaisi, sillä viime vuosina on miltei säännöllisesti puoluetoimikunnan kokouksissa ollut saapuvilla yhdeksänkin jäsentä ja varajäsentä. Varajäsenten luvuksi riittäisi taas hyvinkin 3. Jos puoluekokous kokoontuisi vuosittain, niin että puoluetoimikuntakin valittaisiin vuosittain, riittäisi 9 varsinaista jäsentä ilman mitään varajäseniä, mutta kun puoluetoimikunnan toimikausi kestää kolme vuotta, on tarpeen säilyttää 3 vara-

jäsentä siinä mielessä, että nämä kolmivuotiskauden aikana voivat astua varsinaisten jäsenten tilalle kuolemantapauksen tai eroamisen sattuessa. Ehdotetaan, että 42 § tulisi kuulumaan seuraavasti:

Puolueen hallituksena on puoluetoimikunta, johon kuuluu 9 jäsentä ja 3 varajäsentä.

Puoluetoimikunta valitaan puoluekokouksessa siten, että erikseen valitaan puoluetoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, puoluesihteerin ja ruotsinkielisten järjestöjen edustaja sekä senjälkeen suljetuilla lipuilla viisi muuta jäsentä ja kolme varajäsentä.

46 §.

Nykyään voimassaolevissa säännöissä on puoluesihteerin tehtäväksi määrätty sellaisiakin tehtäviä, joita puoluesihteerin ei ehdi itse suoraan hoitamaan tai jotka laatuunsa nähden hyvin voidaan puoluesihteerin ja puoluetoimikunnan valvonnan alla uskoa muiden toimihenkilöiden tehtäväksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 46 §:n loppuun lisättäisiin seuraava uusi kappale:

Puoluetoimikunta voi 4), 5) ja 6) kohdassa mainitut tehtävät uskoa eri toimihenkilöiden suoritettavaksi puoluesihteerin lähemmän valvonnan alaisena.

52 §.

Pykälässä esiintyvä määräys, että puolueen tilintarkastajain tulee kaikkien olla Helsingissä asuvia, lienee tarpeeton, jopa haitallinenkin, minkä vuoksi ehdotetaan, että pykälä saisi seuraavan sanamuodon:

Puoluekokous valitsee kolme (poist.) tilintarkastajaa, jotka j.n.e.

71—72 §§.

Puoluesääntöjen kunnallisvaaleja koskevat määräykset sallivat ehdokkaita kunnan valtuustovaaleja varten valittaessa sellaisen menettelyn, että kunnallisjärjestön kokous voi puolueäänestystä soveltamatta järjestää listoille asettelun. Täten siis puolueäänestystä ei ole kunnanvaltuustoehdokkaitten valitsemisessa pidetty niin ehdottomana valintatapana kuin eduskuntavaaleissa. Tällä on tahdottu antaa mahdollisuuksia paikallisten olojen vaatimalle joustavalle menettelylle, mikä kunnan valtuustovaaleissa onkin tärkeätä. Käytännössä ehdokkaitten määrääminen ja listoille asettelu ilman puolueäänestystä kuitenkin käy päinsä vain siellä, missä suuri yksimielisyys

asiasta vallitsee järjestön jäsenten kesken. Useimmissa tapauksissa suoritetaan puolueäänestys, ja on tällöin sääntöjen mukaan listoille asettelussa noudatettava puolueäänestyksen tuloksia, ollen kuitenkin puolueosastolla oikeus vaatia ehdokkaat asetettavaksi useammalle listalle. Tätä koskeva sääntöjen määräys, joka on tärkeä sellaisilla paikkakunnilla, missä puolueen eri harrastuspiirit haluaisivat voimakkaammin vedota valitsijoihin erikoisharrastusalan pohjalla, antaa kuitenkin aihetta erilaisille tulkinnoille. Tästä syystä puoluetoimikunta ehdottaa sääntöihin sellaisia selvennyksiä, jotka nykyistä paremmin turvaavat puolueosastoille oikeuden saada puolueen vaaliliittoon erikoisharrastuksiaan edustavia omia listoja, puolueen kokonaispyrkimystä silti haittaamatta.

Puoluetoimikunnan ehdottamat muutokset käyvät ilmi seuraa-vasta:

71 §.

Puolueen edustajia kunnanvaltuustovaaleja varten valittaessa saa *(poist.)* kunnallisjärjestön *kokous* tai edustajisto määrätä, asetetaanko ehdokkaat puolueäänestyksellä *tai kunnallisjärjestön kokouksen* taikka edustajiston päätöksellä.

Muissa kohdin noudatetaan valtuusmiesehdokkaitten vaalissa, mitä puoluekokousedustajani vaalista on säädetty.

72 §.

Listalle asettamisen toimittaa kunnallistoimikunta, noudattaen puolueäänestyksen tulosta taikka, jos äänestystä ei ole toimitettu, kunnallisjärjestön kokouksen tai edustajiston päätöksiä.

Kunnallistoimikunnan puolueäänestyksen perusteella laatimalle listalle on, jos ehdokkaita riittää, otettava niin monta ehdokasta, kuin vaalilain mukaan listalle korkeintaan saadaan ottaa.

Puolueosastolla on oikeus saada puolueen vaaliliittoon oma listansa, jos sille ei ole otettu muita nimiä, kuin mitkä ovat kunnallisjärjestön listalla. Ehdokkaitten lukumäärän ja järjestyksen saa osasto vapaasti määrätä.

Puolueosaston on esitettävä listansa kunnallistoimikunnalle kirjallisesti kunnallistoimikunnan määräämän ajan kuluessa.

Valitukset listoille asettelua vastaan ratkaisee piiritoimikunta, kuultuaan kunnallistoimikunnan selityksen.

Jos esityksessä ehdotetut sääntömuutokset hyväksytään, aiheuttavat eräät niistä muutoksia myös piirijärjestöjen ja kunnallisjärjestöjen

sekä työväenyhdistysten mallisääntöihin. Näiden muutosten tekeminen voitaneen haitatta jättää puolueuuevostolle.

Puoluetoimikunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluekokous hyväksyy puoluesääntöihin edellä esitetyt muutokset: ja

että puoluekokous valtuuttaa puolueuuevoston päättämään vastaavista muutoksista piirijärjestöjen, kunnallisjärjestöjen ja työväenyhdistysten mallisääntöihin.

Puoluekokousten väliajat.

'Utisen ty.n esitys.

Koska puoluekokousten väliset ajat ovat epämääräiset ja siten kokousten väli on kovin pitkä, esitetään,

että puoluekokous pidettäisiin joka kolmas vuosi.

Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran esitys.

Siinä muodossa, missä 15 §:n 2 momentti nykyisin on voimassa, on sillä tarkoitus, että varsinainen puoluekokous kokoontuisi aina hyvissä ajoin ennen säännöllisiä eduskuntavaaleja eli siis joka kolmas vuosi ja että puolueuuevosto voisi eduskunnan tultua hajoitetuksi kutsua ylimääräisen kiireellisen puoluekokouksen kokoon ennen vaaleja. Odottamattoman usein tapahtuneet eduskunnan hajoittamiset ovat kuitenkin johtaneet siihen, ettei varsinaista puoluekokousta ole vuoden 1922 vaalien jälkeen voitu pitää ennen säännöllisiä vaaleja, ja toiselta puolen ei taas puolueuuevosto ole katsonut tarpeelliseksi kutsua ylimääräistä kiireellistä puoluekokousta kokoon eduskunnan hajoitusten jälkeen toimeenpantujen vaalien edellä. Lisäksi on huomattava, ettei puoluekokouksen kokoontuminen vaalien edellä ole välttämätön eikä tarpeellinen, sillä vaaliohjelman ja muut vaaleja koskevat asiat voi yhtä hyvin päättää puolueuuevosto ja puoluetoimikunta, kun puoluekokoukselle taas kuuluu suurien periaatekysymysten ratkaisu. Mutta pyrkimys sovittaa puoluekokouksen aika yhteen vaalien kanssa on johtanut siihen, että puoluekokouksen väliajat ovat venyneet liian pitkiksi; yleisen puolue-elämän kannalta olisi tärkeätä, että puoluekokouksia pidettäisiin verrattain usein, joka toinen tai ainakin joka kolmas vuosi. Käsiteltävä pykälä olisi näillä perusteilla muutettava näin kuuluvaksi:

Puoluekokous on ylin määrääjä puolueen asioissa.

Varsinainen puoluekokous kokoontuu vähintään joka kolmas vuosi.

Sitäpaitsi voidaan tarpeen vaatiessa kutsua kokoon ylimääräinen tai ylimääräinen kiireellinen puoluekokous.

Puoluetoimikunta puoltaa esitystä ja on ottanut sen sääntöehdotukset huomioon.

Puolueneuvoston kokoonpano.

Inkilän ty.n esitys.

Puoluesäntöjen 33 § määrää, että »puolueneuvosto on puoluekokousten väliajoilla puolueen ylin määrääjä niissä asioissa, joista puoluekokous ei ole tehnyt päätöstä ja jotka sääntöjen mukaan eivät kuulu puoluetoimikunnan päätösvaltaan». Tämän mukaan tulee puolueneuvoston ratkaistavaksi monasti hyvikin tärkeitä asioita.

Kun lähemmin tarkastelee puoluesäntöjen tätä kohtaa ja lisäksi niitä kohtia, joissa puhutaan puolueneuvoston kokoonpanosta, valinnasta ja tehtävistä, saa niistä sellaisen käsityksen, että sääntöjä hyväksyttäessä on ollut tarkoituksena saada puolueneuvostosta sellainen puolue-elin, joka on lähellä perusjärjestöjä ja tuntee niiden mielipiteen.

Puolueneuvoston tehtävänä myöskin on tarkastaa eduskuntaryhmän toimintaa, vaikka siitä ei olekaan mitään sanottu neuvostoa koskevissa sääntöjen kohdissa. Samoin tulee puolueneuvoston ratkaistavaksi moniaita yleispoliittisiakin kysymyksiä, joiden ratkaisussa tarvitaan suurien joukkojen mielipiteen tarkkaa tuntemusta.

Edelläesitetystikin jo joutuu tekemään sellaisen johtopäätöksen, ettei puolueneuvoston jäsenenä saisi olla eduskuntaryhmän jäsen, eikä henkilö, joka asustaa ulkopuolella sen piirin, jota hän edustaa. Mutta viimeaikoina on käytännössä kuitenkin jouduttu siihen, että eräät eduskuntaryhmän jäsenet ovat samalla puolueneuvoston jäseniä. Tästä johtuu, että he monasti joutuvat arvostelevaan omaa toimintaansa ja esiintymään siinä. Ja niinpä eräissä viimeaikaisissa puolueneuvoston kokouksissa ovat eräät eduskuntaryhmän jäsenet ja etupäässä sellaiset jäsenet, jotka kuuluvat neuvostoon, käyttäneet suuren osan kokouksen ajasta keskinäisiin väittelyihin, ja varsinaisilla maaseudun edustajilla ei ole ollut paljoakaan tilaisuutta lausua mielipiteitään eduskuntaryhmää koskevista asioista.

Aikaisempina aikoina ei kai tähän kohtaan ole kiinnitetty suurempaa huomiota, eikä siitä ole katsottu olevan mitään haittaa puolue-elämälle, koska puoluesäännöissä ei ole mitään määräystä siitä, keitä puolueneuvoston jäseniksi on valittava. Mutta eräät viimeisimmät puolueneuvoston kokoukset ovat antaneet vakavaa aihetta ajatella

muutosta. Siksi mielestämme olisi puoluesäännöt muutettava niin, ettei eduskunnan jäsen saisi olla samaan aikaan puolueuueuvoston jäsen. Tähän katsoen ehdotamme, että puoluekokous hyväksyisi sääntöjen puolueuueuvoston valintaa ja toimiaikaa koskeviin kohtiin seuraavat lisäykset:

puoluesääntöjen 34 §:n loppuun lauseen: *ellei hän sitä ennen ole tullut eduskuntaan valituksi*; sekä

piirijärjestön sääntöjen 14 §:ään lauseen:

näiksi älköön kuitenkaan valittako kansanedustajia; jos puolueuueuvoston jäsen myöhemmin joutuu eduskuntaan, jättäköön paikansa puolueuueuvostossa varajäsenelle; siinä tapauksessa, että varajäsenkin on tullut eduskuntaan valituksi, valitkoon puolueuueuvoston kokous uudet jäsenet piirikokouksen esittämistä ehdokkaista.

Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran esitys.

Nyt voimassa olevan 34 §:n mukaan on puoluetoimikunnan 7 jäsenellä äänioikeus myöskin puolueuueuvoston kokouksessa, sillä puoluetoimikunta on samalla osa puolueuueuvostoa. Nykyisten puoluejäsenmäärien perusteella, kun puolueuueuvostoon valitaan jäsen piirijärjestön jokaista 5,000 jäsentä kohti, on jokaisella piirillä vain yksi varsinainen edustaja, joten siis puoluetoimikunta muodostaa noin kolmanneksen puolueuueuvoston koko jäsenmäärästä. Kun tarkastaa puoluesääntöjen 37 §:ssä määriteltyjä puolueuueuvoston tehtäviä, tulee siihen johtopäätökseen, että niiden hoitamisen pääasiallisesti pitäisi kuulua vain varsinaisille piirijärjestöjen edustajille, samalla tavalla kuin esim. osuusliikkeissä erinäisten hallinnollis-periaatteellisten asiain ratkaisu kuuluu liikkeen hallintoneuvostolle, ilman että johtokunta olisi osana hallintoneuvostosta. Vaikkei puoluetoimikunta olekaan aivan samakäsitteinen osuusliikkeen johtokunnan kanssa, näyttäisi kuitenkin asianmukaisemmalta, että puolueuueuvoston muodostaisivat vain piirijärjestöedustajat ja että näin kokoonpantu puolueuueuvosto toimisi puoluetoimikunnan toimintaa valvovana elimenä puoluekokousten väliaikoina. Puoluetoimikunta voisi siitä huolimatta riittävässä määrässä auktoriteetillaan vaikuttaa periaatteellisten asiain ratkaisuun suotuisaan suuntaan, vaikkei sen jäsenillä olisikaan äänioikeutta, vaan ainoastaan puheoikeus puolueuueuvoston kokouksissa.

Mutta edellisestä huolimattakin olisi kohtuullista jossakin määrässä alentaa sitä suhdelukua, jonka perusteella piirit saavat edustajia puolueuueuvostoon, niin että eräät suuret piirit saisivat suhteellisemmän edustuksen pienien piirien rinnalla, kun nykyään saa yhden edus-

tajan sellainen piiri, jossa ei ole tuhattakaan jäsentä, kun jälleen sellainenkin piiri, jossa on noin 4,500 jäsentä, saa myöskin vain yhden edustajan. Ja puolueuuvosto saisi muutenkin olla jäsenmäärältään nykyistä suurempi. Jos sanottu peruste lasketaan nykyisestä 5,000:sta 3,000:ksi, saadaan aikaan se, että kuusi suurinta piirijärjestöä saa kukin kaksi edustajaa, minkä kautta puolueuuvoston jäsenmäärä nousisi 6:lla, pysyen sitten siinä määrässä todennäköisesti pitkän aikaa eteenpäin.

Esitetyillä perusteilla ehdotetaan käsiteltävänä olevaa pykälää muutettavaksi näin kuuluvaksi:

»Puolueuuvostoon jäseniksi valitsee puoluekokous piirikokousten esittämistä ehdokkaista yhden vakinaisen ja yhden varajäsenen piirijärjestön kultakin alkavaUa 3,000:lta jäseneltä.

Puolueuuvoston jäsenten toimiaika kestää seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka.»

Jos 34 § hyväksytään ehdotetussa muodossa, niin ettei puoluetoimikunnan jäsenillä tulisi olemaan äänioikeutta puolueuuvoston kokouksessa, olisi 36 §:ään lisättävä aikaisempien lisäksi, joilla puolueuuvoston kokouksissa on lausunto- ja esitysoikeus, puoluetoimikunnan jäsenet.

Puoluetoimikunnan lausunto: Meidän puolueessamme, niinkuin yleensä huomattavamman maa-alueen käsittävissä järjestöissä, on otettu huomioon, että puolueen keskusjohdolla pitää olla riittävästi valtaa ja että toiselta puolen myös maaseutu voi riittävästi saada käsityksensä huomioon otetuksi. Tämän vuoksi kuuluvat puolueuuvostoon sekä puoluekokouksen valitsema puoluetoimikunta että maaseutuedustajat. Viimemainitut ovat asiallisesti piirijärjestöjen valitsemia, joskin puoluekokoukselle on varattu oikeus vahvistaa vaali, jotta olisi varmuus siitä, ettei sopimattomia henkilöitä valitaisi.

Kun siis puoluetoimikunnan jäsenet, puoluekokouksen valitsemina, edustavat välittömästi kokonaispuoluetta, pitää luonnollisesti heillä, sekä periaatteellisista että käytännöllisistä syistä, olla täydet oikeudet puolueen keskuselimen jäseninä. Tosin piirijärjestöjenkin ledustajain on pidettävä itseään koko puolueen luottamushenkilöinä, mutta on ymmärrettävää, jos he, piirijärjestöjen valitsemina, katsovat edustavansa ensi sijassa »omaa» piiriään ja olevansa toiminnastaan edesvastuussa sille, mikä näkökohta voi vaikuttaa haitallisesti esimerkiksi piirejä koskevain määrärahakysymysten ratkaisuun. Puolueuuvoston jäseninä tulee siis olla myös keskuspuolueen edustajia, jotta neuvostosta muodostuisi puoluetoiminnan eri puolilla

edustava elin, joka vastaa toiminnastaan koko puolueelle eikä vain sen eri aluejärjestöille.

Viitattaessaan osuustoiminnassa noudatettuun järjestelyyn aloitteentekijät kuitenkin myöntävät, ettei puoluetoimikunta ole samankäsitteinen osuusliikkeen johtokunnan kanssa. Tämä on aivan oikein. Puoluetoimikunta valitaan puoluekokouksessa, osuusliikkeen johtokunta taas on osuuskunnan hallintoneuvoston valitsema. Viimeksi mainittu menettely on paikallaan osuusliikkeissä, katsoen niiden johtohenkilöiden tehtäviin, mutta valtiollinen puolue valitsee luonnollisesti keskusjohtonsa puoluekokouksessaan. Keskusjohtoon erilaisesta asemasta kummassakin tapauksessa johtuu myös nyt kyseessäoleva, äänioikeutta koskeva erillaisuus.

Näin ollen onkin enemmän syytä katsoa, miten asiat on järjestetty maiden maiden sos.-dem. puolueissa. Silloin huomataan, että joka ainoassa maassa, missä sos.-dem. puolueen keskuselimet on järjestetty meidän oloihimme verrattavalla tavalla, puolueenuevostoon kuuluu myös puoluetoimikunta, epäilemättä juuri niistä periaatteellisista ja käytännöllisistä syistä, joista yllä on huomautettu. Muutamissa puolueissa (Ruotsin, Norjan, Itävallan, Tshekkoslovakian saks.) puolueenuevoston jäsenet valitaan puoluekokouksessa, toisissa taas (Tanskan, Saksan, Ranskan, Belgian, Hollannin, Sveitsin, Espanjan) ne valitaan kuten meilläkin piiri- y.m. järjestöjen toimesta. Puoluetoimikunnan jäsenet valitaan kaikkialla puoluekokouksessa, ja kaikkialla heillä on äänioikeus puolueenuevoston kokouksissa. Saksassa puolueenuevosto ja puoluetoimikunta ovat tosin kaksi eri elintä, mutta siellä neuvosto onkin vain neuvoa-antava elin ja ainoastaan puoluetoimikunnalla on ratkaisuvallta. Useiden maiden sos.-dem. puolueissa (Tanskan, Saksan, Hollannin, Sveitsin, Itävallan, Tshekkoslov. saks.) puolueenuevoston ja niin myös puoluetoimikunnankin jäsenillä on äänioikeus myös puoluekokouksessa. Missään maassa, mistä meillä on tietoja, ei sos.-dem. puolue ole asettanut puoluetoimikuntaansa niin ala-arvoiseen asemaan, kuin Helsingin Keskusteluseuran ehdotus tarkoittaa.

Täälläkään ei näy olevan mitään syytä muuttaa tässä suhteessa sitä järjestelyä, jota on noudatettu niinkauan kuin nykyinen järjestömuotomme on ollut olemassa eli vuodesta 1906. Puoluekokous, joka itse valitsee puoluetoimikunnan jäsenet, voinee edelleen uskoa valitsemilleen ne oikeudet, jotka heillä puolueen keskuselimen jäsenenä luonnollisesti pitää olla. Puoluetoimikunta siis ehdottaa, *• että se esitys, jonka mukaan puoluetoimikunnan jäsenet eivät enää kuuluisi puolueenuevostoon, hylättäisiin.*

Puoluesääntöjen 37 §:ään, johon esityksen tekijät viittaavat, ehdot-

taa puoluetoimikunta tehtäväksi sellaisen lisäyksen, että puoluetoimikunnan jäsenet eivät saa ottaa osaa pykälän 7) ja 8) kohdassa mainittujen asioiden ratkaisuun; tosin tätä on muutenkin pidetty selvänä.

Mitä tulee kysymykseen puolueuuvoston maaseutujäsenten lukumäärän lisäämisestä, on huomattava, että puolueuuvoston ratkaistavaksi on määrätty tärkeitä kysymyksiä, jonka takia neuvoston jäsenmäärän pitääkin olla verraten huomattava, jotta eivät ratkaisut niin helposti joutuisi riippumaan sattumasta. Kun nykyiset säännöt laadittiin, arveltiin kai, että piirijärjestöjen jäsenmäärä tulisi olemaan suurempi, oikeuttaen vahvempaan edustukseen neuvostossa. Miltei kaikissa maissa kuuluu puolueuuvostoon enemmän jäseniä kuin meillä. Puoluetoimikunta *yhtyy ehdotukseen piirijärjestöjen edustuksen lisäämisestä.*

Inkilän ty:n ehdotusta, jonka mukaan puolueuuvostoon ei saisi valita kansanedustajia, ei puoluetoimikunta pidä tarpeellisena. Tosin on oikein, että niiden puolue-elinten, jotka toiminnallaan erinäisissä suhteissa täydentävät toisiaan, pitää olla kokoonpantuja eri henkilöistä. Mutta näin onkin enimmäkseen asianlaita: puolueuuvoston nykyisistä maaseutujäsenistä, joita esitys tarkoittaa, vain kolme on kansanedustajia. Kun mainittu näkökohta voidaan ottaa huomioon jäseniä valittaessa puolueuuvostoon, ja kun, mikäli tiedetään, ei missään muussakaan maassa ole pidetty tarpeellisena sellaista määräystä, kuin Inkilän ty[^] ehdottaa, puoluetoimikunta ehdottaa, että ehdotus *hylättäisiin*. Sen sijaan puoluetoimikunta sääntöehdotuksessaan ehdottaa, että puolueuuvoston jäsen, jos hän siirtyy toiseen piiriin kuin se, jonka ehdotuksesta hänet on puolueuuvostoon valittu, menettää paikkansa neuvostossa ja uusi jäsen on valittava hänen tilalleen.

Vapautus jäsenmaksuista.

Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Puoluesääntöjen 8 §:ään olisi lisättävä näin kuuluva kohta:

»Yllämainituista veroista vapautetaan asevelvollinen siltä ajalta, jolloin hän asevelvollisuutensa suorittaa.

Puolueen jäsen, joka on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, vapautetaan tältä ajalta veroista.

Jäsen, joka täyttäessään 60 vuotta on suorittanut puolueelle veroa 20 vuotta, vapautetaan veroista kokonaan.»

Piirijärjestön sääntöjen 5 §:ään, kunnallisjärjestön sääntöjen 7 §:ään ja työväenyhdistyksen sääntöjen 5 §:ään lisätään näin kuuluva neljäs kohta:

»Veroista vapautetaan ne, jotka puoluesääntöjen 8 §:n mukaan ovat puolueveroista vapaat.»

Puoluetoimikunta puoltaa esitystä siinä muodossa, mikä sillä on puoluetoimikunnan sääntöehdotuksessa.

Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen.

Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestöjen esitys.

Puoluesääntöjen 13 §:ssä olevat sanat »viimeistään 15 päivänä helmikuuta» on muutettava kuulumaan »viimeistään 1 päivänä helmikuuta».

Kunnallisjärjestöjen sääntöjen 9 §:n viimeiseen momenttiin on lisättävä sanat: »sekä toimintakertomus viimeistään 15 päivänä huhtikuuta».

Työväenyhdistyksen sääntöjen 11 §:ään on lisättävä:

»Toiminta- ja tilikertomukset on lähetettävä kunnallisjärjestölle 1 päivään maaliskuuta.»

13 §:stä poistettava 5)-kohta ja lisättävä pykälään uusi momentti:

»Tulo- ja menoarvio vahvistetaan sekä sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksujen suuruus määrätään joulukuun kokouksessa.»

Puoluetoimikunta ehdottaa, että esitys saisi raueta, koska tarkoitetut muutokset eivät toisi mukanaan sanottavaa etua.

Jäsenyys puolueessa.

Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Sääntöjen mukaan puolueen jäsenellä on oikeus kuulua puolueeseen muunkin kuin kotipaikkansa perusjärjestön kautta. Tämä tuottaa käytännöllisessä järjestöelämässä hankaluutta, jopa tottuneiden ja järjestöelämään perehtyneiden henkilöiden pysymistä syryssä toiminnasta. Puolueessahan on paljon jäseniä, jotka ovat ostaneet itsensä puolueen jäseneksi tai maksavat puolueen jäsenmaksut vierailla paikkakunnilla joko välttääkseen tällä menettelyllä paikalliseen puoluetoimintaan osanottoa tai koska he etäisimpiin järjestöihin kuuluen saattavat arvostella paikallisen toiminnan heikkoutta yrittämättä asian korjaamisen hyväksi tehdä mitään.

Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaakin puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluejäsenen on kuuluttava jäsenenä puolueeseen lähimmän kotipaikkajärjestönsä kautta.

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunta pitää esityksen-tekijäin esittämää ajatusta yleensä oikeana, mutta myöntää olevan tapauksia, jolloin henkilö harjoittaa koko toimintansa toisella paikkakunnalla kuin siellä, missä hänellä on asuntonsa, ja sellaisissa tapauksissa voi olla paikallaan, että hän saa liittyä puolueeseen sen paikkakunnan järjestön kautta, missä hän muutenkin toimii. Tämän vuoksi, ja koska asialla ei liene yleisempää merkitystä, puoluetoimikunta ehdottaa esityksen *hylättäväksi*.

Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen.

Lohjan ty:n esitys.

Aikakautemme on merkillinen siitä, että kohdistetaan entistä vaka-
vampaa huomiota lasten ja varhaisnuorisoin kasvatus-työhön. Paitsi
valtion ja kuntien toimenpiteitä erilaiset järjestöt ja yhtymät ovat
ottaneet toimintaohjelmaansa lasten ja varhaisnuorisotyön.

Sosialidemokraattinen puolue kansan laajojen kerrostien yhtymänä
ei voi myöskään jäädä syrjään lasten ja varhaisnuorisotyöstä, jos se
tahtoo menestyksellisesti käydä taistelua työväenluokan uuden
yhteiskunnan luomiseksi ja »paremman ihmisen kasvattamiseksi.

Sosialidemokraattisella puolueella ei kuitenkaan ole syytä lähteä
omaa lapsijärjestöä perustamaan, sillä seijainen olisi vain voimien
hajoittamista, kun meillä on jo Sos.-dem. Raittiusliiton muodostama
lasten järjestö. Tämä Sos.-dem. Raittiusliitto on puolueemme niin-
kuin muidenkin sos.-dem. perusjärjestöjen yhtymä, ja näin ollen
maamme koko sosialidemokraattinen järjestövoima on tämän liiton
kautta yhtyneenä sovelias ottamaan lasten ja varhaisnuorisotyön
kannettavakseen. Voimat on siis koottava Sos.-dem. Raittiusliiton
taakse lasten ja varhaisnuorisotyössä. Tällä hetkellä on erikoisen
tärkeää taloudellisen tuen hankkiminen lasten ja varhaisnuorisoin
toimintaa varten ja tässä työssä puolueemme voi olla suurena autta-
jana asettamalla velvollisuuksia jokaisen jäsenensä kannettavaksi.
Epäilemättä jokainen puolueemme jäsen ilomieliin tahtoo antaa ropo-
sensa lasten ja varhaisnuorisoin kasvattamiseksi raittiusvakaumuksen
ja sosialistisen maailmankatsomuksen omaaviksi sekä kaikkeen hy-
vään ja kauniiseen pyrkiviksi ihmisiksi.

Edelläolevan perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettä-
väksi,

*että kannetaan vuosittain jokaiselta puolueemme maksavalta
jäseneltä 2 mk. lasten ja varhaisnuorisotyöveroa, mikä annetaan
S. Sos.-dem. Raittiusliitolle käytettäväksi puoluetoimikunnan val-
vonnalla alaisena lasten ja varhaisnuorisotyötä varten.*

Helsingin liiketöläisten sos.-dem. yhdistyksen esitys.

Yhäti monipuolistunut järjestöelämämme on ulottanut haarakeensa myöskin lasten piiriin. Sosialidemokraattinen lasten raittiuskasvatustyö on tullut sitäkin välttämättömämmäksi, koska samaista työtä ovat ryhtyneet tekemään sekä porvarit että kommunistit, ja näin ollen lapsemme ovat vaarassa joutua jo lapsesta pitäen vieraantumaaan liikkeestämme tai jäädä muuten kaikkea kasvatusta vaille, jolloin kadun lasten lukumäärä vain lisääntyy.

Kuten on tunnettua, on S. Sos.-dem. Raittiusliitto se elin, jonka alaisena edellä mainittua kasvatustyötä on tehty, aina tämän liiton perustamisesta alkaen eli v:sta 1924. Tämän ajan on lastenliikkeemme elänyt nousukauttaan. Perustamisvuonna saatiin syntymään 12 uutta lastenosastoa, joissa oli yhteensä 600 jäsentä, vuoden 1929 puolivuoden taitteessa lastenosastojen lukumäärä oli jo vähän yli sata ja yhteinen jäsenmäärä yli 6,000. Näin on siis lastenliikkeemme saanut verraten hyvän kannatuksen, ja ennenkaikkea on viimeaikoina tehty luja propagandatyö vaikuttanut sen nopeaan levenemiseen. Kaikki puolueemme keskusjärjestöt ovat varsin suosiollisesti suhtautuneet asiaan ja suuri joukko perusjärjestöistämme on ryhtynyt tämän liikkeen hyväksi työskentelemään. Näin voimmekin sanoa, että rauta on lietsottu kuumaksi, joten näyttää olevan — vastaisen kehityksen huomioonottaen — välttämätöntä myöskin puolueen toiminnan suuntaaminen entistä enemmän lastenliikkeemme kehittämiseksi.

Tällainen laaja työala on jo tähän mennessä tarvinnut huomattavasti palkattuakin työvoimaa. Tämä on luonnollistakin, sillä mikään koko maata käsittävä järjestely ei voi ilman sitä tulla toimeen. Näin on Sosialidemokraattinen Raittiusliitto, jonka pääasiallisimman tulon muodostaa valtioapu, joutunut käyttämään suurimman osan varoistaan lasten raittiuskasvatustyöhön ja tämän organisoimiseen. Tästä on ollut seurauksena osaksi liiton aikuisten raittiusliiton syrjäytyminen, osaksi huomattavia taloudellisia vaikeuksia liitolle. Tällainen tilanne ei kuitenkaan saisi pitemmälle jatkua, sillä edellisessä tapauksessa liittomme menettää huomattavan osan tehtävästään ja jälkimmäisestä taas kärsii sekä aikuisten työ, että lastentyömme. Lisäksi on havaittavissa myöskin sellaisia merkkejä, että paikallisjärjestöt eivät kiinnitä asiaan läheskään tarpeeksi huomiotaan, ellei lastemme raittiuskasvatustyötä myöskin puolue ryhdy tukemaan taloudellisesti; näyttää nimittäin siltä, kuin yleensä luotettaisiin aivan liiaksi liittomme valtioapuun.

Nämä ovat niitä syitä, jotka sellaisinaan jo vaikuttavat jarrutta-

vasti lastentyöhömmä ja joiden takia asia tuodaan puoluekokouksessa esille. Pidämme puolueemme lasten raittiuskasvatustyötä siksi tärkeänä, ettei sen heikontumista tai estymistä saisi tapahtua. Näiden seikkojen perusteella pyydämme arv. puoluekokoukselle esittää,

että puoluekokous päättäisi antaa puoluetuomikunnan tehtäväksi kerätä puolueen jäseniltä vuosittain 1 markan suuruisen erän kannettavaksi »lastentyön vero» nimisenä verona, mitkä varat luovutetaan S. Sos.-dem. Raittiusliitolle käytettäväksi puolueemme lasten raittiuskasvatustyöhön.

Puoluetuomikunnan lausunto. — Ylläolevat aloitteet ovat sellaisia, joita on syytä periaatteessa kannattaa. Onhan tärkeätä ohjata työläislapsia jo alunpitäen oikealla tavalla. Useilla paikkakunnilla onkin tämä työ oivallettu yhdeksi puolueemme tärkeimmistä toimintamuodoista ja ryhdytty sitä tukemaan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla. Niinpä on järjestetty ilmaisia leikki- ja kokoushuoneita ja muutenkin tuettu lapsijärjestöjen toimintaa. Valitettavasti on tässä suhteessa hyvin paljon laiminlyöntejäkin tapahtunut. Ei ole aina kaikkialla huomattu tämän työn suurta ja kauaskantoista merkitystä, vaan on kitsailtu sellaisissakin tapauksissa, jolloin yhdistysten puolesta olisi voitu tätä toimintaa sopivasti avustaa. Tässä suhteessa olisi siis saatava muutos aikaan ja järjestöt kaikkialla saatava käsittämään tämän työn tärkeys.

Ehdotettu lapsityön tukemistapa ei kuitenkaan tunnu parhaalta mahdolliselta. Suoranaisen verotuksen järjestäminen jotakin toiminnan haaraa varten on vaikeasti toteutettavissa eikä sinänsä merkitse rahallisesti niin paljon, etteikö muilla keinoilla voitaisi päästä yhtä hyvään tulokseen. Kokemus on osoittanut, että kaikkia ylimääräisiä veroja vastustetaan eikä niiden tuotto ole yleensä laskelmien mukainen. Näyttää siis siltä, kuin toisia avustusmuotoja käyttämällä voitaisiin päästä parempaan tulokseen.

Vaikkakin puoluetuomikunta siis kaikin puolin kannattaa tehtyjen esitysten tarkoitusta, ei se voi yhtyä kannattamaan erityisen veron kantamista tätä tarkoitusta varten. Sen sijaan se ehdottaa puoluekokoukselle seuraavan päätöslauselman:

Puoluekokous tunnustaa lapsijärjestöjen työn merkityksen puolueelle ja koko työväenluokalle suuriarvoiseksi ja kehoittaa puoluejärjestöjä sitä kaikin keinoin tukemaan.

Tässä tarkoituksessa on puolueosastojen:

edistettävä ja avustettava lapsiosastojen perustamista paikkakunnalleen, sekä

myönnettävä näiden toimintaa varten ilmaisia kokous- ja harjoitushuoneita sekä toimintavälineitä.

Puolueneuvostolle jätetään oikeus vuosittaista tulo- ja menoarviota hyväksyessään harkita, voidaanko ja minkä verran puolueen varoista myöntää suoranaista rahallista avustusta lapsityön tukemiseksi.

Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa.

Vaasan yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan esitys.

Kun vuoden 1926 puoluekokouksessa ruotsinkieliset piirijärjestöt lakkautettiin, koko maan ruotsalaiset sos.-dem. puoluejärjestöt yhdistettiin yhdeksi piirijärjestöksi ja sille kuuluvat tehtävät siirrettiin Ruotsalaiselle Työväenliitolle, niin saattoi sellainen toimenpide jo silloin herättää epäilyksiä siitä, ettei se tulisi edistämään puolue-toimintaa ruotsinkielisen työväestön keskuudessa, koska Helsingistä käsin, jossa Ruotsalaisen Työväenliiton toimikunta sijaitsee, on perin vaikeata hoitaa kunnollisesti valistus- ja agitatio toimintaa esim. Pohjanmaan ruotsinkielisen työväestön keskuudessa. Niinpä ovatkin laajat ruotsinkieliset alueet jääneet kokonaan sosialidemokraattisen puolue toiminnan vaikutuspiirin ulkopuolelle, vaikka useilla seuduilla työväestön mielipide on vähitellen alkanut muodostua suosiolliseksi tätä puolue toimintaa kohtaan. Näin ollen olisi välttämätöntä etsiä sopivia keinoja, joiden avulla ruotsinkielistä väestöä voitaisiin enemmän kuin tähän asti vetää mukaan puolue toimintaan.

Kuitenkaan ei lienee tarpeellista, ainakaan toistaiseksi, ruotsinkielisten piirijärjestöjen henkiinherättäminen, vaan olisi ehkä sopivinta oikeuttaa ruotsinkieliset perusjärjestöt liittymään jäseniksi nykyisiin piirijärjestöihin, noudattamalla nykyistä piirijärjestöjen aluerajaa. Tällaisesta toimenpiteestä olisi lisäksi se hyöty, että ruotsin- ja suomenkielinen työväestö pääsisi entistä enemmän lähenty-mään toisiansa.

Kaksikielisissä piireissä on nykyinen järjestömuoto haitallinen monistakin syistä. Kun ruotsin- ja suomenkielisillä perusjärjestöillä ei ole yhtenäistä piirihallintoa, käy esim. eduskuntavaalien edellä vaikeaksi järjestää vaaliagitatiota sellaiseksi, että se riittävän hyvin molempia kieliryhmiä tyydyttäisi. Toisinaan saattaa ruotsinkielisen agitatio työ supistua erittäin pieneen, koska Ruotsalainen Työväenliitto, jolle agitation suunnittelu ja järjestely ensikädessä kuuluisi, -ei ymmärrettävistä syistä voi sitä riittävän hyvin järjestää. Jos sensijaan kaikki perusjärjestöt, kielellisiin näkökohtiin katsomatta, muodostaisivat yhtenäisen piirijärjestön, helpottaisi se työskentelyä ja saattaisi toiminnan yhtenäisemmäksi.

Edelleen on nykyisen järjestömuodon vallitessa, esim. eduskunta-vaalien edellä, vaikea määritellä, kuinka monta ruotsin- ja suomenkielistä edustajaehdokasta olisi asetettava ja kuinka monta kummankin kielistä valitsijajyhdistystä perustettava. Tosinhan tämäntapaisista asioista päätetään piirikokouksissa, mutta kun niissä ruotsinkielisillä järjestöillä ei ole virallista edustusoikeutta, saattavat piirikokousten päätökset muodostua liian yksipuolisiksi, sitäkin suuremmalla syyllä, kun Ruotsalainen Työväenliitto, jolle ruotsalaisen piirijärjestön asiain hoitaminen kuuluu, ei ole katsonut tarpeelliseksi tämäntapaisista asioista piirijärjestöjen kanssa milloinkaan neuvotella. Jos sensijaan ruotsin- ja suomenkieliset perusjärjestöt muodostaisivat yhtenäisen piirijärjestön, pääsisivät ruotsalaisten järjestöjenkin edustajat piirikokouksissa virallisesti tämäntapaisistakin asioista päättämään.

On monia muitakin seikkoja, jotka vaatisivat läheisempää yhteistoimintaa ruotsin- ja suomenkielisten järjestöjen välille. Tahdomme huomauttaa, että toiminnan yhdistäminen ei käytännölliseltäkään kannalta katsoen kohdanne sanottavampia vaikeuksia, sillä kaksikielisissä piireissä voidaan esim. piiritoimikuntien jäsenet valita tasapuolisesti molemmista kieliryhmistä, pitäen silmällä kummankin kielisten perusjärjestöjen lukumäärää. Ei myöskään liene vaikeata saada kaksikielisten piirijärjestöjen palvelukseen henkilöitä, jotka kirjallisesti hallitsevat ruotsinkieltä, jonka lisäksi puolueen palvelukseen voidaan kiinnittää ruotsinkielen taitoinen järjestäjä, joka määrääjat työskentelee kunkin kaksikielisen piirijärjestön alueella.

Edelläsanotun perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

1) että sellaisten vaalipiirien alueella, joissa on ruotsinkielisiä perusjärjestöjä, on suomen- ja ruotsinkieliset järjestöt yhdistettävä yhdeksi piirijärjestöksi, jonka piiritoimikuntaan jäsenet valitaan tasapuolisesti molemmista kieliryhmistä; ja

2) että puolueen palvelukseen kiinnitetään ruotsinkielinen järjestäjä, joka määrääjat työskentelee kunkin kaksikielisen piirijärjestön alueella.

Puoluetoimikunta, joka asiasta on hankkinut Ruots. Työväenliiton lausunnon, pitää luultavana, että ruotsinkielisten toveriemme harastus puolueasioitamme kohtaan parhaiten säilyy, jos heillä on oma piirijärjestönsä. Aikaisemmin, kun suomen- ja ruotsinkieliset järjestöt kuuluivat yhteisiin piirijärjestöihin, on yhteistoiminta kohdannut kielellisiä ynnä muita vaikeuksia. Sitä vastoin ei liene vaikeaa järjestää Ruots. Työväenliiton ja suomenkielisten piirijärjestöjen kesken yhteistoimintaa ehdokaslistojen laatimista ynnä muita tehtä-

viä varten. Puoluetoimikunta siis ehdottaa esityksen *hylkäämistä*, mikäli se koskee ruotsinkielisten järjestöjen yhdistämistä suomenkielisiin piirijärjestöihin. Ehdotusta vakituiseen ruotsinkielisen järjestäjän ottamisesta puolueen, palvelukseen ei puoluetoimikunta voi sellaisenaan puoltaa, mutta ehdottaa, että puoluetoimikuntaa kehoitettaisiin *kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen työväestön keskuudessa harjoitettavaan agitatioon ja kannattamaan sitä rahallisesti.*

Yhden ehdokkaan listat edustajavaaleissa.

Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunnan esitys.

Puolueemme keskuudessa on muuallakin ilmennyt käsityksiä, että valtiollisissa vaaleissa olisi käytettävä yhden ehdokkaan listoja. Kun se on mielestämme oikein, olisi se puoluekokouksen päätöksellä saatava yleiseen käytäntöön. Tästä olisi seurauksena, että vaalivalistustyöhön saataisiin enemmän voimaa, kun kaikki listoille asetetut olisivat samanlaisessa asemassa valituksi tulemiseen nähden. Koska lisäksi varsinkin vastustajain taholta on väitetty, että puolueemme olisi asettanut listoille joko teollisuus- tai maan viljelysalan edustajia toista ryhmää edullisemmin, niin yhden ehdokkaan listat olisivat omiaan taittamaan kärjen tuollaiselta väitteeltä. Eihän silloin voitaisi puhua mistään edullisemmasta sijoituksesta, koska kukin ehdokas saisi vain oman listansa äänet. Samalla jäisi myöskin pois se vaivalloinen työ, jota listoilleasettajat aina joutuvat suorittamaan muodostaessaan kolmen ehdokkaan listoja puolueäänestyksen perusteella.

Jotta ei olisi pelkoa siitä, että tämän kautta tulisi puolueen arvoa loukkaavia henkilöitä valituksi, tulisi joko piirikokousten tai piiritoimikuntien ennen puolueäänestystä arvostella järjestöjen asettamat ehdokkaat ja lähettää lausuntonsa äänestyslippujen keralla järjestöille, puolueäänestystilaisuudessa äänestykseen oikeutetuille esitettäväksi.

Edelläolevan perusteella ehdotamme siis sos.-dem. puoluekokouksen päätettäväksi,

että valtiollisissa vaaleissa puolue käyttää yhden ehdokkaan listoja, joille ehdokkaat asetetaan puolueäänestyksen perusteella.

Ollinmäen ty.n esitys.

Puolueemme vaalitoiminnan menestys riippuu suureksi osaksi siitä, miten kussakin piirissä on onnistuttu suorittamaan listoilleasettelu. Tähän asti noudatettu menettely, joka nojaa kolmen nimen järjestelmään, ei vastaa mielestämme ajan ja kansanvaltaisuuden vaatimuk-

sia, jonka vuoksi katsommekin olevan syytä ehdottaa puoluekokoukselle, että, ellei kokonaan vanhasta tavasta voitaisi luopua, piirijärjestöille annettaisiin oikeus, silloin kun ne katsovat siihen aihetta olevan, käyttää myöskin yhden nimen listoja. Tosin ehdottamaamme menettelyä on noudatettu tähänkin asti, milloin yhdessä, milloin taas toisessa piirissä, mutta se on kuitenkin aina aiheuttanut hankausta puoluetoimikunnan kanssa. Tähän nähden olisikin syytä selvittää menettelytapaohjeita puheenaolevaan asiaan nähden, jotta ei perusjärjestöjen ja puoluetoimikunnan kesken pääsisi ristiiriitoja syntymään.

Yhden nimen listojen järjestelmää on vastustettu muun muassa sen vuoksi, että tuon järjestelmän vallitessa muka saattavat yllätykset vaaleissa olla suuremmat kuin kolmen nimen järjestelmää noudattaen. Tähän sallittaneen kuitenkin huomauttaa, että yllätykset eivät viimemainitunkaan järjestelmän vallitessa ole tuntemattomia. Pääinvastoin saattaa tuo järjestelmä asettaa rajoituksia valitsijain vaalivapaudelle, joka vuorostaan koituu vahingoksi puolueellemme. On näet huomioonotettava, että vain noin 50 pros. puolueemme jäsenistä ottaa osaa puolueäänestykseen, jolla määrätään, keitä ehdokkaiksi asetetaan. Tästäkin prosenttimäärästä saattaa huomattava osa olla vielä sellaisia, jotka itse eivät ole äänioikeutettuja vaaleissa. Puolueemme listojen äänestäjäjoukko taas on noin kymmenkertainen koko jäsenmääräämme verraten, joten siis vain pienen pienen joukko määrää, keitä valitsijain on äänestettävä ja missä järjestyksessä.

Valitsijain keskuudessa kuitenkin annetaan varsin suuri merkitys henkilökäsityksille. Jos listoille asettelu ei heitä miellytä, saattaa se koitua vahingoksi meille. Jollakin listalla saattaa olla valitsijalle mieluinen henkilö, jota hän mielellään äänestäisi, mutta samalla listalla voi myöskin olla toinen henkilö, jonka hän ei soisi tulevan eduskuntaan. Tämä seikka voi aiheuttaa sen, ettei joukko valitsijoita löydä ollenkaan sopivaa listaa ja jää niin ollen kokonaan pois vaaleista tai, jos vaalipaikalle meneekin, niin ryhtyy muutt/elemaan ehdokkaiden järjestystä, tai kirjoittaa mieleisensä nimet tyhjään paikkaan vaalilipussa. Tällöin on suuri mahdollisuus virheille ja lipun mitättömäksi menemiselle. Jos taas yhden nimen listat olisivat käytännössä, niin valitsijan tehtävä olisi helpompi ja yksinkertaisempi eikä edellämäinnittua vaaraa olisi olemassa.

Tähän asti voimassaollutta järjestelmää on, kuten sanottu, puolestettu muun muassa huomauttamalla että, jos siitä luovutaan, saattaa tapahtua yllätyksiä ja puolueäänestys menettää merkityksensä. Tätä vastaan voidaan tehdä sellainen vastahuomautus, että

puolueäänestyksen tarkoituksenahan pitääkin käsittääksemme olla vain selvän ottaminen siitä, ketkä ovat ne puoluetoverit, jotka halutaan suurten valitsijajoukkojen äänestettäväksi asettaa. Kun siis sanotun äänestyksen kautta on saatu selville, ketkä ovat eniten kannatusta saaneita tovereita, niin sen jälkeen pitäisi heidät valitsijain edessä asettaa samanarvoisiksi, joka taas käy päinsä vain silloin, kuin yhden nimen listat ovat käytännössä.

Ehdottamaamme menettelyä puolustaa lisäksi sekin, että silloin tulee ehdokkaalle asia entistä läheisemmäksi ja hän koettaa omalta kohdaltaan tehdä kaikkensa vaalien onnistumiseksi. Tällöin myöskin lakkaisivat sellaiset mahdollisuudet, jotka nykyisen järjestelmän vallitessa ovat mahdollisia, nim. että ehdokas, jos hän pitää vain eduskuntaan pääsemistään pääasiana, voi, jos haluaa, olla aivan toimettona vaalien ajan, silloin kun hän puolueäänestyksessä on saanut sellaisen äänimäärän, että sen perusteella läpimeno on varmaa. Ehdottamamme menetelmän mukaan täytyisi taas jokaisen ehdokkaan harjoittaa vaalipropagandaa puolestaan, joka vuorostaan merkitsisi vaalitoimintamme entisestään tehostumista ja voimaperäisyydestä. Sitäpaitsi saattaisi vaalitoiminta puolueellemme tämän kautta tulla entistä huokeammaksikin, koska persoonalliset intressit myöskin jossakin määrin kiihoittaisivat ehdokkaita vaalitoimintaan, lainkaan ajattelematta korvauksia puhujamatkoista.

Kaikkeen edelläolevaan nojaten, ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi,

että yhden nimen listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja, ja

että niitä puoluekokouksen päätöksen mukaan otettaisiin käyttöön eri piirijärjestöjen alueella eduskuntavaalien aikana.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Puolueemme täytyy, katsoen eduskuntaryhmän tärkeään sijaan puolue-elämässämme, pidättää itselleen oikeus määrätä, ei ainoastaan ketkä se asettaa edustajaehdokkaiksi, vaan myös ketkä näistä on saatava valituiksi. Tätä oikeutta ei puolue voi luovuttaa järjestymättömille valitsijajoukoille, kuten kävisi, ellei määrättäisi ehdokasten järjestystä listoilla. Näin ollen puolueäänestys on pidettävä täydessä voimassa eikä tehtävä sitä miltei merkityksettömäksi sallimalla rajattomasti käyttää yhden nimen listoja. Aniharvoin valitsijat muuttavat ehdokasten järjestystä vaalilipussa, joten tästä johtuvia erehdyksiä ei tarvitse pelätä. Lisäksi johtaisi yhden nimen listain käyttö henkilöllisyyksien yliarvioimiseen sosialidemokraattisten periaatteiden kustannuksella jopa ehkä siihenkin, että sos.-dem. ehdokkaat agiteeraisivat toisiaan vastaan,

mikä ei suinkaan olisi sos.-dem. puolue-elämässä mitään ylevätä.

Tähän saakka puoluetoimikunta on voinut, puolueuuvoston antaman valtuuden perusteella, myöntää oikeuden yhden nimen listain käyttöön silloin, kun poikkeustapauksissa siihen on ollut painavat syyt. Puoluetoimikunta pitää tätä riittävänä ja ehdottaa, että ylläolevat esitykset *hylättäisiin*.

Kunnallisvaalit maalaiskunnissa.

Tinan ty.n esitys.

Ehdotamme, että puoluejärjestöille maalaiskunnissa myönnettäisiin oikeus järjestää valitsijayhdistyksiä työläisten ja pienviljelijäin keskuuteen, vaikkakin nämä ovat järjestön ulkopuolella, jos valitsijayhdistykset samalla sitoutuvat yhtymään järjestöjen hyväksymään vaaliliittoon. Oletamme, että tällä voitaisiin lisätä työväen valtaa usean kunnan alueella.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Valitsijayhdistysten jäseniksi saa kyllä nytkin ottaa henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen. Jos taas esitys tarkoittaa sitä, että sos.-dem. työväen ehdokkaiksi voitaisiin hyväksyä puolueeseen kuulumattomiakin, ei sitä puoluetoimikunnan mielestä voida hyväksyä. Ehdotetaan esityksen *hylkäämistä*.

Puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen tilitys.

Vaasan it. sos.-dem. piirikokouksen esitys.

Vaasan it.-sos.-dem. piirikokoukselle teki Multian sos.-dem. kunnallistoimikunta esityksen, jossa pääasiassa lausuttiin seuraavaa:

Nykyisin käytännössä oleva tapa puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen perimisessä tuottaa monella tavalla haittaa ja vaikeuksia sekä tilittäville perusjärjestöille että tilityksen perijöille. Piirin toimitsijat saavat yhtämittaisesti hätyytellä kunnallistoimikuntia ja nämä taas vuorostaan yhdistyksien virkailijoita verojen tilitysasioissa, eivätkä tilitykset kuitenkaan kaikesta touhusta huolimatta ole täsmällisiä eivätkä asianmukaisia. Jo v. 1927 pidetyssä piirikokouksessa todettiin tilaston avulla, kuinka miltei kaikissa perusjärjestöissä on kosolti »mustia jäseniä», joiden puolesta ei oltu veroja tilitetty. Osaksi tällainen ikävä ilmiö johtuu tarkoituksellisesta salaamisesta, mutta on siihen suurimmalta osalta syynä vanhanaikainen verojen tilitysjärjestelmä, mikä on liian monimutkainen ja virastomaisen hankala. Nykyisinhän on kunnallistoimikuntien ensin hankittava piiritoimistosta tilityslomakkeet, toimitettava ne yhdistyksille, joissa puheen-

johtajat tavallisesti vastaanottavat yhdistyksille saapuvat lähetykset. Vihdoin saa yhdistyksen jäsenkirjuri lomakkeen haltuunsa ja täyttää sen sopivassa tilaisuudessa, lähettää rahastonhoitajalle, joka vasta tekee luettelon mukaisen tilityksen kunnallistoimikunnan rahastonhoitajalle. Tämä taas odottelee, kunnes kaikki kunnallisjärjestön alaiset yhdistykset ovat tilityksen tehneet, jonka jälkeen hän vasta laatii yhteenvedon ja tekee sen mukaisen tilityksen piirijärjestölle. On muistettava, että aina eivät jäsenet perusjärjestöissä huolehdi säännöllisestä jäsenmaksujensa maksamisesta. Juuri silloin, kun jäsenkirjuri laatii luettelon maksaneista jäsenistä verotilitystä varten, saattaa joidenkin jäsenten verot olla rästissä. Jäsenkirjuri ei uskalla omalla vastuullaan merkitä sellaisia henkilöitä luetteloon, vaan jättää heidät yksinkertaisesti luettelosta pois. Nämä voivat tilittää jäsenmaksunsa jo piankin luettelon laatimisen jälkeen ja kun jäsenkirjuri ei pidä erikoisluetteloa tällaisista jäsenistä, ei hän muista tilittää heidän puolestaan veroja seuraavankaan tilityksen yhteydessä. Yhdistyksen kontolle on tällä tavalla jäänyt »mustia jäseniä», ja jos piirin toimitsijat ovat valppaita, tulee yhdistys merkityksi veroja salaavien yhdistysten luetteloon.

Kaikki tunnetut puutteellisuudet ja hankaluudet verojen perimisessä voidaan poistaa, jos puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverot peritään perusjärjestöiltä *ennakolta*. Tällöin olisi otettava käytäntöön vasta- eli veromerkkijärjestelmä. Piirijärjestö valmistuttaisi tarkoituksenmukaisia veromerkkejä, joita se myisi kunnallisjärjestöille käteisellä, hintaan, joka vastaisi yhden jäsenen neljännesvuoden, puolue- ja piiriveron määrää kappaleelta. Kunnallisjärjestö lisäisi hintaan oman verosaatavansa vuosineljännekseltä ja myisi merkkejä näin korotetulla hinnalla. Yhdistykset ostaisivat niitä esim. yhden neljänneksen tarpeitaan vastaavan määrän. Aina kun jäsen olisi suorittanut jäsenmaksunsa kolmelta kuukaudelta, kiinnittäisi jäsenmaksujen kantaja veromerkkin jäsenen jäsenkirjaan kuittaussarakkeelle. On huomattava, että kaikissa yhdistyksissä jäsenmaksut eivät ole samansuuruisia, josta syystä merkeissä ei voi olla näkyvissä niiden hinta, vaan tulisivat ne toimimaan kuittausvarmentajana. Jäsen, jonka jäsenkirjasta puuttuu veromerkki, olisi katsottava jäsenoikeutensa menettäneeksi. Jos uusi jäsen liittyy yhdistykseen vuosineljänneksen aikana, ei tuotaisi vaikeutta saada hänet maksamaan jäsenmaksunsa jo neljänneksen alusta lukien. Ainoastaan siinä tapauksessa, että jäsen eroaisi yhdistyksestä keskellä vuosineljännestä, jäisivät puolueverot hänen kohdaltaan tältä vajaalta neljännekseltä saamatta. Mutta tällaiset tapaukset ovat siksi poikkeusluontoisia, etteivät ne voi asiaan ratkaisevasti vaikuttaa.

Verojen perimisellä veromerkkijärjestelmän avulla saavutettaisiin ensiksikin se kaikkein tärkein etu, että verot saataisiin perityksi tarkalleen niin monelta jäseneltä, kuin järjestöihimme maksavia jäseniä todella kuuluu. Järjestelmän avulla pakoitettaisiin jokainen jäsen omakohtaisesti valvomaan, että puolueverot hänenkin kohdaltaan tulevat maksetuksi, koska hän menettäisi jäsenoikeutensa, elleivät veromerkit tulisi jäsenkirjaan säännöllisesti kiinnitetyiksi. Toiseksi saisi piirijärjestö ja puolue verosaatavansa ennakolta, koska yhdistyksien olisi pakko hankkia veromerkit aikanaan. Kun piirijärjestön toimistolle annettaisiin oikeus lähettää seuraavan neljänneksen veromerkit sellaisille yhdistyksille, jotka ovat unohtaneet merkkilauksensa tehdä, postiennakolla, tilaamattakin, oppisivat järjestöjen toimihenkilöt piankin hoitamaan veromerkkien tilaamisen aikanaan. Kolmas etu järjestelmän muutoksesta koituisi järjestöjen toimihenkilöille. He vapautuisivat pitkien ja alati toistuvien tilitysluetteloiden laatimisesta ja lähettämisestä, säästyisivät alituisesti toisten toimihenkilöiden laiminlyöntien muistuttamisesta sekä itseensä kohdistuneista huomautuksista. Ainoana vaikeutena voidaan asiallisesti pitää sitä, että yhdistykset ja kunnallisyhdistykset tarvitsevat ensimmäistä merkkiostoaan varten jonkin määrän käteisvaroja, mutta kun tämäkin vaikeus rajoittuu vain ensimmäiseen kertaan, ei sen pitäisi olla mahdoton järjestää, eikä sen vuoksi kannata jättää muita tärkeämpiä etuja ja parannuksia uudistuksen avulla tavoittelematta.

Edelläesitetyn perusteella ehdotamme, että

piirikokous päättää ottaa vuoden 1930 alusta lukien käytäntöön uuden puolue-, piiri- ja kunnallisyhdistysverojen perimisjärjestelmän, siten, että piirijärjestö myy tarkoitusta varten valmistettuja veromerkkejä kultakin puoluejäseneltä kannettavaa neljännesvuoden puolue- ja piirijärjestysveroa vastaavalla hinnalla kappaleelta. Tähän hintaan on kukin kunnallistoimikunta oikeutettu lisäämään kunnallisyhdistykselle kannettavan vuosineljänneksen veromäärän ja näin korotetulla hinnalla myymään veromerkkejä perusjärjestöille. Niissä kunnissa, missä ei kunnallisyhdistystä ole, toimittaa piiritoimikunta ne suoraan yhdistyksille. — Uudistuksen käytännöllisen järjestelyn ja lähempien ohjeiden sekä määräysten antamisen perusjärjestöille jättää piirikokous piiritoimikunnan huoleksi.

Piirikokous päätti esittää tämän asian puoluekokoukselle, koska sillä on merkityksensä koko puolueenkin kannalta katsoen.

Puoluejohtajan lausunto. — Tämä kysymys on aikaisemminkin esitetty jonkin muun asian yhteydessä. Niinpä puoluejohtajan

kokouksessa on jo pari kertaa ollut asiasta puhetta. Näyttää siis siltä, niinkuin hyvin usealla taholla oltaisiin halukkaita muuttamaan nykyistä puolueverojen tilitystapaa. Epäilemättä kysymys onkin verraten tärkeä ja sietää tulla perinpohjaisen käsittelyn alaiseksi ja toivottavasti myöskin järjestetyksi esityksessä mainitulla tavalla. — Erityisen tärkeänä pitää puoluetoimikunta sitä, että muutos tulee voimaan yhtä aikaa koko maassa, koska muussa tapauksessa verojen periminen muodostuu sekavaksi. Myöskin on tärkeätä, että muutos tapahtuu siksi pitkän valmisteluajan jälkeen, että yhdistykset kerkiävät järjestää asiansa kuntoon ja antaa jäsenilleen ja toimihenkilöilleen sen johdosta riittäviä ohjeita.

Puoluetoimikunta on tiedustellut veromerkkien soveltuvaisuutta useilta sellaisilta ammattiliitoilta, joissa ne ovat olleet käytännössä ja saanut niistä yleensä tyydyttäviä lausuntoja. Jossakin liitossa oli menettely ensin alussa synnyttänyt vastenmielisyyttä, mutta oli se myöhemmin haihtunut, kun oli totuttu merkkejä käyttämään.

Alustajat ehdottavat, että valmistettaisiin vain neljännesvuoden veromerkkejä, joten niiden jäsenten, jotka liittyvät neljänneksen alettua, pitäisi suorittaa veronsa jo neljänneksen alusta lukien.

Asian käytännöllinen järjestäminen edellyttää, että» sitä varten valmistetaan ja järjestöille lähetetään uuden järjestelmän vaatimia erilaisia välineitä. Niinpä olisi puoluetoimiston toimesta valmistettava sopivia salkkuja, joissa veromerkkejä säilytetään. On nim. huomattava, että veromerkit ovat rahan arvoisia, joten toimihenkilöitten on niistä vastattava ja korvattava hukkuneet merkit rahalla. Veromerkkijärjestelmä aiheuttanee myöskin muutoksia puolueen jäsenkirjaan, joka on huomioon otettava silloin, kun siitä otetaan uusi painos. Myöskin entiset verojen tilityslistat tulevat tällöin tarpeettomiksi, mutta sen sijaan on valmistettava merkkien lähetyk-, kuittaus- ja tilauslistoja. Jotta nämä tulisivat yhdenmukaisiksi on ne valmistettava puoluetoimiston toimesta.

Veromerkkien käytäntöön ottaminen aiheuttaa myöskin pieniä muutoksia puoluesääntöihin, kuin myöskin piiri- ja kunnallisjärjestöjen sääntöihin. Muutokset eivät ole kuitenkaan tässä suhteessa erittäin suuria eivätkä vaikeasti toteutettavia.

Uudistuksen käytäntöönottamisajaksi sopisi ehkä parhaiten seuraavan vuoden alku, koska siihen mennessä voidaan alkuvalmistelut suorittaa ja tarpeelliset toimintavälineet valmistaa.

Puoluetoimikunta ehdottaa siis, yhtyen alustajan esittämiin perusteluihin hyväksyttäväksi asiasta seuraavan *päätöslauselman*:

Puoluekokous päättää ottaa vuoden 1931 alusta lukien käytäntöön uuden puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestö verojen perimisjärjestelmän

siten, että puolue myy tarkoitusta varten valmistettuja neljännesvuoden veromerkkejä piirijärjestöille, piirijärjestöt myyvät niitä edelleen kunnallisjärjestöille tai, ellei sellaista kunnassa ole, suoraan perusjärjestöille, jossa ne kiinnitetään jäsenkirjoihin. Puolue perii piirijärjestöltä merkin hintana kultakin puoluejäseneltä kannettavan neljännesvuoden vakinaista puolueveroa vastaavan hinnan. Tähän hintaan on piirijärjestö oikeutettu lisäämään piirijärjestölle kannettavan vuosineljänneksen veromäärän ja kunnallisjärjestö, myydessään merkkejä perusjärjestölle, lisäämään merkin hintaan kunnallisjärjestön neljännesvuoden veron.

Veromerkit lähetetään järjestöille etukäteen kunkin neljänneksen alussa. Ellei kunnallisjärjestö tahi perusjärjestö tilaa veromerkkejä kymmenen päivän kuluessa neljänneksen alkamisesta lukien, on piirijärjestö oikeutettu sellaiselle järjestölle lähettämään veromerkkejä jälkivaatimuksella edellisen neljänneksen jäsenmäärää vastaavan määrän.

Tästä johtuvat käytännölliset toimenpiteet ja lähempien ohjeitten antaminen jätetään puoluetoimikunnan tehtäväksi. —

Jos edelläoleva hyväksytään, ehdotetaan puoluesääntöihin tehtäväksi seuraavat muutokset:

11 §

Kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot on tilitettävä vuosineljänneksittäin ja kuitataan ne jäsenkirjoihin erityisiä etukäteen hankittuja veromerkkejä käyttämällä.

Piirijärjestön on tilitettävä puolueelta saamaisa veromerkkien hinta viimeistään kahden kuukauden kuluessa niiden saapumisesta.

Piirijärjestö, joka määräajassa ei ole tehnyt suoritusta, on heti menettänyt ääni- ja edustus oikeutensa puolueessa, mutta saavuttaa ne jälleen suorittamalla kaikki maksamatta olevat verot. Vero jaan maksamatta jättäneiden piirijärjestöjen nimet on julkaistava paikkakunnan puoluelehdessä.

Piirijärjestön sääntöjen 5 § ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

5 §.

Piirijärjestölle suorittaa jokainen siihen liittynyt kunnallisjärjestö tai, ellei sitä kunnassa ole, perusjärjestö vuosineljänneksittäin veroa, jonka suuruuden piirikokous vuosittain määrää. Piiriveron yhteydessä kannetaan myöskin puolueelle menevä vero.

Kunnallisjärjestöjen tai, ellei sellaista kunnassa ole, perusjärjestöjen

on tilattava neljännesvuoden veromerkit piirijärjestöltä ennen kunkin neljänneksen alkamista. Ellei veromerkkejä tilata alkavan neljänneksen 10 päivään mennessä, on piirijärjestön velvollisuus lähettää veromerkkejä jälkivaatimuksella edellisen neljänneksen jäsenmäärää vastaava määrä.

Piirijärjestö tilittää siihen liittyneitten kunnallisjärjestöjen ja perusjärjestöjen puolueverot sekä ylimääräiset verot, joiden suuruus määrätään puoluekokouksessa, puoluetoimikunnalle puolueen sääntöjen 11 §:ssä mainittuna aikana.

Kunnallisjärjestöjen sääntöjen veroja koskeviin pykäliin olisi myöskin tehtävä joitakin muutoksia ja ehdotetaan näille pykälille seuraava sanamuoto:

'7. §

Kunnallisjärjestö suorittaa piirijärjestölle veroa, jonka suuruuden" piirikokous vuosittain määrää. Piiriverojen yhteydessä suoritetaan myöskin puolueen määräämät vakinaiset ja ylimääräiset puolueverot.

Vakinaiset piiri- ja puolueverot kannetaan perusjärjestöiltä erityisten veromerkkien avulla, joita kunnallisjärjestön kautta kullekin perusjärjestölle vuosineljänneksen alussa toimitetaan. Lisäverot ja muut ylimääräiset verot peritään siinä järjestyksessä ja tilitetään niinä aikoina, kuin kunkin veron asettamistilaisuudessa on määrätty.

9 §

Piirille ja puolueelle menevät verot tilitetään kunnallisjärjestölle samalla kertaa kunnallisjärjestöveron kanssa.

8 ja 10 § jäisivät ennalleen.

Yhdistysten sääntöihin ei tarvitse tästä syystä muutoksia tehdä, sillä yhdistysten sääntöjen 5 pykälän mukaan voitane maksut perii veromerkkienkin avulla.

Yhdenmukaiset jäsenkirjat.

Popinniemen ty:n esitys.

Koska on ilmennyt, että kaikkia puolueemme jäseniä eivät tyydytä nykyisin puolueosastoissamme voimassa olevat jäsenkirjat, ehdottaa Popinniemen ty. puoluekokouksen harkittavaksi seuraavaa:

Voitaisiinko puolueen alaisissa osastoissa (yhdistyksissä) ottaa käy-

täntöön yhdenmukaiset jäsenkirjat, jotka olisivat numeroidut ja jotka kelpaisivat, siirtyipä jäsen mihinkä puolueen alaiseen yhdistykseen tahansa? Esim. sentapaiset, kuin T.U.L:n sekä Ammattijärjestön jäsenkirjat. Silloin olisi puoluetoimikunnallakin lyhyet henkilötiedot jäsenistä, mikä saattaisi useinkin olla tarpeen vaatimaa.

Ennen kaikkea tulisi uusissa kirjoissa olla puoluesäännöt, joista eivät ole tietoisia kaikki yhdistyksien toimihenkilötkään, saatikka jäsenet.

Toivomme, että ehdotuksemme otetaan huomioon, vaikka siitä saattaa aiheutua puoluetoimistolle huomattavasti lisätyötä ja kustannuksia. Aikaa myöten saattaisi hyöty korvata kustannukset.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Esitys tarkoittaa hyvää. Sen avulla pyritään m.m. poistamaan sitä epäkohtaa, ettei puoluetoimistossa ole henkilötietoja puolueen jäsenistä. Voidaan asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi, vastaisivatko tähän järjestelyyn siirtymisestä johtuvat suuret kustannukset sitä hyötyä, mitä uusi järjestely mukanaan toisi. Meillä on nyt jo käytännössä yhdenmukaiset jäsenkirjat; koska aikaisemman puoluekokouksen päätöksen mukaan ne valmistetaan kaikki puoluetoimiston toimesta, joten siinäkin suhteessa on jo käytännössä se, mitä esitetään. Siirtyminen toisesta puolueosastosta toiseen on toisarvoisempi kysymys puolueessa, kuin siirtyminen esim. toiseen ammattiosastoon, koska ammatillisessa liikkeessä on määrävuosien jälkeen suurenevat avustukset y.m. käytännössä.

Mitä tulee esitykseen, että jäsenkirjoissa olisi myöskin puoluesäännöt, aiheuttaisi se jäsenkirjojen koon tuntuvan suurenemisen ja niiden hinnan kallistumisen. Ennenkuin se toisi tarkoitettua tulosta, pitäisi silloin jäsenkirjoihin liittää, paitsi puolueen, myöskin piiri- ja kunnallisjärjestöjen sekä yhdistysten säännöt. Puolueeseemme kuuluvilla yhdistyksillä on kuitenkin käytännössä useammanlaisia sääntöjä. On "n.s. 1919 vuoden mallisääntöjen mukaisia ja v. 1922 puoluekokouksessa hyväksyttyjen mallisääntöjen mukaisia sääntöjä, joihin on vielä useissa yhdistyksissä tehty pienempiä muutoksia. Kun nämä säännöt yhteensä ovat kooltaan runsaasti kaksi kertaa suuremmat kuin nykyinen jäsenkirja ja siitä huolimatta 40-sivuiset, tulisi jäsenkirjasta liian suuri, jos siihen liitettäisiin säännöt. Tämä ei ole välttämättöntäkään, koska puolue- ja piiritoimistoista on ollut puuttumatta saatavana yhdistysten 1919 ja 1922 mallisääntöjen mukaisia sääntöjä sekä myöskin sellaisia, joissa on ollut kaikkien eri puolue-elimien säännöt, eivätkä viimeksimainitutkaan ole maksaneet kuin 2 markkaa.

Pääasiallinen vaikeus ehdotetun tavan käytäntöönottamiselle on se, että on syytä epäillä, etteivät yhdistykset palauta puoluetoimistoon aikanaan jäseneksi liittymislomaketta eivätkä ilmoita jäsenen siirtymi-

sestä toiseen yhdistykseen, koska on näyttäjrt mahdottomalta saada kaikilta yhdistyksiltä puoluetilastokaavaketta aikanaan ja useilta ollenkaan, vaikka se on vain kerran vuodessa lähetettävä.

Edelläolevaan viitaten ehdotetaan, *että kysymys saisi tällä kertaa raueta.*

Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen.

Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Puolueemme keskuudessa on viimeaikoina tavattoman paljon keskusteltu hallituskysymyksestä, jopa siinä määrässä ja sillä tavalla, että kysymystä on käsitelty enemmän teoreettisena kuin käytännöllisenä menettelytapakysymyksenä, vaikka se epäilemättä pääasiassa on viimemainitun luontoinen. Kansalaissodan edelliseltä ajalta on puolueellemme jäänyt perinnöksi vastenmielisyys »ministerisotalismia» kohtaan, joksi hallitukseen osallistumishalua silloisissa oloissa hyvällä syyllä voitiinkin nimittää. Tämä vastenmielisyys olikin niinä aikoina luonnollista, sillä eduskunta ei tsaarivallan aikana ollut vapaa päättämään mistään maan asioista, vaan olivat sen kaikkien päätösten lopulliset kohtalot eduskunnan ulkopuolella olevien voimien määrätävissä. Hallitus ei myöskään ollut vastuullinen eduskunnalle, vaan samoille ulkopuolisille tekijöille. Työväenjoukkojen edun kannalta ja myöskin puolueen oman kehityksen vuoksi oli silloin tärkeätä puolueemme pysyttelemine hallitukseen nähden johdonmukaisessa oppositioasenteessa.

Maamme itsenäisyyden jälkeen on kuitenkin eduskunnan asemassa tapahtunut niin suuri muutos, että jos kansalaissodan jälkeistä menettelytapaa edelleen seurattaisiin, kuljettaisiin paljon harhaan. Tämä on jo edellisten puoluekokouksien päätöksissä tunnustettukin. Parlamenttarismimme luonteeseen myöskin kuuluisi, että meillä hallitukset yleensä muodostettaisiin eduskunnan enemmistön kannatuksen varaan, mutta siitä huolimatta ovat useimmat meillä kansalaissodan jälkeen toimineet hallitukset olleet vähemmistöhallituksia. Tämä on johtunut hajanaisista puolueoloistamme, mutta suureksi — ellei suurimmaksi — osaksi myöskin siitä, että puolueet ovat hallitukseen mennessään aivan kuin eduskuntavaaleihinkin valmistautuessaan esittäneet yleensä ohjelman, johon on sisällytetty vain pyöreitä lausemia kaikilta mahdollisilta aloilta, joka ei ole voinut kerätä näiden hallitusten taakse eduskunnan enemmistöä kuin aivan tilapäisesti. Tästä on sitten ollut myöskin seurauksena, että hallitusten ohjelmat ovat yleensä jääneet toteuttamatta.

Tällaisesta asiailtilasta olisi päästävä ja hallitukset muodostettava

yleensä kiinteiden ohjelmien perustalle siten, että niiden ohjelmissa yleensä esitettäisiin vain pari kolme nykytärkeätä kysymystä, joiden toteuttamiseksi hallitus sitoutuu toimimaan. Näin menetellen päästäisiin ehkä piankin siihen, että hallitukset saisivat jo toimeen astuaan melko varman tiedon eduskunnan enemmistön suhtautumisesta niiden toimintaan. Ennen muita olisi sosialidemokraattisen puolueen jo parlamenttaarisen tervehtymisen kannaltakin tällaista kehitystä edistettävä. Sensijaan kuin nyt eduskuntaryhmät ja samoin hallitukset rakentavat toimintansa etupäässä agitatorisille näkökohdille, olisi siirryttävä suurempaan asiallisuuteen kummallakin linjalla. Näin on ennen kaikkea meidän puolueemme tehtävä. Hallituksen hoidettavina oleviin juokseviinkin asioihin, joista muun muassa valtion liiketoiminnan hoito on kaikissa oloissa sellainen, että se sangen läheltä sivuaa työväenluokan etukysymyksiä, on suhtauduttava asiallisesti ja kaikella huolella niitä seurattava. Sellaisia äkkitilanteita, jolloin puolueemme osallistuminen hallitukseen olisi työväenluokalle edullista nimenomaan joidenkin hetken kysymysten läpiviemiseksi tai edistämiseksi, saattaa myöskin nykyisissä oloissa esiintyä varsin yllättäen. Sellaisista suurkysymyksistä, joita sosialidemokraattien olisi mentävä hallituksesta käsin hoitelemaan, jos osoittautuu, etteivät porvarit joko halua tai pysty niitä hoitamaan, olisi tälläkin hetkellä näköpiirissä muun muassa tullikysymyksen lopullinen ratkaisu ja verotusjärjestelmämme kokonaisuudistus.

Siirryttäessä eduskunnallisen toiminnan alalla entistä suurempaan asiallisuuteen täytyy myöskin menettelytapojen hallituskysymyksessä olla nykyistä joustavampia. Puolueemme on tähän asti yleensä vain kaatanut hallituksia, joskus silloinkin, kun ei ole oikein aiottukaan. Meidän on tehostettava myöskin vastuuntunnettamme. Käytännöllisen politiikan kannalta taasen on tärkeätä, että vaikkakin eduskuntaryhmä on ensiarvoinen tekijä tilanteen seuraajana ja ensimmäisten johtopäätösten vetäjänä, puolue kuitenkin sääntöperäisten elimiensä kautta ensikädessä päättää ratkaisevista toimenpiteistä hallitukseen osallistumiseen nähden. Eduskuntaryhmälle on tietysti siinä sivussa jätettävä neuvoa-antava asemansa ja myöskin kontrollioikeus sen keskuudesta tai kannatuksella muodostetun hallituksen toimintaan nähden.

Edelläolevan perusteella ehdotamme voimassaolevan hallituskysymystä koskevan päätöksen sijaan hyväksyttäväksi seuraavaa".

1. *Sosialidemokraattinen puolue voi yksin muodostaa hallituksen tai ottaa osaa, edeltäpäin sovitun ohjelman perusteella, kokoomushallitukseen, jos sellaisesta menettelystä katsotaan olevan hyötyä työväenluokalle.*

2. Puolueen osallistumisesta hallituksen muodostamiseen päättää jokaisessa yksityistapauksessa puolueeneuvosto, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tehtyä siitä esityksen. Myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi vaaditaan puolueeneuvostossa $\frac{2}{3}$ äänen enemmistö.

3. Hallituksessa olevain puolueen jäsenten on oltava läheisessä vuorovaikutuksessa puoluetoimikunnan ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän valmisteluvaliokunnan kanssa ja niiden yhteisen kontrollin alaisena.

4. Kun puolueen jäsenten hallitukseen kuulumiselle ei enää ole edellytyksiä, päättää puolueeneuvosto, tai, kiireellisissä tapauksissa, puoluetoimikunta yhdessä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän valmisteluvaliokunnan kanssa, puolueen jäsenten kutsumisesta pois hallituksesta.

5. Puolueen jäsenten ollessa hallituksessa on puolueen sanomalehdistön ja puolueen järjestöjen voimakkaasti tuettava hallituksen toimenpiteitä ja yleensä pidättäydyttävä julkisesta arvostelusta. Milloin kuitenkin arvostelun aihetta ilmaantuu, on arvostelu suoritettava toverillisessa mielessä ja asiallisilla perusteilla.

Puoluetoimikunta on ottanut yllä käsitellyn asian huomioon menettelytapaa koskevassa esityksessään. Yllä oleva esitys on puoluetoimikunnan mielestä sikäli virheellinen, että sen mukaan eduskuntaryhmä, joka kuitenkin on lähinnä yhteistoiminnassa sos.-dem. hallituksen kanssa ja jonka kannatukselta tämä on ehdottomasti riippuvainen, ei voisi ratkaisevasti päättää hallituksen asettamisesta, vaan ainoastaan tehdä asiasta aloitteen. Samaten ei ryhmä yleensä voisi päättää hallituksen eroamisesta, joten ainakin teoreettisesti katsoen voisi syntyä sellainen käytännössä mahdoton tilanne, että sos.-dem. hallitus jatkaa toimintaansa, vaikka ryhmän enemmistö ei sen politiikkaa hyväksy. Ryhmällä pitää siis edelleen olla sama päätösvalta näissä asioissa kuin puolueeneuvostollakin. Lisäksi on puoluetoimikunnan mielestä selvemmin määriteltävä, millä edellytyksillä puolue voi mennä hallitukseen. Yllä olevan ensimmäisen ponnen mukaan olisi tosin koomushallitusta asetettaessa sovittava hallitusohjelmasta, mutta yhtä välttämätöntä on, että puhtaasti sosialidemokraattistakin hallitusta muodostettaessa hankitaan sille riittävä parlamentaarinen pohja.

Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen.

Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Tuottaakseen parhaimmat mahdolliset tulokset tulee työväenliikkeen molempien valtahaarojen, ammatillisen ja poliittisen toimin-

nau, kulkea käsi kädessä. Tämä periaate on omaksuttu kaikkialla, missä sosialidemokraattinen puolue johtaa työväen poliittista toimintaa ja missä parlamentaarisella pohjalla toimiva ammatillinen liike taistelee palkkatyöläisten etujen ja oikeuksien puolesta.

Meidänkin maassamme on aikoinaan sos.-dem. puolueen ja ammatillisen liikkeen välillä vallinnut hyvä yhteisymmärrys ja kaikin puolin luottamukselliset suhteet. Niin ei valitettavasti kuitenkaan ole ollut enää jälkeen vuoden 1920, jolloin kommunistit saivat ylivallan Suomen Ammattijärjestössä ja muissakin ammatillisissa keskuselimissä. Yhteisymmärrys ei ole ollut mahdollista, koska kommunistit jo heti alusta lähtien ryhtyivät käyttämään ammattiyhdistysliikettä ja sen järjestöjä puolueemme vastaiseen toimintaan.

On tunnustettava, että sos.-dem. ammattiyhdistysväki ja puolue ovat vuosien kuluessa osoittaneet kärsivällisyyttä ja pitkämielisyyttä Suomen Ammattijärjestöä johtavia kommunisteja kohtaan, mutta lopulta kehittyivät asiat kuitenkin siihen, että sos.-dem. ammattiyhdistysväki katsoi puolueenkin edun mukaiseksi ryhtyä toimenpiteisiin ammattiyhdistysliikkeen saattamiseksi periaateiltaan ja menettelytavoiltaan sellaiseksi, että entiset luottamukselliset suhteet Sos.-dem. puolueen ja ammatillisen liikkeen välillä voivat jälleen alkaa ja jatkua molemminpuoliseksi eduksi ja koko maamme työväenluokan onneksi ja menestykseksi.

Tampereen Sos.-dem. Kunnallisjärjestö, samalla kuin se asettuu täydellisesti kannattamaan sos.-dem. ammattiyhdistysväen tähänastisia toimenpiteitä, pitää välttämättömänä, että puoluekokous myöskin antaa niille hyväksymisensä, sekä määrittelee puolueen suhteet ammattiyhdistysliikkeeseen nähden kokonaisuudessaan.

Edelläolevan perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous toteaa, että nykyään Suomen Ammattijärjestön johdossa olevat henkilöt ovat omaksuneet sos.-dem. puolueeseen nähden vihamielisen kannan ja sallineet ammatillisissa järjestöissä jatkuvan sellaisen toiminnan, joka vahingoittaa sos.-dem. puoluetta, minkä vuoksi kokous päättää, ettei puolue toistaiseksi voi antaa kannustaan Suomen Ammattijärjestölle.

Sen sijaan puoluekokous selittää, että puolue tulee antamaan kaiken mahdollisen tukensa ja kannatuksensa sellaiselle ammatilliselle järjestötoiminnalle, joka kiinteässä yhteydessä länsimaiden mahtavan ammattiyhdistysliikkeen kanssa taistelee palkkatyöläisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen ja oikeuksien puolesta.

Puoluetoimikunta kannattaa ylläolevan esityksen tarkoitusta ja on ottanut sen huomioon menettelytapasityksessään.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

Kymin ty:n esitys.

Työväestö on nykyään entistä enemmän alkanut kiinnittää huomiota yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon. Jotta työväestön mielipiteet paremmin tulisivat huomioon otetuiksi, on koetettu saada omia uskottuja melkein kaikkiin luottamustoimiin. Tämä luottamuspaikkojen valtaaminen onkin edistynyt ripeästi, niin että toisin paikoin on meillä ollut puutetta kyvykkäistä henkilöistä. Siksi on täytynyt useinkin valita tehtäviin henkilöitä, joilla on ollut ennestään jo tehtäviä tarpeeksi.

Tällainen yksilöiden, liikakuormitus koituu kuitenkin vahingoksi. Monta kertaa sattuu sitä paitsi, että olisi tilaisuus täyttää kyseessä oleva paikka likipitään yhtä pätevällä henkilöllä ja valinta voisi olla edullisempi, sillä hän voisi paremmin antautua tehtävänsä.

Edellämäinittu yksilöiden liikakuormitus on vallalla yhtä hyvin palkattomien kuin palkallistenkin paikkojen täyttämisessä. Ja hyväpalkkaisten paikkojen täyttämisessä samoilla henkilöillä on vielä toinen ikävä puolensa. Jos valitsemme hyvin palkattuihin tehtäviin aina vain samat, välittämättä laisinkaan siitä, kuinka paljon valittu voi tehtävään uhrautua ja kuinka paljon hänellä jo mahdollisesti on entisiä palkallisia tehtäviä, niin kasvatamme omasta keskuudestamme joukkojen mielestä liian suurituloisia henkilöitä. Tämän yhteydessä on hyvä muistaa, miten perusjärjestöt tekivät tinkimättömiä päätöksiä viime keväänä virkamiesten palkkaliikkeen aikana ja myöskin että meikäläinen eduskuntaryhmä koettaa vaikuttaa valtion virkamiesten palkkauksen järjestelyyn tasaisemmalle pohjalle.

Senpä takia, että olisimme jäävittömät ajamaan työväestön etuja ja että joukot voisivat paremmin tuntea johtajansakin tovereiksi, sekä ettemme itse työntäisi kellekään liian paljon tehtäviä, ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

että kaikkiin luottamustehtäviin henkilöitä valittaessa otetaan entistä enemmän huomioon kysymyksessä olevan henkilön entiset tehtävät ja jos havaitaan, että hänellä on vielä aikaa uudenkin tehtävän suorittamiseen, niin vasta senjälkeen tehtäköön valinta, etenkin jos on kysymys palkallisesta tehtävästä.

Puoluetoimikunta huomauttaa, että toistaiseksi usein, pystyvien voimien puutteessa, täytyy rasittaa samoja tovereita kohtuuttomasti tehtävillä, mutta koska esityksen tarkoitus on oikea ja sen sanamuoto antaa mahdollisuuden tarpeelliseen harkintaan, puoluetoimikunta katsoo voivansa sitä *puoltaa*.

Edustajien kurinpidon tehostaminen.

Kymin ty:n esitys.

Nykyään on tullut yleiseksi tavaksi, että valtuustojen, sekä eduskunnan jäsenet ovat liian paljon poissa kokouksista. Ja, mikä harmillisempaa, nämä poissa-olot tapahtuvat usein ilman tavanmukaista lupaa. Tällainen ilmiö, jos se saa jatkua, vie siihen, ettemme voi koskaan varmuudella sanoa, kuinka monta meikäläistä suvaitsee kulloinkin saapua kokoukseen.

Jotta sos.-dem. edustajat täyttäsivät paremmin heille uskotun tehtävän ja jotta joukot voisivat paremmin seurata kunkin edustajan läsnäoloja, ehdotamme kokouksen päätettäväksi:

• että kunnan valtuustojen kokouksista sanomalehtiselostuksissa mainitaan, ketkä meikäläisistä valtuutetuista olivat ilman lupaa tälle hyväksyttävää syytä poissa, sekä että myöskin eduskuntaistunnoista luvatta poissaolemiset julkaistaan puolueen pää-äänenkannattajassa ja asianomaisten edustajien piirilehdissä.

Puoluetoimikunta puoltaa esityksen hyväksymistä, kuitenkin niin muutettuna, että se koskee vain valtuustojen kokouksia sekä tärkeämpiä eduskunnan istuntoja, koska useasti on sellaisiakin istuntoja, jotka ovat puhtaasti muodollista laatua ja vailla tosiasiallista merkitystä.

Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vasfedes erotettaviin henkilöihin.

Käkisalmen ty:n esitys.

Jos henkilö on toiminut puolueohjelmaamme tai yleensä puolueemme periaatteita vastaan, varsinkin ollessansa johtavilla paikoilla puolueemme vaikutusvaltaisissa elimissä, kuten eduskunnassa, vaali-piiritoimikunnissa aina kunnanvaltuustoihin asti, tai myös toimies-saan puolueosastoissa ja yhdistyksissä, ja on havaittu hänen myötätunnollaan auttavan vastapuolueitamme ajamaan tarkoituksperiään, niin olkoon perusjärjestöillä samoin kuin myös puoluetoimikunnalla oikeus erottaa puolueesta sellaiset henkilöt ilman puoluekokouksen päätöstä.

Puolueesta erotetut henkilöt katsottakoon täydellisesti työväen luottamuksen menettäneiksi alköönkä otettako heitä mihinkään työväen johdon ja vaikutusvallan alaisiin toimipaikkoihin tai liikelaitoksiin.

Puoluetoimikunta pitää mahdottomana antaa perusjärjestöille oikeutta erottaa puolueesta jäseniä; tämä oikeus on pidätettävä ylemmille puolue-elimille, puolue-neuvostolle ja puoluekokoukselle. Sitä vastoin yhdistykset voivat erottaa jäseniä omasta keskuudestaan, samaten piirikokous voi erottaa jäseniä piirijärjestöstä tai kunnallisjärjestöstä.

Puolueesta erotettuja henkilöitä ei luonnollisesti valita sos.-dem. työväen toimesta sellaisiin toimiin, joissa he voivat vahingoittaa puoluetta. Tällaiset asiat vaativat kuitenkin harkintaa kussakin tapauksessa erikseen, koska esimerkiksi osuusliikkeissä työväki useasti toimii yhdessä porvarillisten kanssa, joten kokonaan porvarillisiakin henkilöitä voi tulla valituiksi niiden johtoon. Puolue-toimikunta näin ollen ehdottaa, *ettei esitys antaisi aihetta toimenpiteisiin.*

Puolueemme opinto- ja virkistyskoti.

Helsingin ty.n Toveriseuran esitys.

Viime vuosina ovat useat sosialidemokraattiset järjestöt hankkineet itselleen kesäkoteja, joissa voidaan kohtuullisilla kustannuksilla viettää sunnuntaipäiviä ja kesälomaa. Työväen Akatemia on ostanut itselleen opintotalon, jossa nykyään opiskellaan lähes ympäri vuoden. Osuuskaupallisilla keskusjärjestöillä on myöskin varattuna oleskelupaikka henkilökuntaa varten j.n.e. Puolueellamme pitäisi olla myöskin omat suojansa, jossa se voisi harjoittaa vastaavanlaista toimintaa.

Tämänlaista opinto- ja virkistyskotiä voitaisiin käyttää useaan eri tarkoitukseen. Meidän pitäisi lähivuosina saada pystyyn puolueopisto. Tämä voisi alussa toimia vain joitakin kuukausia ja sitä varten olisi saatava sellainen opintokoti, jossa oppilaat voisivat myöskin asua, koska muuten heidän oleskelunsa tulisi liian kalliiksi. Tämän lisäksi olisi järjestettävä kurssitoimintaa erilaisia tarkoituksia varten ja siinäkin tarvittaisiin samanlaista huoneistoa. Meidän kenttämiehemme — piirisihteerit, sanomalehtimiehet, luennoitsijat y.m. — kaipaavat yhteistä paikkaa, jossa voisivat viettää kesälomansa ja samassa yhteydessä opiskella ja koota aineistoa seuraavaa työkautta varten. Yhteisessä paikassa viettäen kesälomaansa voisivat he saada toisiltaan kokemuksia vastaisessa työssä käytettäväksi. Puolueen olisi samaten jossakin muodossa turvattava työntekijöitään, senjälkeen kuin he ovat menettäneet työkykynsä. Tietämämme mukaan on tälläkin kertaa osa entisistä kansanedustajista hoidettavana kunnalliskodeissa. Sopivalla järjestelyllä voitaisiin tämantapaisissa tapauksissa ehkä varata tällaisessa laitoksessa heillekin suojaa, joko mak-

sutta tahi hyvin pienellä maksulla. Muut käyttäjät suorittaisivat tietenkin oleskelustaan kohtuullisen korvauksen.

Edelläolevasta seuraa, että tämän opinto- ja virkistyskodin tulisi sijaita Helsingin lähistöllä. Suotavaa olisi, että sen yhteydessä olisi jonkin verran puutarhamaata ja uimaranta. Alueen pitäisi olla myöskin niin suuri, että sitä voitaisiin myöhemmin laajentaa, jos esimerkiksi haluttaisiin sen yhteyteen sijoittaa puolueen lastenkoti.

Tämäntapainen yritys tarvitsee tietenkin toteutuakseen paljon varoja. Tässä suhteessa onkin nähtävästi paljon vaikeuksia voitettavana. Jos asia pitäisi tällä kertaa ratkaista kaikkine käytännöllisine seikkoineen, olisi päätöksen tekeminen hyvin vaikeata. Mutta tällä kertaa esitämmekin hyväksyttäväksi asiasta vain periaatteellisen päätöksen, ja asian käytännöllinen ratkaisu voitaisiin jättää puolue-neuvoston tehtäväksi.

Mitä varojen saantiin tulee, voitaisiin ajatella, että kiinteistöä vastaan saataisiin kiinnelainaa noin 50—60 % kiinteistön arvosta. Ehkä voitaisiin jossakin muodossa saada valtioltakin varoja. Myöskin voitaisiin ajatella yhtenä keinona sellaista ratkaisua, että puolue ja piiri-järjestöt panisivat toimeen suurarpajaiset, joiden puhtaasta tulosta jaettaisiin piireille kolmasosa, sen mukaan kuin kukin piiri on myynyt arpoja, kolmas osa jäisi puolueen valistusrahastoon ja loppuosa käytettäisiin tämän laitoksen hyväksi. Voitaisiin myöskin odottaa, että lahjoituksina saataisiin kokoon joitakin summia. Kun ensin ryhdytään keräämään tarkoitukseen varoja ja vasta sen jälkeen, kun varoja on saatu joku määrä kokoon, ryhdytään yritystä käytännössä toteuttamaan, ei asian periaatteellinen ratkaisu ole vaikea. Edelläolevaan nojaten ehdotamme:

että puoluekokous päättäisi ryhtyä toimenpiteisiin opinto- ja virkistyskodin aikaansaamiseksi puolueelle ja jättäisi varojen keräämisen ja asian hoitamisen puolue-neuvoston tehtäväksi.

Puoluetoimikunta tunnustaa 'asian huomiota ansaitseväksi, jopa sängen tärkeäksi. Koska se kuitenkin sitoisi huomattavasti varoja, ei puoluetoimikunta tahdo varsinkaan nykyisinä kireinä rahoituskäytöinä puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan, vaan ehdottaa, että asia lykättäisiin puoluetoimikunnan ja puolue-neuvoston tarkemmin valmisteltavaksi ja myös toteutettavaksi, jos mahdollisuuksia huomataan olevan.

Puolue ja työläisnuoriso.

/Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan esitys.

Sosialidemokraattinen puolue on aina käsittänyt, miten suuri merkitys nuorisolla työväenliikkeelle on sekä nykyisyydessä että vastaisuudessa. Siitä johtuu, että puolue on myötätuntoisesti suhtautunut ja tukenutkin sitä työtä, jota nuoriso järjestöissään suorittaa. Tämän työn tarkoituksena on saattaa nuoret työläiset tuntemaan sosialismia, johtaa heidät käyttämään ja kehittämään lahjojansa ja taipumuksiansa käytännöllisessä järjestöelämässä ja luomaan järjestöjen jäsenille periaatteellinen pohja ja vakaumus jatkuvaa luokkataistelua varten. Siis, lyhyesti sanoen, uuden sellaisen taistelijapolven kokoaminen ja kasvattaminen, jolla on hallussaan ne tiedot ja taidot, joita nykyinen työväenliike moninaisine, yhä lisääntyvine tehtävineen kaikilta jäseniltään vaatii.

<

Viime vuosina, jolloin taistelu nuorison omistamisesta on kaikkien yhteiskunnallisten eturyhmien kesken yhä kiihtynyt, on nuorisoliikkeen merkitys myöskin meidän puolueellemme tullut yhä selvemmäksi. Viime puoluekokouksen päätös, jolla puolue-toimikunta sekä perusjärjestöt velvoitettiin nuorisotoimintaa tukemaan, osaltaan todistaa sitä, että puoluepiireissä nuorison voittaminen sosialismille käsitetään siksi työksi, jolle puolueen toiminta ja mahdollisuudet vastaisuudessa perustuvat. Puolueen antama tuki on myöskin osaltaan vaikuttanut siihen, että nuorisoliike on jatkuvasti varmistunut tehtäväänsä suorittamaan ja nuorisoliiton jäsenmäärä tasaisesti vuodesta vuoteen noussut. Mutta liiton valistustyön ja yleensä toiminnan voimaperäiseksi ja tehokkaaksi saattamisen esteenä on ja tulee vielä olemaan lähimmässä vastaisuudessa varojen puute, ja senvuoksi toivomme, että puolue edelleenkin tukisi nuorisotoimintaa. Tämä tapahtuisi soveliaimmin sillä tavalla, että kaikki puoluejärjestöt, joiden taloissa sosialidemokraattisia nuoriso-osastoja toimii, antavat näille mahdollisimman halvalla vuokralla tai kokonaan ilman vuokraa toimintahuoneiston käytettäväksi.

Puoluejärjestöjen olisi pyrittävä nuoriso-osastojen kanssa yhteistyöhön opintotoiminnan ja valistustyön järjestämisessä ja annettava osastoille taloudellista apua jäsentensä lähettämistä varten puolueen ja muiden sosialidemokraattisten järjestöjen opastus- ja luentokursseille. Yleensä on pyrittävä toverillisella ja ymmärtävällä suhtautumisella vaikuttamaan nuorisoon siten, että se tuntee olevansa osa siitä kokonaisuudesta, minkä sosialidemokraattinen työväenliike muodostaa, joten nuorison siirtyminen puoluejärjestöihin tapahtuu luonnostaan, ilman erikoisia määräyksiä. Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuoriso-

toiminnalle on mahdollisuuksia, eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestön *tehtävä aloite nuorisosaston perustamisesta* ja kaikin tavoin tuettava osaston toimintaa siksi, kunnes se on alkuvaikeudet sivuuttanut. *Puoluetoimikunnan menoarvioon olisi vuosittain varattava määräraha nuorisoliiton avustamiseksi järjestäjän palkkaamista, valistusvälineiden hankkimista ja koko maata käsittävien nuorisokurssien järjestämistä varten.*

Puoluetoimikunta puoltaa ylläolevain toivomusten huomioonottamista; nuorisoliitolle vuosittain myönnettävä avustus jää suuruudeltaan puolueuuevoston kussakin tapauksessa määrättäväksi.

Puolue ja työläisnaiset.

Viipurin kaup. sos.-dem. naisyhdistyksen esitys.

Naiset joutuvat nykyään yhä enemmän olemaan mukana puolue-tehtävissä rinnan miesten kanssa sekä valtiollisella että kunnallisella-kin alalla, samalla kun useammilla seuduilla lasten huolto ja kasvatustyö on kokonaan naisten käsissä. Kuitenkin ovat naiset enimmäkseen saaneet yksin huolehtia valistus- ja kasvatustyöstään, joka on tarpeen, jotta he voisivat kunnollisesti ajaa asiaansa. Sentähden esitämme puoluekokouksen päätettäväksi:

että puolue kiinnittäisi enemmän huomiota naisten valistustyöhön . ja ryhtyisi asiaa eteenpäin viemään joko yksinään tai Sos.-dem. Työläisnaisliiton avustuksella, joka toimenpide tulisi tuottamaan hyötyä puolueemme yhteistyölle.

Puoluetoimikunta puoltaa esityksen hyväksymistä; asian järjestelystä sopikoot puoluetoimikunta ja naisliiton toimikunta.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

Tampereen Sos.-dem. Klubin esitys.

Koska se puolueen sosialisohjelmaehdotus, joka oli laadittu vuoden 1922 puoluekokoukselle ja joka edelleen vuoden 1926 puoluekokouksessa oli käsiteltävänä, mutta jätettiin puoluetoimikunnan asetettavan komitean valmisteltavaksi, ei sisällä tarkkaa ja selvää määräystä työväen omien liikelaitosten työväestön oikeudesta ottaa osaa näiden liikelaitosten hallintaan, ehdotamme sopivassa kohdassa tässä ohjelmassa määrättäväksi,

että puoluekokous velvoittaa kaikki työväen hallitsemat ja määräämisvallan alaiset liikelaitokset, kuten osuuskaupat, kirjapainot y.m.,

kiireellisesti ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin että näiden liikelaitosten palveluksessa oleva työväestö pääsee vaikuttamaan liikkeiden johtoon ja hallintoon siten, että kunkin liikkeen hallintoelimeen (johtokuntaan) työläiset ovat oikeutettuja valitsemaan ainakin yhden täysivaltaisen edustajan.

Siinä tapauksessa, ettei puoluekokous tällaista erikoiskohtaa katsoisi voivansa sisällyttää sosialisimisohjelmaan, pyydämme, että puoluekokous tekisi tästä kysymyksestä erikoispäätöksen.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Hyvien suhteiden aikaansaaminen työväen liikkeiden ja niiden työläisten välillä on mitä tärkeintä. On voitu havaita, ettei näiden liikkeiden työväki enää tunne samalla tavalla solidarisuutta niitä kohtaan kuin työväenliikkeen alkuaikoina, jolloin työväen perustamat liikeyritykset äsken oli luotu palvelemaan työväen luokkaetuja ja tämä niiden tarkoituksena oli kaikille ilmeinen ja läheinen. Liikkeiden paisuttua laajemmiksi ja alettua noudattaa tiukemmin liikeperiaatteita ei tämä etujen solidarisuus ole enää ollut yhtä ilmeinen; sitä vastoin työläiset tuntevat solidarisuutta muiden liikkeiden työläisiä kohtaan ja nämä taas ovat toisinaan pitäneet mahdollisena toteuttaa ensin juuri työväen liikkeissä sellaisia parannuksia, jotka on toivottu voitavan senjälkeen sitä helpommin pakottaa muutkin liikkeet omaksumaan. Liikkeen johdon taholla taas on suhtautumisessa työväkeen toisinaan pidetty liian yksipuolisesti kiinni työnantajanäkökohdista. Enemmän molemminpuolista ymmärtämystä ja luottamusta olisi siis saatava aikaan. Tätä varten olisi luotava jonkinlainen työväen edustus.

Mitä erikoisesti työväen kirjapainoihin tulee, tehtiin jo ennen sotaa Viipurin työväenkirjapainossa tämänsuuntaisia yrityksiä, mutta tulos ei liene ollut tyydyttävä. Nykyään on ainoastaan Kansan Lehden kirjapainossa tämä asia järjestetty, nimittäin siten, että työväellä on vakituinen edustajansa, joka johtokunnassa ottaa osaa työoloja koskevien asioiden käsittelyyn. Tuloksiin ei olla liikkeen johdossa täysin tyytyväisiä.

Ruotsissa on työväen kustannusliikkeiden liiton ja kirjaltajain liiton v. 1926 solmimalla sopimuksella tämä asia järjestetty siten, että »työnantajan on, huomioonottaen muuten sopimuksen määräykset, yksissä neuvoin henkilökunnan kanssa johdettava työtä ja jaettava se sekä otettava ja erotettava työläisiä». Tätä varten henkilökunta valitsee 3 edustajaa, joiden edelleen tulee 1) valvoa, että työläisten teknilliset kokemukset ja ammattitiedot tulevat mahdollisimman hyvin liikkeen hyödyksi käytetyiksi, 2) toimia niin, että liikettä hoidetaan taloudellisesti, 3) myötävaikuttaa siihen, että työ-

paikalla vallitsee järjestys ja työilo ja että kaikki innolla työskentelevät liikkeen hyväksi, 4) toimia sen puolesta, että liikkeen työväen ja johdon välillä vallitsisi hyvät suhteet, ja 5) ottaa yhteisesti käsiteltäväksi kaikki sellaiset asiat, jotka koskevat työläisiä henkilökohdaisesti heidän suhteessaan liikkeeseen, ei kuitenkaan sellaisia kysymyksiä, jotka sopimuksen mukaan on ratkaistava pääjärjestöjen kesken. Työnantajan on hankittava työväenedustajain neuvo asioissa, jotka koskevat 1) suurempia liikkeen muutoksia tai laajennuksia, 2) työpaikan terveydellisiä oloja, 3) työläisten ottamista ja erottamista, 4) työnjohtajain asettamista, 5) työajan muuttamista ja 6) loman sijoittamista. Mitään haittoja ei tästä järjestelystä kuulu olleen. Ruotsissa ei sitä vastoin liene missään työväen kirjapainossa työväen edustajia johtokunnassa.

Äsken selostettu järjestelmä tuntuu hyvin miellyttävältä. Kun henkilökunta tietenkin valitsisi kehittyneimpiä jäseniään edustajikseen, voitaisiin heidän myötävaikutuksellaan helpommin selvittää ilmeneviä riitakysymyksiä; voitaisiin antaa heille sellaisiakin tietoja liikkeen asemasta, joita ei tahdota laajemmin levittää. Kun työväen edustajia olisi useampia, voisivat eri ammattiryhmät tulla edustetuiksi. Edustajille voitaneen myös antaa oikeus olla johtokunnassa saapuvilla työoloja koskevia kysymyksiä käsiteltäessä ja käyttää niistä puhevuoroja. Sitä vastoin, koska kustannuslaitoksemme eivät ole vain liikeyrityksiä, vaan myös ja ennen kaikkea puoluepoliittisia laitoksia, ei ainakaan niinkauan kuin työväenliikkeessämme vallitsee hajaannus voida velvoittaa kustannusliikkeitämme ottamaan johtokuntiinsa muita kuin kustannusliikkeen itsensä valitsemia henkilöitä. Samaa järjestelyä kuin kustannusliikkeissämme voitaneen myös noudattaa muissa työväen liikeyrityksissä.'

Puoluetoimikunta siis ehdottaa:

että puoluekokous kehoittaisi työväen kustannusliikkeitä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta liikkeen palveluksessa olevat henkilöt valitsisivat edustuksen, jonka kanssa liikkeen johdon on neuvoteltava työoloja koskevista kysymyksistä ja jolle muutenkin myönnetään tarpeelliset aloite-, lausunnonanto- ja valvontaoikeudet; sekä

että puoluekokous kehoittaisi puolueen jäseniä muissakin työväen omistamissa tai sen vaikutusvallan alaisissa liikkeissä toimimaan äsken mainitun työväen edustuksen aikaansaamiseksi.

Puolueen suhde kieltolakiin.

Helsingin ruotsalaisen ty.n esitys.

Helsingin ruotsalainen työväenyhdistys ehdottaa,

että puoluekokous ottaisi käsiteltäväksi kysymyksen, onko kieltolaki-

laki ollut omiansa edistämään Suomen kansan keskuudessa raittiutta, vai havaitseeko puolue olevan syytä tarkistaa kantansa sanottuun lakiin nähden.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Että nykyinen raittiustilanne on hyvin epätydyttävä, myöntävät kaikki. Toinen kysymys on, olisiko joku muu järjestelmä johtanut parempiin tuloksiin. Voidaan pitää luultavana, että tiukentamalla valvontaa voidaan huomattavasti tehostaa kieltolain toimeenpanoa, ja ennenkuin tässä suhteessa on tehty mitä tehdä voidaan, ei puolueella ole syytä tarkistaa kantaansa. Puoluetoimikunta näin ollen ehdottaa, ettei esitys antaisi aihetta toimenpiteisiin. Sitä vastoin on puoluejärjestöjemme kaikkialla seurattava raittiustilanteen kehitystä ja tekemiensä havaintojen perusteella tehtävä voitavansa sen parantamiseksi.

Työntekijäin oikeus vuosilomaan.

Käkisalmen ty:n esitys. •

Suomen Ammattijärjestön ja siihen kuuluvien liittojen edustajakokoukset eivät ole tähän asti kiinnittäneet riittävää huomiota niihin epäkohtiin, jotka ovat ilmenneet työsopimuslain käytäntöön soveltamisessa työläisten vuosilomaan nähden. Puutteellisuksiensa johdosta työsopimuslaki riistää suurelta osalta työläisiä vuosiloma-oikeuden ilman työnantajien erikoisesti lakia rikkomattakin, puhumattakaan sesonkityöläisistä, jotka melkein poikkeuksetta jäävät lain ulkopuolelle ja siis vaille vuosilomaa. Samoin myöskin sahateollisuuden alalla työskentelevät työläiset eivät voi lain nykyisellään ollessa saada edes 4 päivän lomaa. On myös paljon sellaisia pikkuliikkeenharjoittajia, jotka käyttävät liikkeitään 3 tai 4 kuukautta vuodessa ja vaihtavat tällä tavoin työvoimaa, vapautuen näin ollen maksamasta työläisilleen vuosilomakorvausta Siksi ehdotamme,

että työsopimuslain työntekijäin vuosilomaa koskevaan 14 §:ään tehtäisiin seuraava lisäys: »Ja kolmen kuukauden yhtämittaisesta työstä on varattava kolmen päivän loma.»

Puoluetoimikunta pitää esityksen tarkoitusta hyvänä ja ehdottaa esityksen lykkäämistä eduskuntaryhmälle toimenpiteitä varten.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

Helsingin ty:n Toveriseuran esitys.

Työväen kansainvälisen toiminnan yhä kehittyessä ja laajentuessa käsittämään jo varsinaista puolueen ja nuorisoliikkeen rivimiesainesta-

km on kansainvälisen yhteiskielen tarve samalla käynyt entistä tun-
tuvammaksi. *

Kansainvälisen kielen kysymys oli vuoden 1926 puoluekokouksessa esillä saaden siellä ymmärtämystä osakseen. Puoluekokous hyväksyi-
kin asiasta seuraavan päätöslauselman:

»Puoluekokous lausuu sen toivomuksen, että puoluelehdistö tekisi
työväen keskuudessa tunnetuksi kansainvälisen kielen asiaa sekä
pitäisi yllä työväen harrastusta kansainvälisen kielen suhteen.»

Tämä päätöslauselma ei kuitenkaan ole omiansa edistämään kan-
sainvälisen kielen harrastusta työläispiireissä siinä määrässä, kuin
nykyiset kansainväliset suhteet vaativat. Asiaa olisi ryhdyttävä vie-
mään eteenpäin entistä pontevammin myös sosialidemokraattisen
puolueen toimesta.

Näin ollen rohkenee allekirjoittanut osasto esittää asian jälleen
puoluekokouksen käsiteltäväksi huomauttaen, että tällä välin on
muun muassa Ruotsin suuri veljespuolue päättävästi merkinnyt kan-
tansa siihen ja ryhtynyt toimiin esperanton saattamiseksi Sosialisti»
sen Työväen Internationaalin viralliseksi kieleksi.

Lähtemättä toistamaan niitä perusteluja, jotka viime puolue-
kokoukselle asiasta esitettiin (ne pyydetään lukemaan vuoden 1926
puoluekokouksen pöytäkirjasta sivuilta 129—130 ja 60—62), ehdo-
tamme puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous velvoittaa:

1) puoluelehdistön entistä enemmän tekemään tunnetuksi kansain-
välisen kielen aatetta ja esperanton saavutuksia työväestön keskuu-
dessa;

2) sos.-dem. eduskuntaryhmän ryhtymään aloitteisiin esperanton
saattamiseksi oppiaineeksi kansakouluopettajaseminaareihin, oppi-
kouluihin, kansakouluihin ja kansakoulun jatkokouluun;

3) puoluetoimikunnan yhtymään toisten veljespuolueiden teke-
miin esityksiin esperanton saattamiseksi Sosialistisen Työväen
Internationaalin viralliseksi kieleksi,

Tov. Edvard Manner on tehnyt samasta asiasta esityksen, jonka pe-
rustelut ovat miltei-kokonaan samansisältöiset kuin ylläolevat, sama-
ten ponnet sillä eroituksella että ponnesta 1) puuttuvat sanat »entistä
enemmän», että pontteen 2) on loppuun lisätty sanat »ja työväenopis-
toihin» sekä että pontteen 3) on loppuun lisätty sanat »ja ottamaan
esperanton käytäntöön kansainvälisessä kirjeenvaihdossaan». — Hel-
singin metallityöläisten sos.-dem. yhdistyksen johtokunta puoltaa
esityksen ottamista puoluekokouksessa käsiteltäväksi.

Puoluetoimikunnan lausunto: Esitysten ensimmäinen ponsi sisältää miltei saman kuin viime puoluekokouksessa hyväksytty ja voidaan se ilman muuta hyväksyä nytkin. Toisen ponnien puoluetoimikunta puoltaa hyväksyttäväksi näin muutettuna: »puoluekokous kehoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmää tekemään aloitteen esperanton saattamiseksi vapaaehtoiseksi oppiaineeksi oppikouluihin ja eri paikkakuntien puolueosastoja harkitsemaan, onko syytä ehdottaa sen ottamista työväenopistojen ohjelmiin.» Ei ole nimittäin monikielisuuden vai-vaamassa maassamme syytä pakottaa oppimaan vielä useampia kieliä, mikäli ei todellinen tarve tee sitä toivottavaksi. Viimeinen ponsi ehdotetaan poistettavaksi.

Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö.

Tuletnan ty:n esitys.

Tämän rajaseudun työtätekevät toivovat, että puoluekokouksessa «tettaisiin huomioon tämänkin rajaseudun oloja, niin että puolue-toimikunta velvoittaisi piiritoimikuntaa pitämään parempaa huolta kulmakunnastamme. Täällä käy nimittäin vain harvoin sos.-dem. puhujia; kommunisteja liikkuu enemmän ja kansa on luisumassa kommunismin syliin.

Puoluetoimikunnan lausunto: Asia lykättänee puoluetoimikunnalle ja asianomaisille piiritoimikunnille mahdollisuuden mukaan huomioon-otettavaksi.

Eri maiden sos.-dem. puolueiden keskuselinten kokoonpano.

K. H. Wiikin laatima selostus puoluekokoukselle.

Suomessa asetettiin työväenpuolueen perustavassa kokouksessa v. 1899 »puoluehallinto», johon kuului 18 jäsentä; näistä piti puolet valita puoluehallinnon kotipaikasta ja puolet muualta, mutta kaikki valittiin puoluekokouksessa. V. 1901 tehtiin se muutos, että hallintoon kuului 19 jäsentä, joista 7 hallinnon kotipaikkakunnalta ja 12 muualta; edelliset muodostivat» puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan» (siis aivan niinkuin Ruotsissa). — V. 1906 hyväksytyjen sääntöjen mukaan puolueen keskuselimet muodostuivat pääasiassa sellaisiksi, jommoisina ne tähän saakka ovat pysyneet: puolueuuevoston muodostivat puoluekokouksessa valittu 7-henkinen puoluetoimikunta ja 20 muuta jäsentä; viimeainitut valittiin eri vaalipiireistä, mutta vaali tapahtui puoluekokouksessa eivätkä piirit tehneet edes ehdotusta. V. 1909 tehtiin tähän se muutos, että puolueuuevoston maaseutu-jäsenet oli valittava piirikokouksissa ja puoluekokous vain hyväksyi heidät. V. 1919 tämä säännös sai nykyisen muotonsa, jonka mukaan puolueuuevostoon kuuluvat jäseninä »1) puoluetoimikunnan jäsenet, 2) piirikokousten esittämistä ehdokkaista puoluekokouksen valitsemat jäsenet, yksi vakinainen ja yksi varajäsen piirijärjestön kultakin alka-valta 5,000 jäseneltä.» (34 §.)

Ruotsissa puoluekokous valitsee »puoluehallinnon» (partistyrrelse); elleivät ehdokkaat saa ehdotonta äänten enemmistöä, toimitetaan uusi äänestys, jolloin tulevat kysymykseen ainoastaan enimmän ääniä saaneet. Valituista pitää 7 olla pääkaupungista ja nämä muodostavat puoluehallinnon »toimeenpanevan valiokunnan» (verkställande utskott). Puoluehallinnon 16 maaseutujäseneksi valitsee puoluekokous samaten täysin vapaasti parhaiksi katsomansa henkilöt, piirijärjestöjen tekemättä edes ehdotusta. Puoluehallinnon kokouksissa on kaikilla sen jäsenillä (myös toimeenpanevan valiokunnan jäsenillä) äänioikeus. (Puoluesääntöjen 7 §.)

Tanskan sos.-dem. puolueuuevostoon (Hovedbestyrelse, »päätoimikunta») kuuluvat 1) puoluekokouksen valitsemat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja rahastonhoitaja, 2) uuevoston itsensä valitsema sihteeri, 3) alueellisten puoluejärjestöjen valitsemat 50 jäsentä ja 4) ammatillisten ja osuustoiminnallisten järjestöjen valitsemat 4 edustajaa. Ainoastaan se, joka on 3 vuotta kuulunut puolueeseen, voi tulla valituksi puolueuuevostoon. Puoluetoimikuntaan (Forretningsudvalg, »asiainhoito-valiokuntaan») kuuluvat mainitut 4 toimihenkilöä sekä ammatillisten ja osuustoiminnallisten järjestöjen 4 edustajaa ynnä ne 19 henkeä, jotka puolueuuevostossa edustavat pääkaupunkia. Puoluetoimikunnan jäsenillä on puolueuuevoston kokouksissa äänioikeus samoin kuin muillakin. Puolueuuevoston kaikilla jäsenillä

on äänioikeus myös puoluekokouksissa, paitsi ei toimintakertomusta käsiteltäessä. (12—15 §§.)

Norjan työväenpuolueen puolueuuvostoon (landsstyre, »maa-johto») kuuluu 38 jäsentä, joista 16 asuu pääkaupungissa tai sen ympäristössä. Viimeksimainitut muodostavat puoluetoimikunnan (centralstyre, »keskusjohto»); he ovat: puoluekokouksen valitsevat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, pää-äänenkannattajan toimittaja ja 10 muuta jäsentä sekä 1 nuorisoliiton ja 2 naisliiton valitsemaa jäsentä. Puolueen edellämäinitut 3 toimihenkilöä valitaan erikseen ja vaaditaan tällöin ehdoton äänten enemmistö. Puolueuuvoston maaseutu jäsenet valitaan hekin puoluekokouksessa, mutta niin, että maan eri osat tulevat edustetuiksi. (7 §.)

Saksan sos.-dem. puoluekokous valitsee puoluetoimikunnan (Parteivorstand), jolloin uusi äänestys toimitetaan niihin nähden, jotka eivät heti ole saaneet ehdotonta äänten enemmistöä. Puolueuuvostoon (Parteiausschuss, »puoluevaliokunta») valitsevat piirijärjestöt kukin edustajansa, joiden vaalia ei puoluekokous edes vahvista. Saksassa siis puolueuuvosto ja -toimikunta ovat kaksi eri elintä, mutta ne pitävät muutamia kertoja vuodessa yhteisiä kokouksia: »Puoluevaliokunta käsittelee yhdessä puoluetoimikunnan kanssa puolueen tärkeimpiä kysymyksiä.» Tällöin puoluevaliokunta (puolueuuvosto) kuitenkin toimii vain neuvoa-antavana elimenä; puoluetoimikunta yksin päättää ja vastaa toiminnastaan vain puoluekokoukselle. Sekä puolueuuvoston että -toimikunnan jäsenillä on äänioikeus puoluekokouksissakin, paitsi keskuselinten omista asioista päätettäessä. (22, 23 §§.)

Ranskan sosialistisen puolueen puolueuuvostoon (Conseil national, »kansallisneuvosto-)) kuuluvat 1) piirijärjestöjen edustajat ja 2) puoluetoimikunta (Commission administrative permanente, »pysyväinen hallintovaliokunta»). Piirijärjestöt valitsevat edustajansa suoraan, tarvitsematta alistaa päätöstään puoluekokoukselle. Puoluetoimikuntaan kuuluu 33 jäsentä, jotka valitaan puoluekokouksessa; korkeintaan 12 puolnetoimikunnan jäsentä saa olla kansanedustajia. (30-32 §§.)

Englannin Labour Partylla on »toimeenpaneva valiokunta» (National executive), johon kuuluu 24 jäsentä. Nämä ovat: puolueen rahastonhoitaja, puolueeseen kuuluvain ammatillisten järjestöjen 12 edustajaa, eräiden keskusjärjestöjen yksi edustaja, alueellisten järjestöjen 5 edustajaa ja naisjärjestöjen 5 edustajaa. Kaikki valitaan puoluekokouksessa, jolloin äänestetään kunkin ryhmän ehdokkaista erikseen, senjälkeen kuin eri järjestöt ovat nimenneet ehdokkaansa. (4 §.) — Englannin Independent Labour Party valitsee puoluekokouksessaan »kansalliseen hallintoneuvostoon» (National Administrative Council) puheenjohtajan, rahastonhoitajan ja neljä jäsentä; kukin piirijärjestö, joita on nykyään yhdeksän, valitsee lisäksi yhden jäsenen (11,1).

Hollannissa puoluetoimikuntaan (Partijbestuur) kuuluu 13 jäsentä, joista 5 Amsterdamissa asuvaa muodostaa »jokapäiväisen toimikunnan» (Dagelijks Bestuur). Puolueuuvostoon (Partijraad) kuuluvat puoluetoimikunnan jäsenet sekä piirijärjestöjen, lehtien ja naisliiton edustajat sekä puolueen agitaattorit. Puoluekokouksessa puolueuuvoston jäsenillä on äänioikeus. (28, 33 §§.)

Belgian työväenpuolueen puolueuuvostoon (Conseil general,

»yleisneuvosto») kuuluu 17 jäsenestä kokoonpantu puoluetoimikunta, (bureau, »toimisto»), sekä lisäksi puolueeseen yhtyneiden ammatillisten keskusjärjestöjen, sos.-dem. piirijärjestöjen, osuustoimintakongressin, keskinäisten sosialististen avustuskassojen kongressin, työväen sivistysliiton kongressin, nuoriso- ja naisliittojen valitsevat edustajat. Myös kansanedustajat ja lehtien päätoimittajat saavat olla läsnä puolueenueuvoston kokouksissa. Äänioikeus on niissä kuitenkin ainoastaan puoluetoimikunnan (bureau) jäsenillä sekä piirijärjestöjen, ammatillisten keskusjärjestöjen, osuustoimintaliiton ja avustuskassojen edustajilla. Puolueenueuvoston kokouksia, joissa toisinaan on läsnä 200 henkeä, pidetään kerran kuussa. Puoluetoimikunnan 17 jäsenestä valitaan 9 puoluekokouksessa, 3 ammattijärjestön toimikunnan, 3 osuustoimintaliiton ja 1 avustuskassojen liiton toimesta; lopuksi siihen kuuluu puolueenueuvoston valitsema puoluesihteerin. (16—28 §§.)

Sveitsissä puolueenueuvostoon (Parteivorstand) kuuluvat puoluetoimikunnan (Geschäftsleitung) jäsenet sekä kantoonijärjestöjen, lehtien ja naistoimikunnan edustajat. Puoluetoimikunnan 9 jäsentä valitaan puoluekokouksessa; heillä on myös puoluekokouksessa äänioikeus. (4, 6, 7 §§.)

Itävallassa puoluekokous asettaa puolueenueuvoston (Parteivertretung, »puolueen edustajisto»), johon saa kuulua korkeintaan 30 henkeä. Näistä on 10 valittava eri piirijärjestöjen alueelta; heitä nimitetään »puolueen tarkastuskunnaksi» (Parteikontrolle); muut jäsenet asuvat pääkaupungissa ja muodostavat puoluetoimikunnan (Parteivorstand). Jotta puolueenueuvoston maaseutujäseniä valittaessa eri piirijärjestöjen toivomukset voisivat tulla huomioonotetuiksi, asetetaan puoluekokouksessa vaalitoimikunta, johon kuuluu eri piirijärjestöjen edustajia ja joka, ennenkuin se esittää ehdotuksensa puoluekokoukselle, neuvottelee eri piirijärjestöjen edustajaryhmieri kanssa. Jos puolueenueuvoston jäsen astuu hallitukseen, menettää hän siksi aikaa äänioikeutensa neuvoston kokouksissa, mutta saa kuitenkin ottaa niihin osaa. Puolueenueuvosto voi kutsua kokoon »puolueen neuvottelukokouksen» (Parteikonferenz), johon kuuluvat kaikki, joilla on oikeus ottaa osaa puolueenueuvoston kokouksiin, sekä lisäksi naiskomitean ja piirineuvostojen jäsenet. Puoluekokouksessa on puolueenueuvoston jäsenillä äänioikeus, samaten neuvoston valitsemilla puoluesihteeireillä. (21,31 §§.)

Unkarin sos.-dem. puolueella on puoluekokouksessa valittu 11-jäseninen puoluetoimikunta (partvezetőség); sen kokouksissa on puheoikeus myös puoluekokouksen valitsemilla 5 tarkastajalla, puoluesihteeireillä, pää-äänenkannattajan toimittajalla, pääkaupungin kunnallistoimikunnan puheenjohtajalla, puolueen taloustoimiston johtajalla ja puolueenueuvoston puheenjohtajalla. Puoluetoimikunta on toiminnastaan vastuussa vain puoluekokoukselle. Puolueenueuvostoon (orszagos partvalasztmány) valitsevat jäseniä kaikki pääkaupungissa olevat puoluejärjestöt, naapurikuntien kunnallisjärjestöt ja piirijärjestöt. Tällöin kukin järjestö valitsee yhden edustajan ja, jos jäseniä on 501—2,000, yhden lisäedustajan sekä siitä lähtien yhden lisäedustajan kutakin alkavaa 2,000, jäsentä kohti. Täysivaltaisia puolueenueuvoston jäseniä ovat lisäksi puoluetoimikunnan jäsenet, puolueen ylishteerin, tarkastajat, pää-äänenkannattajan toimittaja, pääkaupungin kunnallistoimikunnan yksi edustaja ja ammattillisen neuvoston yksi edustaja. Puheoikeus on useiden muiden puoluejärjestöjen ja -laitosten edustajilla.

Tshekcoslovakian saksalainen sos.-dem. puolue valitsee puoluekokouksessaan puolueuuvoston (Parteivertretung, »puolueen edustajisto»), määräten samalla 12 neuvoston jäsentä muodostamaan puolue-toimikunnan (Parteivorstand). Periaatteellis-taktillisten kysymysten ratkaisua varten kutsuu neuvosto koolle n.s. »puoluevaliokunnan» (Parteiausschuss), johon äänivaltaisina jäseninä kuuluvat puolue-neuvosto (puoluetoimikunta siilien luettuna), tilintarkastajat, piiri-järjestöjen luottamusmiehet ja piirisihteerit, ylä- ja alahuoneen edus-tajaryhmien yhteensä 6 edustajaa, naiskomitean kaikki jäsenet, nuorisoliiton, lastenjärjestön ja työväenhuoltoliiton kummankin 1 edustaja sekä ammattijärjestön ja kuluttajain liiton kummankin 2 edustajaa. — Puoluekokouksissa on puolueuuvoston jäsenillä ääni-oikeus. (37—44 §§.)

Puolan sosialistipuolue valitsee puoluekokouksessaan puolue-neuvoston (rada naczelną), johon kuuluu lähes 40 henkeä. Vaalissa otetaan huomioon eri piirijärjestöjen toivomukset. Neuvosto valitsee itse puheenjohtajansa. Puoluetoimikunta on neuvoston valitsema ja siihen kuuluu 14 jäsentä; näillä on ääni-oikeus neuvoston kokouk-sissa vain sikäli, kuin he ovat myös neuvoston jäseniä, niinkuin ny-kyään kaikki lienevät.

Rumanian sos.-dem. puolue valitsee puoluekokouksessaan 15-henkisen puoluetoimikunnan (comitetul executiv, toimeenpaneva komitea), jonka jäsenet voivat osaksi asua maaseudullakin. Se valitsee keskuudestaan 5 henkeä hoitamaan juoksevat asiat. Puolueuuvostoon (consiliul general) kuuluu puoluetoimikunta ja lisäksi kunkin piirijärjestön 3 edustajaa.

Espanjan sos. puolueella on puolueuuvosto (Comite nacional, »kansallinen komitea»), johon kuuluvat puoluekokouksen valitsema puoluetoimikunta (Comision ejecutiva, »toimeenpaneva valiokunta») ja lisäksi piirijärjestöjen 11 edustajaa (37 §).

Viron sos. työväenpuolueella ei ole puolueuuvostoa, vaan ainoas-taan puoluetoimikunta (keskkomitee), johon kuuluu vähintään viisi puoluekokouksen valitsemaa jäsentä (nykyään itse asiassa 15).

Latvian sos.-dem. työväenpuolueen edustajakokous valitsee puo-luetoimikunnan, johon kuuluu 15 henkeä; se valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Puolueuuvostoon kuuluvat: puolue-toimikunnan jäsenet, tilintarkastajat, kansanedustajat, piiritoimikun-tien jäsenet sekä ammattijärjestön, kulutusosuuskuntien liiton, siviis-tysliiton, sairaskassojen liiton, urheiluliiton, raittiusliiton, nuorisoliiton, juutalaisen Bundin, kunnan työ läisten liiton ja naisliiton toimikuntien jäsenet.

Sisällys:

Puoluetoimikunnan tekemät esitykset:

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma	3
Puolueemme valistustyö	19
Talousohjelma vuosille 1930—1932	25
Puoluelippu ja -merkki	29
Muutoksia puoluesääntöihin	3°

Puolue järjestöjen tekemät esitykset:

Puoluekokousten väliajat	38
Puolueuuvoston kokoonpano	39
Vapautus jäsenmaksuista	43
Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen	44
Jäsenyys puolueessa	44
Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen	45
Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa	48
Yhden ehdokkaan listat edustajavaaleissa	50
Kunnallisvaalit maalaiskunnissa	53
Puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen tilitys	53
Yhdenmukaiset jäsenkirjat	58
Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen	60
Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen	62
Luottamuspaikkojen täyttäminen	64
Edustajien kurinpidon tehostaminen	65
Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vast'edes erotettaviin henkilöihin	65
Puolueemme opinto- ja virkistyskoti	66
Puolue ja työläisnuorisio	68
Puolue ja työläisnaiset	69
Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset	69
Puolueen suhde kieltolakiin	71
Työntekijäin oikeus kesälomaan	7 ²
Työväki ja kansainvälinen kieli	72
Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö	74